

II. NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS SZAKMÓDSZERTANI KONFERENCIA

Vzdelávacia, výskumná a metodická konferencia

NOVÉ ZÁMKY, 2014. JANUÁR 9-11.

PROGRAM

TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓK – ABSTRAKTY

International Research Institute s.r.o.
Komárno
2014

II. NEVELÉSTUDOMÁNYI ÉS SZAKMÓDSZERTANI KONFERENCIA (Vzdelávacie, výskumné a metodické konferencia)

Tudományos bizottság:

Dr. Csajbók-Twerefou Ildikó, University of Ghana, Legon, Accra, Ghana
Dr. Karlovitz János Tibor, Miskolci Egyetem, Miskolc, Magyarország
Dr. Knausz Imre, Miskolci Egyetem, Miskolc, Magyarország
Dr. Kovács Zoltán, Babes-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Románia
Dr. Poór Zoltán, Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kara,
Győr, Magyarország
Dr. Pukánszky Béla, Selye János Egyetem, Révkomárom, Szlovákia
Dr. Rehó Anna, Kárpátaljai Pedagógus-Továbbképző Intézet, Ungvár, Ukrajna
*Dr. Torgyik Judit, Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár, Magyarország,
a tudományos bizottság elnöke*
Dr. Trencsényi László, Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest, Magyarország

A konferencia helyszíne:

Gymnázium P. Pázmáňa s vjm - Pázmány Péter Gimnázium
Letomostie 3, 940 61 Nové Zámky (Érsekújvár), Szlovákia

**Vydal: INTERNATIONAL RESEARCH INSTITUTE s.r.o.
Odborárov 1320/46
945 01 Komárno
Slovakia**

ISBN 978-80-89691-04-3

Program

2014. január 9. (csütörtök)

14.00-14.45: Regisztráció

14.45-15.00:

A II. Neveléstudományi és Szakmódszertani Konferenciát megnyitja:
Dr. Karlovitz János Tibor, International Research Institute s.r.o.

15.00-16.30: Szekcióülések

I. terem <i>Magyar nyelv I.</i>	<i>Levezető elnök:</i> Zsolnai Józsefné Mátyási Mária	Zsolnai Józsefné Mátyási Mária: Része-e a tanári professziónak az olvasás-szövegértés tanítása?
		M. Fazekas Ágnes: <i>Nem olvasnak, mást vagy másként olvasnak?</i>
		Verebélyi Gabriella: Nyelvi hátrány és helyesírás
		Danczi Annamária: A nyelvjárási szóhasználat és a kódváltás
		Zs. Sejtes Györgyi: A szövegértési képesség fejlesztése az alkalmazás aspektusában, funkcionális modellben, mintafeladatokkal
II. terem <i>IKT az oktatásban</i>	<i>Levezető elnök:</i> Tóth András	Török Erika: Az IKT hatása a tanulási környezetre
		Hatvani Andrea & Dorner László: Az IKT eszközhasználati szokások 11-18 éves korosztály körében
		Czédliné Bárkányi Éva: IKT-vel támogatott tanulás lehetőségei
		Tóth András: Felnőtt tanítás-tanulás oktatásszervezési és oktatástechnológiai aspektusai, egy kutatás alapján
		Pásztor Attila: Innovatív eszközök rövid és hosszú távú hatásvizsgálata a programozás oktatásában
III. terem <i>Módszertani kérdések</i>	<i>Levezető elnök:</i> Debrenti Edith	Debrenti Edith: Középértékszámítás- egy megértési teszt eredményei
		Bartók Béla: Karikatúrák felhasználása a középiskolai történelemtanításban
		Fenyődi Andrea: A Magyarországon bevezetett erkölcsstan tantárgy javasolt tanítási koncepciója tanuláselméleti megközelítésben
		Zágoni-Szabó Józsefné: Pedagógus-továbbképzés az erkölcsstan tantárgy tanításához – a továbbképzés utánkövetése
		Bácsi János: Makroötletek a mikrotanításhoz

16.30-16.45
Kávészünet

16.45-18.15: Szekcióülések

I. terem <i>Magyar nyelv II.</i>	<i>Levezető elnök:</i> Fülöp Zsolt	H. Molnár Emese: Beszédfejlesztés, beszédművelés a kisiskolások kommunikációs kultúrájának formálásában
		Fülöp Zsolt: A szöveges feladatok megoldásának nehézségeiről a nyolcadik osztályos diákok körében
		Herzog Csilla: A 14-18 éves tanulók médiaszöveg-értésének empirikus vizsgálata és fontosabb eredményei
		Szőke-Milinte Enikő: A kritikai tudatosság alakításának lehetőségei a mozgókép- és médiaismeret oktatásban
		Bánfi Rita: A tanulási képesség fejlesztése az ötödik évfolyamos magyarórákon
II. terem <i>Alkalmazott felső- oktatás- pedagógia</i>	<i>Levezető elnök:</i> Farkas Julianna	Hegedűs Judit: Magatartástudomány és rendvédelem
		Farkas Julianna: A Budapesti Gazdasági Főiskolán folyó közgazdász-tanár képzés múltja és jelene
		Endrődyné Bató Éva: Az üzleti etika tanításának eredményessége a felsőoktatásban
		Oláhné Zieser Zsuzsanna & Zimányi Krisztina: Kutatás közben – első évfolyamos hallgatók vizsgálata a BGF KVI Karon
		Molnár Katalin: A tapasztalati tanulás alkalmazásának lehetőségei a felnőttoktatásban
III. terem <i>Időszerű kérdések</i>	<i>Levezető elnök:</i> Molnár György	Duró Zsuzsa: Miért sakkozunk az iskolában?
		Gombás Judit: A zenélés és zenehallgatás pszichológiai hatásai
		Molnár György: Új kihívások a pedagógus életpálya modellben különös tekintettel a digitális írástudásra
		Kata János: Hogyan tanulnak ma az egyetemisták? Hasznosítható-e a pedagógia a mérnökképzésben?
		Vincze Beatrix: A herbarti pedagógia recepciójának új kutatási lehetősége

2014. január 10. (péntek)

14.30-16.00: Szekcióülések

I. terem <i>Speciális pedagógia I.</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Jászi Éva: „Így kerek a világ” – Befogadás és elutasítás az egyes fogyatékoságok tekintetében
	Jászi Éva	Kolozsvári Csaba: Tanulási zavaros tanulók társadalmi háttere
		Lengyel Rita: A Longitudinális Komplex Vizsgálat bemutatása
		Madács Anita: Kognitív fejlesztési lehetőségek a csoportos TSMT alkalmazása során
		Hering Mónika: Autizmus spektrumzavar a TSMT mozgásterapeuta szemével
II. terem <i>Hátrányos helyzet</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Mogyorósi Zsolt: Üzenet az 1960-as évekből – a hátrányos helyzetű tanuló kép változása egy szakmai diskurzusban
	Hanák Zsuzsanna	Lakatos Katalin: A halmozottan hátrányos helyzet, a sikertelen iskolai bevéálás és az organikus éretlenség összefüggései
		Hanák Zsuzsanna: Hátrányos helyzetű, roma tanulók a magyar közoktatásban
		Szerepi Sándor: Cigány-magyar együttélési gyakorlatok a romániai Szilágyság nevelési-oktatási intézményeiben: Hadadnásd, Tasnád
		Gaál Gabriella: A kollégiumi nevelés válaszai a társadalmi-környezeti változásokra
III. terem <i>Modellek</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Virág Irén: Filantropista vonások Steinacker Gusztáv pedagógiájában
	Virág Irén	Pálmai Judit: Családkép a Horthy kori tankönyvekben
		Nagy Éva Annamária: Változások a magyar oktatási rendszerben
		Hadnagy József: Szociális munka csoportokkal tanegységhez kapcsolódó oktatási modell bemutatása a magyarországi szociálpedagógus képzésben folytatott kutatás alapján
		Fazakas Ida: Iskolai tantárgyak és pályaismeret
		Horváth H. Attila: Egyetemi hallgatók nézetei a(z) informális) tanulásról

16.00-16.30
Kávészünet

16.30-18.15: Szekcióülések

I. terem <i>Speciális pedagógia II.</i>	<i>Levezető elnök:</i> Bencéné Fekete Andrea	Cziráki Zita: A BHRG Alapítvány akkreditált szakember-továbbképzései sajátos nevelési igényű gyermekek állapotának felmérése és javítása céljából
		Márkus Lilla: Az anya-gyermek együttjátszás felhasználása a szülőkonzultáció tervezéséhez
		Csuriné Mirk Gyöngyi: A csecsemő kognitív teljesítményének szülői elővételezése: A CIV vizsgálat és felhasználása a korai intervencióban
		Bánszegi-Tóth Erzsébet: Testhasználati praxisok és osztálytermi kultúra. Egy több szempontú vizsgálati módszer bemutatása
		Bencéné Fekete Andrea: Egyéni differenciálás a Montessori módszerben
II. terem <i>Önkifejezés, tudás-közvetítés</i>	<i>Levezető elnök:</i> Móré Mariann	Pálfi Sándor: Művészi kifejezés a kisgyermek szabad játékában
		Móré Mariann: A különböző tanulási utakon megszerzett tudás elismerésének gyakorlata a magyarországi felsőoktatási intézményekben
		Molnár Balázs: Nyelvfüggetlen tananyagok elektronikus tanulási környezetekben
		Klement Mariann: Összefüggések feltárása az Eszterházy Károly Főiskolán tanár MA képzésben lévő hallgatók konfliktuskezelése és az alternatív vitarendezési technikák alkalmazásával kapcsolatban
		Pacsuta István: Felsőoktatásban részt vevő hallgatók individualizálódása
III. terem <i>Biológia, földrajz</i>	<i>Levezető elnök:</i> Torgyik Judit	Jász Erzsébet: Adalékok a közoktatási földrajz tananyag kiválasztásához
		Malmos Edina: Biológiai tévképzetek és azok korrekciója a 7. osztályban
		Tóth-Márhoffer Márta: Kistelepülésen élő kisiskolás gyermekek étkezési szokásai és ételpreferenciái
		Miklós Attila: Környezeti oktatást vagy környezeti nevelést az egyetemistáknak? – Válaszút előtt a felsőoktatás
		Mátó Veronika: A Szegedi Tudományegyetem dolgozóinak egészségi állapota és életmódja

2014. január 11. (szombat)

10.00-12.00: Szekcióülések

I. terem <i>Nevelés- történet I.</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Nagy Zoltán: Identitásképzés és szlovák-magyar kapcsolatok a Szlovák Állam (1939-1945) tantervei és történelem tankönyvei tükrében
	Molnár Béla	Rébay Magdolna: A felvidéki elit a kalsburgi jezsuita kollégiumban (1856-1918)
		Paksi László: Református nőnevelés a két világháború között
		Nagy Adrienn: Középfokú leányiskolák a két világháború között
		Pornói Imre: Népiskola kontra általános iskola
		Molnár Béla: Az 1950-es évek tanítóképzős tanterveinek összehasonlító elemzése
II. terem <i>Tudás- társadalom</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Bajzát Tünde: Az interkulturális kommunikatív kompetencia fejlesztési lehetőségei a felsőoktatásban
	Tózsér Zoltán	Szebeni Rita: Közösségi-nemzeti identitás-alakítás a felsőoktatásban
		Eszterág Ildikó: Kísérlet bölcsészhallgatók procedurális tudásának megismerésére
		Tózsér Zoltán: Intézményválasztási döntések a részidős hallgatók körében
		Varró Bernadett: Egy mikrorégió szerepvállalása a tudástársadalom megvalósulásában
		Karlovitcz János Tibor: Akadályozott hallgatók képzése a felsőoktatásban
III. terem <i>Mozgás- fejlesztés, testnevelés</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Prisztóka Gyöngyvér & Tóvári Ferenc: A mozgás, mint pedagógiai eszköz a tanulási motiváció elősegítésében
	Prisztóka Gyöngyvér	Herpainé Lakó Judit: Nagyszülő-unoka viszony kérdései a fizikai aktivitás tükrében
		Baloghné Bakk Adrienn: A sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének lehetőségei az óvodai testnevelési foglalkozásokon
		Tóvári Ferenc, Tóvári Anett & Prisztóka Gyöngyvér: Vízhezszoktatás – Úszásoktatás. Szakmódszertani ajánlások kisgyermekek úszásoktatásához
		Cziberéné Nohel Gizella: Koordinációs képességek vizsgálata óvodáskorban
		Németh Petra: A Debreceni Egyetem képzési alternatívái és lehetőségei a sportszakember képzésben

12.00-13.00
Ebédszünet

13.00-15.00: Szekcióülések

I. terem <i>Nevelés- történet II.</i>	<i>Levezető elnök:</i> Olasz Lajos	Hüber Gabriella Margit: „Új fényt a nemzetnek” – Döbrentei Gábor reflexiói az Erdélyi Múzeum folyóirat hasábjain
		Poros Andrea: Tabódy Ida és a Pozsonyi Magyar Királyi Állami Tanítónőképző. Tabódy Ida igazgatónővé választásának 100.évfordulójára
		Olasz Lajos: A polgári lakosság légoltalmi képzése a második világháború éveiben
		Szóró Ilona: Ezüstkalászos gazda-képzés az 1940-es években
		Györe Géza: A magyar nyelvű pedagógiai szakírás a Vajdaságban 1945-1990. Egy kutatás kezdeti eredményei
		Gloviczki Zoltán: Tanár-e a pedagógus? Jelentéstörténeti vázlat
II. terem <i>Idegen nyelv</i>	<i>Levezető elnök:</i> Talabér János	Langerné Buchwald Judit: Idegen nyelvek tanítása az alternatív iskolákban. Konceptió és gyakorlat
		Kelemen Krisztián & Talabér János: „Szavak nélkül a nyelv halott”. A szóbeli kommunikáció prioritása az idegennyelv- oktatásban
		Talabér János: Az idegen-nyelvi szóbeli érettségi vizsgákon tapasztalt anomáliák a nyelvszakos vizsgaelnök szemével
		Nagy-Váci Krisztina: Kezdő középiskolai nyelvtanárok tanáridentitás-fejlődése
		Sárvári Tünde: A tartós tankönyvek módszertani hatása az idegen nyelvi szövegértési feladatokra az alsó tagozatban
III. terem <i>Művészet- pedagógia</i>	<i>Levezető elnök:</i> Arató Vilja	Sonkodi Rita: A múzeumpedagógia múltja és jelene Magyarországon, avagy miért menjünk múzeumba?
		Arató Vilja: Halál gyerekszemmel. A halál témájának feldolgozása gyermekmúzeumokban és gyerek könyvekben
		Körmendy Zsolt: A koncertpedagógia elméletének multidiszciplináris alapjai
		Dombi Józsefné: A zenepedagógia értékei, kutatások az individuális oktatás területén
		Mesterházy Mária: A szociális és érzelmi kompetenciák fejlesztése a komplex művészeti nevelés keretei között a Waldorf iskolákban
		Trencsényi László: A sárkányok szelídülése a modern magyar mesében

15.00-15.15
Kávészünet

15.15-16.30: Szekcióülések

I. terem <i>Tanulás és lélektan</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Taskó Tünde Anna: A hatékony tanulást befolyásoló tényezők vizsgálata
	Kelemen Krisztián	Vígh-Kiss Erika Rozália: 14-18 éves tanulók adaptív készséghasználatának vizsgálata
		Palasicsné Szövényi Piroska: A szorongás és a pszichológiai immunkompetencia összefüggésének vizsgálata nappali tagozatos tanító, gyógypedagógus és szociálpedagógus hallgatók körében
		Kövecsesné Gősi Viktória: A kooperatív tanulás megítélése pedagógusok és diákok véleménye alapján
II. terem <i>Informatika</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Sarvajcz Kinga: Az interaktív tábla alkalmazási lehetőségei az eltérő fejlődésű gyermekek felzárkóztatásában
	Sváb Ágnes	Beleznay Péter: A problémafelvető oktatás lépései az informatikában
		Torkos Katalin: Tanulási stílus és e-learning attitűd a Nyíregyházi Főiskolán
		Sváb Ágnes: Új online tanulási környezet: a közösségi tanulás
III. terem <i>Természettudományi oktatás</i>	<i>Levezető elnök:</i>	Molnár Milán: Természettudományos nevelés kisgyermekkorban
	Kuczmann Imre	Farkasné Ökrös Marianna & Murányi Zoltán: Felfedezettő tanulás vs. krétakémia
		Kuczmann Imre: Tévképzetek a mechanika és elektromágnesesség határán
		Bognárné Kocsis Judit: Általános iskolás korú gyermekek kutatásra nevelésének elméleti és gyakorlati kérdései

16.30-16.45

A konferencia összegzése és zárása:

Dr. Torgyik Judit, a konferencia tudományos bizottságának elnöke

Tartalmi összefoglalók

Halál gyerekszemmel. A halál témájának feldolgozása gyerekmúzeumokban és gyerek könyveben

Arató Vilja

FRida&freD Das Grazer Kindermuseum, Graz, Ausztria

arato.vilja@gmail.com

Előadásomban a halál témájának pedagógiai feldolgozásait vizsgálom különös tekintettel a téma gyerekmúzeumokban és gyerekkönyvekben való megjelenítésére, elsősorban a FEZ-Berlin "Mesélj valamit nekem a halálról" című kiállítása és a kiállítás kapcsán kiállított és árult könyvek elemzésén keresztül.

A halál témáját a felnőttek hajlamosak minél távolabb tartani a gyerekektől, azt mint nem nekik valót, rosszat, tabut feltüntetni, miközben a halál mindannyiunk életének részét képezi, és egy korai, természetes megismerkedés a témával segítheti a a kérdéskör feldolgozását, illetve megakadályozhatja, tompíthatja későbbi félelmek, traumák kialakulását.

A téma feldolgozásánál a hangsúly nem azon van, hogy a gyermekek válaszokat kapjanak a halál kapcsán felmerülő kérdéseikre, hanem éppen azon, hogy merjenek kérdéseket megfogalmazni, a felvetett kérdéseken elgondolkozni, különböző válaszlehetőségekkel megismerkedni.

A téma általam vizsgált közvetítő eszközei esetében szinte kivétel nélkül mindig a halál és az azzal kapcsolatos érzések, történések, következmények természetes mivoltán van a hangsúly. Ahogy más témák feldolgozásának esetében úgy a gyerekmúzeumokban a kiállítás megalkotói a szóban forgó témánál is különös figyelmet szenteltek a különböző korosztályok képességeinek és igényeinek megfelelő interpretációs eszközök és módszerek kialakítására.

Előadásom célja: összességében a téma gyerekekkel való korai megismerkedésének jelentőségének és lehetséges módszereinek bemutatása.

Makroötletek a mikrotanításhoz

Bácsi János

**SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi
Otthonos Óvodája, Szeged**
bacsi@jgypk.u-szeged.hu

A mikrotanítás fogalma és gyakorlati alkalmazása régóta ismert a pedagógusképzésben. Találkozhatunk vele a szakmódszertan gyakorlatain, ahol a hallgatók először egymáson „próbálnak” ki egy-egy órarészletet, és a gyakorlóiskolákban, ahol a jelöltek először nem teljes tanítási órát tartanak a vezetőtanár irányításával, hanem csak egy órarészletet. Könnyebb volt a mikrotanítások megszervezése, amikor a klasszikus óraterv alapján terveztük a tanítási órákat, vagyis volt az órának egy bevezető része (formaságok, házi feladat ellenőrzése, számonkérés stb.), aztán egy fő része (motiválás, az új ismeretek átadása, rögzítés stb.), végül pedig egy befejező része a maga kötelező elemeivel (összefoglalás, házi feladat kijelölése stb.), és a hallgató ezekből tartott egyet-egyet. Sokszor az óraelemzések egyik szempontja is az volt, hogy az adott egység minden eleme előkerült-e a mikrotanítás folyamatában. De amióta kompetenciaalapú az oktatásunk, és a konstruktivista pedagógia elveit vallva az R – J – R modell alapján tervezzük óráinkat, sokszor projekteken dolgozunk, azóta egészen mást jelent a mikrotanítás megszervezése, hiszen a klasszikus óraterv és azok kötelező elemei sokszor eltűnnek az oktatásszervezés folyamatából. Hogyan lehet az új modellel és pedagógiai alapelvvel megszervezni a mikrotanítást úgy, hogy a jelölteknek valóban fejlődjön a tanári kompetenciájuk? Hogyan tudjuk megtanítani őket tanítási folyamatot tervezni az R – J – R modell alapján? Hogyan lehet a kooperatív tanulás módszereit alkalmazni a mikrotanításban? Hogyan taníthat akár négy-öt hallgató is egy tanítási órán? Miért a forgószínpad rendszerű csoportmunka az egyik legeredményesebb munkaforma a tudásszervezésben és a mikrotanítások szervezésében? Előadásomban ezekre a kérdésekre adok lehetséges válaszokat.

Az interkulturális kommunikatív kompetencia fejlesztési lehetőségei a felsőoktatásban

Bajzát Tünde

Miskolci Egyetem, Idegennyelvi Oktatási Központ, Miskolc
tunde.bajzat@gmail.com

Magyarország Európai Unió tagsága, európai integrációnk, a technológiai fejlődés, a tanulmányi és munkavállalói mobilitás, a külföldi érdekeltségű és tulajdonú vállalatok egyre növekvő száma is indokolja tudásunk interkulturális irányba való gyarapítását. A sikeres interkulturális interakciókhoz elengedhetetlen az idegen nyelvi ismereteken túl a megfelelő érdeklődés, nyitottság, attitűd más kultúrák iránt és az interkulturális kommunikatív kompetencia elsajátítása és továbbfejlesztése. Ebből következően az előadás egyik célja az, hogy bemutassa az interkulturális kommunikatív kompetencia fejlesztési lehetőségének elméleti hátterét. A másik célja az, hogy ismertesse hogyan fejleszthető tovább a felsőoktatásban tanulók meglévő interkulturális ismerete a gyakorlatban, hogyan küzdhetünk a sztereotípiák ellen, hogyan szemlélhetjük egy másik kultúrából érkező személy szemszögéből saját viselkedésünket azért, hogy megtudjuk partnerünk verbális és nem verbális kommunikációjának szándékát és jelentését és, hogy elkerüljük a kommunikációs félreértéseket és problémákat.

Az előadás első része bemutatja a magyar és az angolszász szakirodalom legismertebb interkulturális kommunikatív kompetencia kialakítását és fejlesztését leíró modelleket. A második részben az előadás a korábban bemutatott modellek alapján elemzi és leírja, hogy az egyes modellek módszerei hogyan alkalmazhatóak a gyakorlatban. A prezentáció szemléltető példákon keresztül ismerteti a felsőoktatásban használható különböző módszereket, eszközöket és feladatokat.

A sajátos nevelési igényű gyermekek együttnevelésének lehetőségei az óvodai testnevelési foglalkozásokon

Baloghné Bakk Adrienn

Nyugat- magyarországi Egyetem Benedek Elek Pedagógiai Kar, Sopron

baloghne.bakk.adrienn@bpk.nyme.hu

Az óvodás gyermekek nagyfokú mozgásigényéből adódóan a testnevelési foglalkozások kiemelt szerepet töltenek be az óvodai életben. A bennük rejlő sokoldalú és komplex fejlesztési lehetőségeket még erőteljesebben előtérbe kell helyezni. Az óvodáskorban a mozgás fiziológiás szükséglet, és a rendszeres mozgásnak a szokásrendbe való beépítésének ez az életkor a legalkalmasabb. Ezért is tarjuk fontosnak, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek (SNI) a többségi kortársaikkal együtt vegyenek részt az óvodai testnevelési foglalkozásokon. A vizsgálat célja, hogy feltárjuk a lehetőségeket és a feltételeket a SNI gyermekek óvodai testnevelési foglalkozásokba való beintegrálására. Továbbá aktuális válaszokat kerestünk a témánkkal kapcsolatosan többek között arra, hogy milyen problémák vannak a SNI gyermekekre vonatkozó ismeretek átadására, valamint e téren az óvodai gyakorlatokon való tapasztalatszerzésre. A vizsgálati minta a magyarországi óvodapedagógus – képző intézményekben 2012- ben végzős (harmadéves) hallgatók (N 517). A pedagógiai kutatás módszerei közül a feltételeink igazolására a dokumentumelemzést és a kikérdezést választottunk. Az eredményekből röviden elmondhatjuk, hogy egyértelműen beigazolódott, miszerint az integrált óvodai testnevelési foglalkozások megvalósításában nincs gyakorlatuk az óvodapedagógus hallgatóknak. Sajnos nagyon kevés azoknak a hallgatóknak a száma, akik úgy végeznek, hogy az óvodai gyakorlata során ilyen jellegű foglalkozást tervezett illetve vezetett.

A tanulási képesség fejlesztése az ötödik évfolyamos magyarórákon

Bánfi Rita

**SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi
Otthonos Óvodája, Szeged**
banfi@jgypk.u-szeged.hu

A 2013/2014. tanév sok újdonságot hozott a nevelő-oktató munka terén: a nemzeti köznevelésről szóló törvény életbe lépése mellett 1., 5. és 9. évfolyamon bevezetésre került az új Nemzeti alaptanterv (Nat), illetve a Kerettanterv. Mindkét dokumentum több helyen is utal a hatékony önálló tanulás fejlesztésének fontosságára: egyrészt kulcskompetenciaként (a hatékony, önálló tanulás), másrészt fejlesztési területként (a tanulás tanítása) kerül említésre, mely nevelési célként a pedagógiai folyamat egészét áthatva közös értéket jelenít meg.

Minden pedagógus arra törekszik, hogy felkeltse az érdeklődést saját tantárgya iránt, és útbaigazítást adjon a tananyag elsajátításával, szerkezetével, hozzáféréssel kapcsolatban. A tanulás tanításával a pedagógus olyan tudás kialakítását igyekszik megalapozni, amelyet a tanulók új helyzetekben is képesek alkalmazni. A hatékony önálló tanulás első sorban a felső tagozatos diákok életében játszik fontos szerepet, melynek kapuja az 5. évfolyam. Magyar szakos tanárként én is arra törekszem, hogy tanítványaimnak segítséget nyújtsak a tantárgy eredményes elsajátításához megfelelő tanulási stratégiák kialakításában, alkalmazásában.

Az 5-8. évfolyamokon a magyar nyelv és irodalom tantárgy alapvető célja és feladata az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb olvasási stratégiák megismerése és alkalmazása. A tantárgy jellegéből adódóan fontos feladat a nyelvi és irodalmi kultúra fejlesztése mellett az egyéni ismeretszerzés módjainak, technikáinak előkészítése, gyakoroltatása, a kritikus, problémamegoldó és a fogalmi gondolkodás fejlesztése.

Előadásomban a Nat-ban és a Kerettantervben a magyar nyelv és irodalom műveltségi területnél meghatározott tanulási stratégiák rövid bemutatása után azt vizsgálom, milyen kialakult tanulási szokásokkal rendelkeznek már ötödikes tanítványaim, amelyekre a közös munka során építhetünk, és hogyan bővíthető a tanulási stratégiák repertoárja a magyar nyelv- és irodalom tantárgy keretein belül.

Célom annak a tanulási szokásokkal kapcsolatos kérdőíves vizsgálat eredményének a bemutatása, melyben 120 ötödik évfolyamos diák vett részt. A kérdőív az általános statisztikai adatokon (életkor, nem, kedvenc tantárgy) kívül tíz, a magyar nyelv és irodalom tantárgy tanulása során alkalmazott stratégiákat vizsgáló kérdésből áll.

Testhasználati praxisok és osztálytermi kultúra. Egy több szempontú vizsgálati módszer bemutatása

Bánszegi-Tóth Erzsébet

Budapest Főváros XIII. kerület Prizma Általános Iskola, Budapest
btotherzsok@freemail.hu

A tanulmányozás homlokterében egy-egy meghatározott csoportban (osztályban) kialakuló kultúra folyamata áll a *testhasználati praxisokon* keresztül. Részletesen tanulmányozza, összehasonlítja, analizálja, a személyek testhasználati gyakorlatait az adott pillanatban, hatását a *csoport kultúrájára*, a kettő egymásra hatását, illetve a *hatalom* (tanárok) *szabályozó mechanizmusait*.

A probléma vizsgálatára egy több szempontú vizsgálati módszer kialakítása szükséges. A módszer kialakításának szerves része a megnyilvánuló testhasználati praxisok mélystruktúrájának, valamint a csoporton belüli pregnáns személyek szerepének, illetve a hatalom szabályozási mechanizmusainak megismerése, melyhez a különböző társadalomtudományi metodológiák nyújtanak segítséget. Az adatgyűjtés és elemzés az antropológiában használatos résztvevő megfigyeléssel, a pregnáns személyek és szerepük meghatározása a pszichológia köréből ismert szociometriai módszerrel, a testhasználati praxisok struktúrájának vizsgálata interakció analízissel történik. A testhasználati praxisok elemzése szükségessé teszi egy jól körülhatárolt kategóriarendszer megalkotását, hogy a nonverbális megfigyelések konvertálható adatokként rögzíthetők legyenek. A kategóriarendszer, a csoportbeli pregnancia és szerep, illetve a hatalmi beavatkozások táblázatba illesztését követően az adatok összehasonlíthatóvá, elemezhetővé válnak.

A csoportban a kultúra kialakulás folyamatának eltérő időpontjaiban rögzített adatok (táblázatok) komparatív vizsgálatainak eredményei a *kultúra alakulás folyamatában* megjelenő összefüggések megértését segítik. Jól körvonalazódik, hogy a hatalom képviselői mely testhasználati praxisokat korlátozzák, a csoport mely tagjainál érik el a legnagyobb hatást, hogyan válnak ezek a személyek a csoport pregnáns tagjaivá, és ők hogyan befolyásolják a csoport kultúráját, illetve hogyan erősítik és gyengítik a hatalmi szabályozó törekvéseket.

Karikatúrák felhasználása a középiskolai történelemtanításban

Bartók Béla

Eszterházy Károly Főiskola, Újkori és Jelenkori Történelem Tanszék, Eger
bbela@ektf.hu

A társadalmi és politikai karikatúrák először a 18. században jelentek meg nyomtatásban először abból a célból, hogy a társadalom egy részének véleményét tükrözzék bizonyos politikai eseményekről és személyekről elsősorban olyan olvasók számára, akik nem tudtak írni vagy olvasni. A rajzok a szimbólumok, a szatíra, a túlzás eszközeivel élve gyakran politikailag veszélyes állásfoglalásokat is bemutatnak. A történelmi karikatúrákat még ma is nagyon kevés történész és tanár használja őket elsődleges forrásként, legtöbbször megelégedtek azzal, hogy illusztrációként mutatják be azokat. Pedig a történelmi karikatúrák számos pedagógiai értékkel bírnak a történelemórán és a kétszintű történelem érettségi írásbeli feladataiban is rendszeresen előfordulnak. 1980-ban jelent meg Závodszy Géza *Történelem a gimnázium III. osztálya számára, Az újkor története* című tankönyve. Magyarországi középiskolai történelemtankönyvekben a tanulók itt találkozhattak először karikatúrákkal, amelyek speciális szemléltető eszközökként a tananyag elsajátítását segítették. Azóta különösen a 18-20. század történelmének tanításában egyre színesebb és változatosabb a politikai gúnyrajzok felhasználása. A 11-12. évfolyamos történelem tankönyvek karikatúráinak összegyűjtésével, rendszerezésével és elemzésével arra kerestük a választ, hogy melyek a legkedveltebb korszakok, történelmi személyek, események, és milyen különleges szerepe és lehetőségei vannak az ilyen típusú forrásoknak a történelemtanításban. Feltártuk a karikatúra műfaji sajátosságait, azonosítottuk az ábrázolásmód és a szimbólumok jellegzetességeit, meghatároztuk a vizuális jellegzetességeket és viszonyukat az ábrázolt személyekhez, témákhoz, értékeltük a rajzokban megjelenő szerzői célokat és szándékokat, elemeztük az ítéleteket, véleményeket, végül összevetettük a karikatúra által sugallt értékítéletet az írott forrásokban található információkkal.

A problémafelvető oktatás lépései az informatikában

Beleznay Péter
Fast Lane Kft., Budapest
pbeleznay@flane.com

A problémafelvető oktatás által a hallgatók új ismeretre, illetve tapasztalatra tesznek szert. Minden egyes új feladat egy új kihívás, egy új probléma elé állíthatja őket, valamint minél valóság hűbb egy ilyen tanfeladat, annál jobban hozzásegíti a diákokat a valódi világ problémáinak megoldásához. Hogy a tudás elsajátítása ne csak sikeres, hanem a lehető leghatékonyabb is legyen, ahhoz ismernünk kell a problémafelvető módszertan lényegét és a különböző lépéseit, valamint használnunk kell számos olyan segédeszközt is, amely a tényleges világ problémáit valósághűen képezik le a hallgatóság, a diákság számára.

Az informatikai oktatások egyik fontos részterülete az műszaki szakirányú középiskolákban vagy a felsőfokú oktatási intézmények szinte mindegyikében megtalálható hálózati informatika tanítása. Ebben a tananyagban az egyik legkomplexebb feladat az IP címek megértése és kialakítása, amely több különböző tananyag ismeretét is feltételezi. A tudásanyag elsajátításával pedig lehetővé válik egy-egy hálózat könnyebben elvégezhető hibajavítása, komplexebb rendszerbe való beillesztése és az optimális működés kialakítása.

Egy konkrét hálózat IP címeinek megtervezéséhez számos olyan tudáselem szükséges amelynek készség- illetve jártasság szintű használata fontos szerepet tölt be a feladat sikeres elvégzésében. Ezen készségek és jártasságok elsajátítása tehát lényegi, ahogy ezen tudáselemek elsajátításához vezető út, vagy azok sorrendje is az.

Az előadás sorra veszi ennek a komplex problémakörnek és annak megoldásának lépéseit, kiegészítve azokkal a működő gyakorlati példákkal és lehetőségekkel, valamint IKT eszközökkel, amelyek által a folyamat felgyorsítható, vagy éppenséggel leegyszerűsíthető.

Az ismertetésre kerülő módszertan nem csak az informatikai oktatások terén használható, hanem számos más tudományág keretein belül is.

Egyéni differenciálás a Montessori módszerben

Bencéné Fekete Andrea

Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár

fekete.andrea@ke.hu

A nyugati országokban Montessori-módszerét több intézmény ismeri és alkalmazza, mint hazánkban, a különbségnek társadalmi és gazdasági okok állnak a háttérében. Empirikus kutatásunk során kérdőíves módszer segítségével a diákok és a szülők véleménye alapján összehasonlítottuk egy magyar és egy osztrák Montessori-módszert alkalmazó általános iskola alsó tagozatos osztályait, különös figyelmet fordítva a differenciálásra, azon belül az egyéni differenciálásra. Elsődlegesen abból a hipotézisből indultunk ki, hogy a Montessori iskolákban az egyéni differenciálás a nyelvi hátrányokkal és a tanulási nehézségekkel küzdő gyermekek számára is esélyegyenlőséget biztosít. Kutatásunk kiegészítésül szóbeli interjút készítettünk az intézményben dolgozó pedagógusokkal. A kérdések a Montessori koncepció gyakorlatban történő alkalmazhatóságára, a differenciálás hatékonyságára fókuszáltak. Az általunk vizsgált mindkét intézményben integrált nevelés folyik, az alkalmazott módszerek megegyeztek. A Montessori-koncepció egyes elemei az intézmények szellemiségében jól körvonalazódnak, antropológiai és fejlődéslélektani szempontból egyaránt. A fejlesztés célja azonban eltérő. Az osztrák iskolában a nyelvi hátrányokkal, a német nyelvet nem anyanyelvként beszélő gyermekek felzárkóztatása során alkalmazták az egyéni differenciálást, míg Magyarországon a differenciált tanulásszervezés módszere az enyhe értelmi fogyatékos és a tanulásban akadályozott gyermekek segítésére szolgált. Az egyéni differenciálás a gyermek számára biztosítja az önállóságot, a felfedezés örömeit, személyiség fejlődésének szabadságát. A legfontosabb cél, hogy a gyermek adottságait, egyéni fejlettségi szintjét, haladási tempóját figyelembe kell venni, és ez alapján kell az egyéni fejlesztési tervét elkészíteni. Az előadás során a kutatás eredményei mellett bemutatjuk az osztálytermek ergonómiai sajátosságait, valamint a tanítás-tanulás során alkalmazott Montessori eszközrendszert, a pedagógus személyiségét, valamint az iskolában alkalmazott módszereket a szülők szemszögéből.

Általános iskolás korú gyermekek kutatásra nevelésének elméleti és gyakorlati kérdései

Bognárné Kocsis Judit

Pannon Egyetem Neveléstudományi Intézet, Veszprém

bkocsisj@almos.uni-pannon.hu

Zsolnai József már több évtizeddel ezelőtt hangsúlyozta a kutatásra nevelés lehetőségét az általános iskolás kortól kezdődően. A Köznevelésben 1972-ben megjelent cikkében kijelentette, hogy a fiatalokat be kell vezetni a tudomány világába és nemcsak a tudomány eredményeivel kell megismertetnünk őket. E paradigma szerint természetesen az általános iskolában tanító pedagógusoknak is szükségük van tudományelméleti, kutatómódszertani felkészültségre, csakúgy mint a középiskolában vagy az egyetemen oktatóknak, hiszen csak e tudásanyag birtokában tudják megfelelő módon felkészíteni a tanulókat a kutató munkára.

A kutatásra nevelés, a tehetséggondozás kulcsfontosságú tényezője a pedagógus, ezért szükséges az ő tevékenységükkel is részletesebben foglalkozni.

Zsolnai József nevével fémjelzett Kutató Gyerekek Tudományos Konferenciája (KGYTK) tehetséggondozó program kialakítása több évnyi előkészített, megtervezett munka eredményeként született meg és indult útjára az 1997/98-as tanévben.

A tudományos diákköri konferenciát 2003-ban az Oktatási Minisztérium az Oktatási Közlönyben közzétette a komplex tanulmányi verseny kategóriában.

A tudományos diákköri munkában résztvevő tanulók vállalják, hogy az érdeklődésüknek megfelelő témakörből 15-30 oldalas dolgozatot írnak tudományos igénnyel.

A beadott dolgozat formai, tartalmi szempontú véleményezése segítséget adhat mind a felkészítő pedagógusnak, mind a tanulónak a további kutatásaik eredményesebb megvalósításához. A vizsgálat rámutat többek között azokra az általános hibákra is, amelyek a döntőbe jutott általános iskolás diákok munkáit jellemzik.

IKT-vel támogatott tanulás lehetőségei

Czédliné Bárkányi Éva

SZTE JGYPK TÓKI Tanítóképző Szakcsoport, Szeged

czedli@jgypk.u-szeged.hu

A rohamos technikai- és gazdasági fejlődés következtében olyan eszközök jelentek meg, mint az okostelefonok, a tabletek, az e-book-ok stb. A gyerekek ebbe a világba születtek bele, számukra ezek használata természetes. Mindez nagy felelősséget ró a szülőkre és az iskolára. Az iskolákban egyre elterjedtebbé váltak az IKT eszközök, amelyek új kihívást jelentenek a közoktatás számára.

A 2012 őszén hatályba lépő NAT fejlesztési területei között médiatudatosságra nevelésként jelenik meg az IKT-re nevelés. A tantervben megjelenő számos követelmény ellenére az alsó tagozatban informatika tantárgyra az órakeret 2-5%-a fordítható. Az IKT kompetenciák megszerzésére valamennyi órán fel kell használni az informatikai infrastruktúra adta lehetőségeket. Az új, kooperatív oktatási módszerek, a tanulók motiválása, érdeklődésének fenntartása is szükségessé teszi ezt.

Egy, a hallgatóim körében végzett felmérés szerint¹ a projektort, illetve interaktív táblát használók többsége nem használja ki ezek multimédiás lehetőségeit, csupán az írásvetítőt helyettesítik vele. Ennek egyik oka lehet, hogy nem ismerik ezen eszközök felhasználásának módszertani lehetőségeit. Intézetünkben, ezért nagy gondot fordítunk arra, hogy hallgatóink megismerjék a multimédiás eszközök tanítási órákon való felhasználásának módszertani lehetőségeit. A különböző programok megismerésével párhuzamosan megismerik ezek módszertani lehetőségeit is. Multimédiás tananyagokat készítek, megismerik a különböző oktató szoftverek felhasználási lehetőségeit, interaktív tananyagokat készítenek, amelyeket a tanítási gyakorlatokon, illetve későbbi munkájuk során is felhasználhatnak. Előadásomban a be szeretném mutatni az oktatott módszereket a hallgatók munkáján keresztül.

Koordinációs képességek vizsgálata óvodáskorban

Cziberéné Nohel Gizella

SZTE JGYPK TÓKI Tanítóképző Szakcsoport, Szeged

cziberin@jgypk.u-szeged.hu

A mozgás olyan alapvető életjelenség és szükséglet, amely az ember teljes életét átszövi. Hiánya károsan befolyásolja az egészséges test, lélek, értelem alakulását, fejlődését, elősegíti a betegség kialakulását.

Az ember természetes aktivitásából – ami a természetes környezetben életfontosságú tulajdonsága volt – a 3-6 évesek őriztek meg legtöbbet. A kötetlen mozgások gyakorlására, a mozgásigény teljes kiélésére a legtöbb gyereknek ma már nincs, vagy szűkül a lehetősége a családban, ezért az óvodákban létfontosságú a teljes szabad mozgás biztosítása. A gyermek mozgásfejlődése csak részben spontán folyamat; a tanulás, gyakorlás szerepe a fejlesztésben igen fontos.

A Soros Alapítvány segítségével kifejlesztett Magyar Mozgáskotta Módszer a gyermekközpontú módszertani kutatások eredményeként olyan tervszerű és hatékony eszköz, amely a kisgyermekkor testi és pszichikai sajátosságához alkalmazkodva, játékos módon fejleszti a gyermek funkcióit. A módszer a mozgást nem csak közvetlen célként, hanem a szabályozás, a veleszületett diszpozíciók kibontakozásának, kibontásának céljaként és egyben adekvát eszközként értelmezi.

Kutatásomban a Magyar Mozgáskotta Módszer hatékonyságát vizsgálom a koordinációs képességek fejlesztése terén. Feltételezem, hogy az említett módszer eszközei és feladatai jelentős mértékben fejlesztik a 3-4 éves, óvodába lépő gyermek koordinációs képességeit. Kérdéseim:

1. Fejleszti-e a Magyar Mozgáskotta Módszer a gyermekek gyorsasági koordinációját?
2. Fejleszti-e a dinamikus egyensúlyozás képességét?
3. Fejlődik-e a módszer alkalmazásával a gyermekek ritmusképessége?

Ezen kérdések megválaszolása érdekében végeztük el hallgatóimmal a kezdeti méréseket egy szegedi óvodában. Ezt követően 9 héten át tartott a fejlesztés a Magyar Mozgáskotta Módszer segítségével. A záró mérések statisztikai összehasonlítása a kezdetiekkel adták meg a választ a kérdéseinkre. Ezeket az eredményeket szeretném megosztani a konferencia résztvevőivel.

A BHRG Alapítvány akkreditált szakember-továbbképzései sajátos nevelési igényű gyermekek állapotának felmérése és javítása céljából

Cziráki Zita
BHRG Alapítvány, Budapest
czirakizita@freemail.hu

A Budapesti Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika (BHRG) Alapítvány, mint akkreditált felnőttképzési intézmény 1993 óta 1300 szakember (óvodaped., gyógyped., logopédus, pszichológus, védőnő, gyermekorvos, gyógytornász, konduktor) diagnosztikai és terápiás munkára kiképzését végezte el.

Egyedül itt, a BHRG Alapítványban, a magyar neuro-szenzomotoros vizsgálatok és felzárkóztató terápiák „anyaintézményé”-ben lehet elsajátítani a védett magyar BHRG-modell elemeit, melyek a következők:

1. *Állapot- és Mozgásvizsgálat*: 5 év feletti gyermekek, fiatalok neuro-szenzomotoros vizsgálata, a vizsgálat kiértékelési módja, a vizsgálati vélemény megírásának módja, terápiás javaslat megtétele. 40 órás képzés
2. A Tervezett SzenzoMotoros Tréningek (TSMT) terápia egyéni formája olyan súlyosan érintett, nem együttműködő gyermekek számára, akiknél az eltérő motoros, pszichés-kognitív és/vagy szociális területen mutatott tünetek idegrendszerük éretlen/sérült működésének következményei. 120 órás képzés
3. A Tervezett SzenzoMotoros Tréningek (TSMT) terápia csoportos formája olyan enyhébben érintett, együttműködő gyermekek számára, akiknél az eltérő motoros, pszichés-kognitív és/vagy szociális területen mutatott tünetek idegrendszerük eltérő/éretlen működése miatt következnek be. 160 órás képzés
4. Gyógyúszás foglalkoztató szakképzés. 18 éves kor alatt 12 betegségcsoport vízben történő terápiás foglalkoztatása (a magyar Országos Egészségbiztosítási Pénztár támogatásával). A következő diagnózisok esetében ítélte hasznosnak a Magyar Gyermekgyógyász Szakmai Kollégium a vízben történő mozgást, a speciális gyakorlatokat: cong. vitiumok, pr. juv. hipertonia, haemophilia, obesitas, asthma, cistas fibrosis, tartáshibák: hanyag tartás, lordosis, kiphosis, scoliosis, Perthes-kór, JCA, JRA, értelmi akadályozottság, központi és perifériás idegrendszeri sérülések. A képzés 40%-a gyakorlati, mert a gyógyúszás foglalkoztató szakembernek az egyes diagnózisoknak megfelelően kell tudni a kiinduló állapotot felmérni, s a terápiás tervet több éven keresztül folyamatosan a beteg gyermek, ill. a homogén csoport aktuális állapotához igazítani.

A BHRG Alapítvány képzéseit az eltérő fejlődésű gyerekek ellátásában, oktatásában, nevelésében részt vevő szakemberek tudják a legjobban hasznosítani.

A csecsemő kognitív teljesítményének szülői elővételezése: A CIV vizsgálat és felhasználása a korai intervencióban

Csuriné Mirk Gyöngyi

Budapesti Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika (BHRG) Alapítvány, Budapest
mirk.gyongyi@gmail.com

A CIV (Csecsemő Intencionális Viselkedése Teszt) vizsgálati eljárást a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Pszichológiai Intézetében folytatott 4 éves "Fejlődési rizikóval született csecsemők komplex pszichológiai vizsgálata" kutatási program keretében dolgoztuk ki. A CIV a hagyományos teljesítménytesztek eredményein túlmutatva, további szempontokkal egészíti ki a csecsemő egyéni sajátosságainak felmérését, és lehetőséget ad arra, hogy szülő gyermeke teljesítményére vonatkozó vélekedését specifikusan, a feladathelyzetre vonatkozóan térképezze fel.

A 16 tételből álló játékos feladatsor a 8-13 hónapos korban várható intencionális viselkedések megjelenését, és a csecsemő önmagához mért teljesítményét komplex módon méri, és az egyes helyzetekben megfigyelt gyermeki viselkedéseket részletesen, több szempontból vizsgálja. A megfigyelés tárgyává teszi többek között az anyával, ill. a vizsgálatvezetővel történő interakciókat, a segítség elfogadását, a feladat végrehajtása közbeni testhelyzetet, a produkció mellett az egyéni kivitelezést, és további szempontokat, amik a gyermek egyéni megoldásmódjaira, preferenciáira, probléma-megoldási stratégiáira irányítják a figyelmet.

A CIV további fontos hozzáadéka a hagyományos teljesítménytesztekhez képest, hogy beépíti a feladatokba a "természetes pedagógiai" kutatások eredményeit (egyes feladathelyzetek prezentálása egyszer tanítói attitűd nélkül, majd tanítói attitűddel történik). A feladatok során nyújtott asszisztált segítség, valamint a többszöri bemutatás révén az eljárás a "legközelebbi fejlődési zóna" (Vigotszkij, 1934) felmérését is lehetővé teszi.

A CIV felvételét minden alkalommal szülői kikérdezés, az úgynevezett CIE (A Csecsemő Intencionális viselkedésének szülői Elővételezése) előzi meg, amelyben arról kérdezzük a szülőt, mit gondol, hogyan fog reagálni gyermeke az egyes szituációkban. A gyermek teljesítményének szülői elővételezése, majd a gyermek tényleges teljesítménye ilyen módon a konkrét készségprofil területein összevethető. A grafikonon ábrázolt "teljesítmény", "szülői vélekedés" és a kettő "egyezési" profilja képezi a célzott szülő-csecsemő konzultáció alapját és lehetőséget nyújt az egyénre szabott, terület specifikus intervenció tervezéséhez is.

A nyelvjárási szóhasználat és a kódváltás

Danczi Annamária

Kürt Alapítványi Gimnázium, Budapest

dancziannamaria@gmail.com

A mai társadalomban a köznyelvet főleg presztízsszerepekörökben, nyilvános beszédhelyzetekben használják, a nyelvjárásokat pedig főleg a családi, baráti, kisközösségi kommunikációs színtereken. A kettősnyelvű, azaz két nyelvvaltozatú beszélők beszédhelyzettől függően vagy a nyelvjárásukat, vagy a (regionális) köznyelvet használják, tehát megtartják tájszólásukat, de használják a köznyelvet is – mindkét változatot ott, ahol és amikor egyiket vagy másikat célravezetőbbnek vagy illendőbbnek tartják.

Az iskolának nagy szerepe van az anyanyelvi nyelvhasználat alakításában, a tanulók nyelvi tudatának fejlesztésében. Az anyanyelvi nevelés egyik fontos feladata a helyes nyelvi attitűd és a kódváltás elsajátítása a diákokkal, ehhez azonban alapos helyzetfelmérés és jól felkészített tanárok kellenek. A kutatás egy kérdőíves vizsgálatra épül, az adatközlők felvidéki középiskolás diákok. A kutatás célja nyelvjárási attitűdjük, nyelvjárási szóhasználatuk feltárása. A felmérés helye: Érsekújvár és Révkomárom, két szakközépiskola (Jedlik Ányos Elektrotechnikai Szakközépiskola és Kereskedelmi Akadémia; Komáromi Ipari Szakközépiskola); a kérdőíves vizsgálat időpontja: 2012 ősze. A kutatás hipotézisei a következők voltak:

- ❖ A válaszadó diákok nagy százaléka azt vallja, hogy nyelvjárásban (is) beszélnek lakóhelyükön.
- ❖ Saját nyelvhasználatukat tekintve is nagyobb százalékban nyilatkoznak úgy, hogy nyelvjárásban (is) beszélnek.
- ❖ Az Érsekújváriban tanuló diákok többsége több helyszínen használ nyelvjárási kifejezéseket, mint a Komáromban tanuló diákok.

Nyilvánvaló, hogy a maga helyén mind a nyelvjárás, mind a köznyelv használata helyénvaló, társadalmi megítélésük azonban különböző. A köznyelv elsajátítása is fontos, hiszen e nyelvvaltozat ismerete és használata szükséges a társadalmi érvényesüléshez és mobilitáshoz. Sok esetben élnek még ma is téves vélekedések a társadalomban a nyelvjárásokról és a nyelvjárási beszélőkről. Az anyanyelvi nevelés sokat tud(na) segíteni a kódváltás, a megfelelő (pozitív) attitűd kialakításában. A kutatás eredményeire és a külföldi kitekintésre épülve az előadás bemutat egy szakpedagógiai összefoglalót is a nyelvjárástanításról.

Középértékszámítás- egy megértési teszt eredményei

Debrenti Edith

Partiumi Keresztény Egyetem, Közgazdaságtudományi Kar, Nagyvárad, Románia
edit.debrenti@gmail.com

Ha arra keressük a választ, hogy az iskolában megszerzett matematikatudás beépül-e a hétköznapi tudásba és milyen mértékben járul hozzá a gondolkodás fejlesztéséhez, a szakirodalomban nagyon sok erre vonatkozó tanulmányt olvashatunk, ahol többek közt a transzfer kérdésével kapcsolatban kiderül, hogy nem automatikus, a megszerzett tudás nem vihető át minden további nélkül új helyzetekre.

Az értelmes tanulás, elsajátítás, a megértés mindenfajta tanuláshoz alapvető szempontja, a matematikatanulás esetén talán még nagyobb ennek a jelentősége. A tudás más minőségét, mélyebb megértését jelzi az, ha egy hallgató tudását újszerű helyzetekben is tudja használni.

A gazdasági és közgazdasági alap- és mesterszakok tanterveiben számos matematikai tárgy szerepel, többek közt a valószínűségszámítás és a statisztika is. A leíró statisztikának az a szerepe, hogy átfogó képet adjon az adatsorunkról néhány alapvető jellemző megadásával. Egy sokaság fő jellemzői a középértékmutatók (helyzeti mutatók, számított mutatók), és a szóródásuk, változékonyságuk. A középértékek a vizsgált sokaságot a megfigyelt ismerv alapján legtömörebben jellemzik. A középérték (átlag) fogalma alapfogalomnak számít.

A gimnáziumban tananyag a számtani közép, a súlyozott számtani közép, valamint a mértani közép. A középiskolában ez, úgy matematikából, mint fizikából kiegészül a harmonikus közép fogalmával. A négyzetes (kvadrátikus) közép és a kronológikus közép fogalma már egyetemi tananyag.

A különböző típusú átlagokkal kapcsolatos ismereteiket vizsgáltuk száz, gazdasági képzésben résztvevő hallgató esetében a Partiumi Keresztény Egyetemen. Középértékszámításokkal kapcsolatos feladatok megoldására kérve a hallgatókat, mérni szeretnénk volna tudásuk aktív alkalmazni tudását, önálló gondolkodásukat, problémamegoldó képességüket. A kiválasztott teszt olyan feladatokat tartalmaz, amelyeket csak mélyebb megértés esetén oldhatók meg, ezért alkalmasak a használható tudás vizsgálatára.

A zenepedagógia értékei, kutatások az individuális oktatás területén

Dombi Józsefné
Szegedi Tudományegyetem, Szeged
dombi5@freemail.hu

Előadásomban a 40 éves tanári és tudományos kutatómunka során szerzett ismereteim révén tárom fel azokat az értékeket és módszereket amelyek számomra figyelemfelkeltőek, fontosak, és meghatározóak voltak a zenepedagógiai munkám során. Mivel mind az egyéni, mind az csoportos oktatásban részt veszek, így mindkettőre kitérek. Ezen belül is nagy hangsúlyt helyezek az individuális oktatás jellemzőire.

Pedagógiai munkám során leghosszabb idő óta, mint zongoratanár működök, sok mesterkurzuson továbbképzésen vettem részt, idővel én is tartottam mesterkurzusokat.

A kutatás célkitűzése, összegyűjteni azokat a módszereket, amelyek az előadó képesség kibontakoztatásához járultak hozzá a zenepedagógiában és az individuális tanítás során a legjellemzőbbek és a legjobb eredmény eléréséhez vezettek.

Az eredmények bemutatásához kutattam Mozart és Liszt előadó képessége kibontakozásának meghatározó tényezőit. Majd a XX. századi pedagógusok módszereit vizsgáltam a zongora, cselló fuvola, hegedű és kamarazene órák dokumentum elemzése és saját tapasztalataim alapján. Többek között Varró Margit, Dohnányi Ernő, Sebők György, Rév Lívia, Kadosa Pál, Cziffra György, Banda Ede, Gyöngyösi Zoltán, Kurtág György, Szecsődi Ferenc tanárok munkássága során.

A csoportos tanítás egy módszerét Kodály felsőoktatásban tartott óráinak bemutatásával és elemzésével fémjeleztem, amely fontos kiindulópontja lehet egy új zenepedagógiai gondolkodásnak.

Miért sakkozzunk az iskolában?

Duró Zsuzsa

Hubay Zeneiskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Budapest

tehetseg@duroszuzsa.hu

Mint a sakkoktatás képességfejlesztő hatásainak kutatóját, engem is nagy örömmel töltöttek el azok a híradások, melyek arról számoltak be a közelmúltban, hogy – mivel elfogadott keret-tantervvvel rendelkezik – választható tantárgyként a sakk bekerülhet a hazai oktatásba és iskolai keretek között is tanítható lesz.

Az iskolai sakkoktatás népszerűsége annak is köszönhető, hogy a szakemberek felismerték a benne rejlő képességfejlesztő lehetőségeket. Jelentősen javul a diákok rendszerfelismerő képessége, valamint a többirányú gondolkodás és a logikus gondolkodás iránti érzékenysége. A sakkozó gyerekek szocializációs képességei is fejlettebbek másokénál. Észrevehető ez abból, milyen a viszonyuk a nézőkkel egy sakkversenyen, vagy a partnerükkel, főként ha náluk jóval idősebb ellenfelet győznek le. Mindezek miatt rendkívül fontosnak tartom, hogy a sakkoktatás már az általános iskola első éveitől kezdve képezze részét a tananyagnak.

Éveken át végeztem kutatásokat, melyek tárgyául a legkisebbek: a óvodás és kisiskolás sakkozó gyermekek képességeinek fejlődését választottam. Hipotézisem szerint a sakkozással rendszeresen foglalkozó gyerekek képességeinek fejlődésére kedvező hatást gyakorol a szellemi sport űzése és ez a pozitív hatás transzfer, vagyis több tanulási területen megmutatkozik. Kutatásom eredményei alapján elmondható, hogy a kreativitás, a feladat iránti elkötelezettség (motiváció) valamint az intellektuális képességek fejlődésére kedvező hatással van már a heti 1-2 alkalommal játszott sakk is. A vizsgált sakkozó és sakkkal nem foglalkozó gyerekcsoportok teljesítménymutatóinak és magatartásjegyeinek összehasonlításából vontam le következtetéseimet a sakk iskolai tanításának hasznosságára vonatkozólag, miszerint a sakk oktatása a gyerekek tanulmányi eredményeire is pozitív hatással van.

A sakkjáték tanulása-gyakorlása kedvező hatást fejt ki a gyermek egész intellektuális fejlődésére. A sakk becsületességre, a következmények vállalására, önuralomra, helyzetértékelésre, gyors megítélésre és döntésre, felelősségérzetre, versenyszellemre, a versenytárs tiszteletére, kitartásra, önbizalomra, a kudarcok elviselésére, lényeglátásra, barátságra, rendszeres és pontos munkavégzésre, fegyelmezett viselkedésre, a szabályok, normák és törvények tiszteletben tartására stb. nevel..

A konferencián a sakkoktatás képességfejlesztő hatásának pedagógiai-pszichológiai vizsgálatáról és annak eredményeiről számolok be.

Az üzleti etika tanításának eredményessége a felsőoktatásban

Endrődyné Bató Éva

Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest

batoeva@gmail.com

2005-től veszek részt a főiskola Üzleti etika tantárgy oktatásában. Engem, is mint kollégáimat az foglalkoztat, hogy amit csinálunk, mennyire érdekes, és még inkább az, hogy a hallgatók munkájuk során mennyire tudják hasznosítani a tanultakat. Ezért egy kérdőívet készítettem amelyet, csak felsőoktatásban tanuló diákokkal tölttettem ki, (közel 200 fővel) és amelynek eredményét szeretném bemutatni. A kutatásban kvalitatív módszert, és strukturált interjút használok.

Az előadás elsősorban nem tudományos elemzés, sokkal inkább azok számára érdekes akik ezt a látszólag „divatos” témát oktatják, és ezért kutatnak a lehetséges jó módszerek között.

Az üzleti etika nem pusztán egy tantárgy, hanem olyan ismeret átadás, amely egyben a gondolkodásra, és végső soron ha szükséges, a viselkedés megváltoztatására irányul. Mint ilyen a társadalom és gazdaság jelen állapotában a legfontosabb tárgy egyike.

Az ismeretek átadásával, és az ezeken keresztüli attitűd váltással, közvetetten, egy tisztább bizalomra épülő üzleti világ alakításában vehetek részt. Ezért van szükség a hallgatók véleményére, igényeik figyelembevételére, és nem ritkán hazai, nemzetközi tapasztalataikra.

Óráimon felhasználom mindazt, amit a témával foglalkozók publikálnak, de fontosnak tartom, hogy a hallgatók véleménye, motivációja is megjelenjen a gyakorlati foglalkozásokon.

Leggyakrabban *Zsolnai László* munkájára és kutatásaira támaszkodom, valamint felhasználom *Szegedi Erika* megjelent publikációit is.

A legnagyobb gondot mindannyiunk számára a számonkérés rendszerének kialakítása okozza, nevezetesen az ismeretek számonkérése mellett, kell-e, lehet-e a gondolkodás módot (esetleg változást) vizsgálni. A kérdőív ezekre a témákra is kiterjed.

Kérdés, hogy mindazok a dilemmák, amelyeket megbeszélünk az órákon, hogyan jelennek meg a hallgatók tudásában. Amennyiben nem egyezik a hallgató véleménye az uralkodó véleménnyel, megjelenhet-e az osztályzatban, hiszen a tárgy végeztével, a hallgató osztályzatot és kreditet kell hogy kapjon.

Alapvető változásoknak vagyunk részesei, szokásaink, életmódunk, ezekből következő értékrendünk gyökeresen átalakítja életünket, munkánkat, ezért fontos a folyamatos párbeszéd azok között, akik formálói lehetnek jövőnknek.

A ma felsőoktatásban tanuló diákok elenyésző számban részesültek az etika alapjainak oktatásában, esetleges ismeretekkel rendelkeznek, így nagy feladat erre az alapra szaktetikát, üzleti etikát építeni.

Többen a család vállalkozásában már részt vesznek, így itt szembesülnek először azokkal az esetekkel, amelyekkel az üzleti etika témakörei is foglalkoznak. Ezen hallgatók, a szülőkkel folytatott interjúkkal, és az azokból készült esettanulmányokkal járulnak hozzá a kutatás szakmai aktualitásához.

Kísérlet bölcsészhallgatók procedurális tudásának megismerésére

Eszterág Ildikó

Nicki Bt., Telki

novocent@freemail.hu

Az egyetemekre bekerülő hallgatók kompetenciáit a közoktatásban meghatározott standardok és az ott megszerzett tapasztalatok alakítják. Egyetemi képzésük jellegét felsőoktatási követelmények határozzák meg, míg munkaerő piaci alkalmasságukat az adott szektorban szükségesnek vélt kompetenciák megléte alapján ítélik meg a munkáltatók. Általános tapasztalat, hogy sem az első, sem a második illeszkedési pontnál nincs szinkron a követelményekben, így sokszor tapasztalható teljesítménydeficit. Az egyetemi oktatók alulteljesítő hallgatókról, a munkáltatók az általuk elvárttól eltérő kompetenciákkal rendelkező pályakezdőkről panaszkodnak.

A panaszok mögött húzódó egyik, de talán legfontosabb ok a tömegoktatás sajátosságaiban rejlik, mely az elitoktatástól eltérően átlagos vagy az alatti képességekkel rendelkező, motiválatlan, szűk körű és felületes ismeretekkel rendelkező, heterogén és rövid távú célokért tanuló egyetemisták képzését is menedzseli nagy számban. A felsőoktatás e sajátos harapófogó helyzete számos tartalmi, módszertani és öndefiníciós kérdést vet fel, melyek a hatékony működés előfeltételei.

Az egyetemi képzés nehézségeit, véleményem szerint, alapvetően nem ismerethiány, sokkal inkább az ottani teljesítéshez szükséges képességek, készségek hiánya okozza, amely hiányok végül is a hatékony tanulás akadályai. Ha mindehhez hozzá tesszük azokat a tanulási eredmények meghatározására irányuló célokat, amelyek ma már trendként érvényesülnek, szükségesnek látszik, hogy megismerjük a hallgatók bemeneti kompetenciáit annak érdekében, hogy egyetemi oktatásuk tartalmát, menetét pontosabban meghatározhassuk.

Az előadás annak a kísérletnek, és a kísérlet néhány tanulságának ismertetésére vállalkozik, amely a tanulói portfólió elemeit használta fel annak megállapításához, milyen mentális műveletek végzésére képesek a bölcsészhallgatók. A kísérletben azt vizsgáltam, lehetséges-e a tartalomelemzés módszerével valamit megtudnunk azokról a folyamatokról, amelyek eredménye lesz egy-egy produktum (esszé, PPP, kritika, szakirodalom-jegyzék stb.).

A féléves vizsgálat első éves andragógus hallgatók kompetenciáit értékelte az Európai Unió ismeretek tantárgyhoz kötött portfólió elemek felhasználásával. A portfólió elemeinek meghatározásakor olyan szempontokat vettem figyelembe, amelyek megjelennek a középiskolai, az egyetemi és a munkaerő-piaci elvárások között is: információ-szerzés, információnyújtás, kritikai gondolkodás, önreflexió, értelmezés, struktúraalkotás, alkalmazási képesség; illetve olyan tevékenységeket tartalmaztak, amelyek szükségesek mind az egyetemi tanulmányok, mind a munkavégzés során. Ilyenek a szakirodalom feltárása, szakirodalom alapján önálló ismeretszerzés, kötött tartalom alapján PPP készítése, csoporttárs munkájának bírálata, saját munka bírálata, kritériumok alapján önállóan gyűjtött anyag értelmezése, csoportmunka, önállóan gyűjtött ismeretek rendszerezése, elsajátított elméleti ismeretek alkalmazása új (tan)anyagban.

A Budapesti Gazdasági Főiskolán folyó közgazdász-tanár képzés múltja és jelene

Farkas Julianna

Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest

hillerne.farkasjulianna@kvifk.bgf.hu

A Budapesti Gazdasági Főiskola 2000-ben jött létre, a Pénzügyi és Számviteli, a Külkereskedelmi és a Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola integrációjaként, melyek jelenleg a Főiskola három Karát alkotják. A tradíciókból adódólag csak a Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Karon (KVIK) működik pedagógusképzés, hiszen a jogelőd Főiskola csaknem 40 éves közgazdász-tanár képzési tapasztalatokra tekinthetett vissza.

1969-ben létrejött a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Főiskola, ugyanabban az épületben, ahol előtte a Kereskedelmi Akadémia állt, illetve ahol a Felsőfokú Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakiskola is működött, s amely 1992-ben kapta meg a Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola nevet.

A gazdasági tanárképzés igénye az 1970-es évek vége felé fogalmazódott meg, és így 1976-ban megalakult a Pedagógiai Tanszék, majd Intézet, amely jelenleg az Üzleti Szakoktató és Pedagógiai Intézet nevet viseli.

A régi típusú – azaz a Bologna előtti –, osztatlan tanárképzésnek sok előnye volt, amelyeket mindenképpen érdemes áttekinteni, és – ha lehetőség adódik rá – beépíteni a tanárképzés folyamatába. A legfőbb pozitívum az volt, hogy párhuzamosan folyt a közgazdász illetve a tanárképzés, így a hallgatók tanulmányaik befejeztével kettős, azaz közgazdász-tanári diplomát kaptak, amely növelte az elhelyezkedési esélyeket.

Ezzel ellentétben a jelenlegi modell ugyan Mester szintre emelte a tanárképzést, azaz egyetemi diplomát ad, finanszírozás tekintetében pedig kifejezetten a preferált szakok közé került, ugyanakkor az új, osztatlan képzési forma nem nyújt kettős diplomát, azaz a hallgatók kizárólag tanárként helyezkedhetnek el, nem lehet véletlen tehát, hogy ez az új, érettségire épülő szakmai tanárképzés sehol sem indult el az országban.

A 40 éves tanárképzési múlthoz tartozik, hogy Karunknak illetve a Pedagógiai Intézetnek igen kiterjedt a gyakorló iskolai bázisa, ezenkívül pedig a hallgatóknak lehetőségük nyílik a FOSZK képzésben is kipróbálni magukat. Az osztott képzési forma levelezős hallgatói számára a tanítási- nevelési gyakorlat nem kis kihívást jelent, hiszen munka mellett kell teljesíteniük a kormányrendeletben előírt féléves gyakorlatot a képzés utolsó szakaszában.

Mind a hallgatókra, mind a tanárookra nagy feladatot ró a kreditpótlások megoldása, (különösen azoknak – bár elenyésző a számuk –, akik egyetemi diplomával rendelkeztek, így elvileg két félév alatt is megszerezhetik a diplomát), miközben mindennek teljesítésére nagyon rövid idő áll rendelkezésre, hiszen a kreditpótlással párhuzamosan kell elkészíteni a portfóliót, elvégezni a tanítási gyakorlatot és megírni a szakdolgozatot.

Úgy gondolom, hogy a különböző felsőoktatási intézmények tapasztalatainak és mindennapi gyakorlatának a kölcsönös bemutatása hasznos és érdekes információkat adhat és hozzájárulhat a felmerülő kérdések mind hatékonyabb megoldásához.

Felfedezettő tanulás vs. krétakémia

Farkasné Ökrös Marianna, Murányi Zoltán

Eszterházy Károly Főiskola, Eger

farkasneom@ektf.hu, mzperx@ektf.hu

A korszerű „*természettudományos műveltség megalapozása*” és a hétköznapi gyakorlatban is hasznosítható ismeretek átadása, az „*életközeliség*”, mint egyre erősödő társadalmi igény fogalmazódik meg a természettudományos tantárgyakkal szemben. Vitathatatlan, hogy a természettudományos tananyagtartalmak közvetítésében, a korszerű természettudományos gondolkodás és szemléletmód kialakításában jelentős szerep hárul a kémia tantárgyra, az azt tanító tanárookra. A kémia alapvetően kísérletező tudomány és mint ilyen kitűnő lehetőségekkel rendelkezik az alapvető természeti jelenségekben megnyilvánuló törvényszerűségek feltárására, az anyagok szerveződési szintjeinek, az anyag szerkezete és tulajdonsága közötti összefüggéseknek a bemutatására. Ugyanakkor a különböző nemzetközi és hazai tantárgyi attitűd vizsgálatok szerint a kémia tantárgyat népszerűtlenségében időről-időre csak a fizika tantárgy előzi meg, mindig ez a két tantárgy áll a népszerűségi lista utolsó két helyén.

A tanulók születésüktől fogva természetes érdeklődéssel fordulnak a környezetük, az őket körülvevő anyagok, jelenségek felé. Ez a gyermeki kíváncsiság azonban - az életkor előrehaladtával -, elvész az iskola falai között, holott a felfedezettő, kísérleteztető és ezáltal saját tapasztalatokon alapuló kémiaoktatással egyfelől fenntartható lenne a tanulók érdeklődése, motivációs szintje, másrészt eredményesebbé és főleg tartósabbá válna a természettudományos ismeretszerzés.

Tanulmányunkban azt a tantárgypedagógiai kísérletünket kívánjuk bemutatni, melyet az Eszterházy Károly Főiskola Gyakorlóiskolájának 9. évfolyamán, három párhuzamos osztályban, közel száz tanuló bevonásával végzünk. Szembe kívánjuk állítani a kémiai kísérletekkel támogatott oktatást a tanár-domináns krétakémia módszerével. Ugyanazon tananyagtartalommal, az adott évfolyam párhuzamos osztályaiban és egyazon szaktanár által, azonos időkeretben, de eltérő didaktikai elemeket felvonultató tanórákat követően a tanítás-tanulás eredményességének összehasonlító vizsgálatával (kimeneti tudásszintet mérő tesztekkel, tanulói kérdőívekkel, tanári reflexiókkal, óraelemzésekkel) szándékozunk bizonyítani az IBL módszer (felfedezettő tanulás, *inquiry based learning*) létjogosultságát, az elsődlegesen az érzékelhető valóság szintjén (makroszinten) megvalósított kémiaoktatás eredményességét.

Iskolai tantárgyak és pályaismeret

Fazakas Ida

Eszterházy Károly Főiskola, Eger

fazakasida@ektf.hu

Az iskolai pályaaorientációs folyamatot vizsgálva megfogalmazhatjuk, hogy a 8. évfolyam utáni iskola/pályaválasztás sok tanuló életében jelent egyben szakmaválasztást is, mivel elvileg kitolódott a konkrét szakmaválasztás a 10. évfolyam végére, de a gyakorlat nem ezt igazolja, ezért nagyon fontosnak tartjuk, hogy a tanulók már az általános iskolában, a 8. évfolyam végére kapjanak olyan információkat, felkészítést, amely segítené a pálya/iskolaválasztásukat. Ehhez jó kiindulópontnak gondoljuk a pályaismeret oktatását, mivel a pályaaorientációs munka szempontjából, a pályaismeret, mint információmennyiség strukturálható olyan módon, hogy az jó kapcsolatot teremtsen a hagyományos iskolai oktatás és az új szemléletű pályaaorientációs munka között. Továbbá a pályaismeret, mint tudásrendszer jó alap lehet a pályaaorientáció fontos elemei között, amely az öndefiníciót is támogatná.

A pálya-, munkaválasztás szempontjából jelentős önismereti elemek (érdeklődés, képesség, érték, munkamód) a pályaaorientációs tevékenység segítségével kialakítandó öndefiníció központi részét képezik. Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell, hogy akkor van igazán jelentőségük, ha ezek kapcsolódnak a pályák világához, ha az egyéni jellemzők és a pályák, foglalkozások között kapcsolat alakítható ki.

A pályaválasztás előtt álló vagy váltani akaró tanulók, még ha jó öndefinícióval rendelkeznek is, nem biztos, hogy eligazodnak a pálya, munka világában, a képzések között, gyakran ebben bizonytalanodnak el (Szilágyi-Völgyesy 1998, Fazakas 2004, Orosz-Barna-Makai 2008).

A pályaismeret, mint ismeretanyag (amelyet bemutatunk a szakirodalmi áttekintésben) nehezen helyezhető el a diszciplináris alapú oktatás keretében. A kompetencia alapú képzésre való áttérés sem segítette ennek az ismeretanyagnak a megjelenését a közoktatás tartalmi elemeinek rendszerében. Az iskolai pályaaorientációs munka nemzetközi modelljeiben és a hazai szakirodalomban is találunk olyan elgondolásokat, hogy a pályaismeret, mint speciális ismeretanyag az általános képzés diszciplináinak része. Kutatásunk szervezésekor abból indultunk ki, hogy a pályaismeret, mint átadandó tudásanyag strukturálható a jelenlegi iskolai oktatói tevékenység alapján is. Kutatásunkat az alábbi hipotézisekhez kapcsolódóan szerveztük meg:

1. Feltételezzük, hogy a tanulók pályaismeretének feltárható statikus elemei alapján az általános iskola 7., 8. évfolyamán meghatározott tananyaghoz tartozó tankönyvek tartalmi révén a középfokú végezettséget igénylő pályák megnevezhetők, ismertethetők.
2. Feltételezzük, hogy a NAT által előírt tartalmak meghatározott tantárgyakhoz kapcsolódó tankönyvei alapján a tanulók megismerkedhetnek, mind a négy szakterület (szakmacsoportok) jellegzetes foglalkozásaival az általános iskola 7., 8. évfolyamain.

Kutatásunk módszere a tartalomelemzés, pályagyűjtés volt. Előadásunkban a kutatás eredményeit mutatjuk be, azt a tantárgyi mintázatot ahogyan az egyes pályák a vizsgált tantárgyakon belül elhelyezhetők, több illeszkedési pontot is találva a tankönyvi tartalmakkal. Eredményeink alapján megvalósítható az a megközelítés, amely szerint a pályákat több tantárgyhoz kapcsoltan lehetne bemutatni, amely nagyobb esélyt adhatna a pályák megismeréséhez. Kutatásunk eredményei lehetőséget adnak arra is, hogy részletesen kidolgozzuk az egyes tantárgyhoz rendelhető pályalistát, amely a NAT-nak meghatározott témakörönként és fejezetenként mutatná a megnevezhető pályák körét.

A Magyarországon bevezetett erkölcsstan tantárgy javasolt tanítási koncepciója tanuláselméleti megközelítésben

Fenyődi Andrea

Eszterházy Károly Főiskola Neveléstudományi Doktori Iskola, Eger

fenyodi.andrea.home@gmail.com

A 2013 szeptemberében bevezetett erkölcsstan tantárgy ebben a formában új jelenség a közoktatásban, bár több előzménnyel is rendelkezik az emberismeret, etika, gyermekfilozófia, osztályfőnöki órák területén. Egy tantárgy kialakításakor meghatározandó a tartalom, a célkitűzések, a tematika és a tanítási alapkoncepció. Ez utóbbi alatt mindazokat a fogalomértelmezéseket, szemléletet, naiv vagy tudományos elméleteket értem, amelyre a tárgy oktatása épül. Mindez befolyásolja a tartalom szerkezetét, az alkalmazandó módszereket, az értékelés módját és a pedagógus szerepét is.

A kerettantervíró munkacsoport, amelynek tagja voltam, mindezeket koherens rendszerbe illesztette. Mint az egyik első évfolyamos tankönyv írója, a tantárgy tanítási elméletét a tanítási segédletekben is alkalmazom, így érthetőbbé válhat a tanítók számára is. A tantárgyi implementáció során természetesen fontos lesz a megvalósulásról tájékoztató visszacsatolás.

Előadásomban felvázolom a tantárgy megalapozásakor felmerült kérdéseket és az ezekre adható lehetséges válaszokat. A fő kérdések: Mi az erkölcs? Hogyan alakul ki az egyénben, a gyerekekben? Hogyan tanítható? Milyen korosztályi sajátosságok vannak? Milyen reális fejlesztési célok tűzhetők ki?

A gyermek fejlődésére, erkölcsi rendjének alakulására, a tanulásra – így az erkölcs tanulására is – vonatkozó, elsősorban pszichológiai ismeretek alapján tanításelmélet állítható fel, amelyből mindennapi tanítási gyakorlatot is érintő következtetések vonhatók le, módszertani ajánlások tehetők. Ezek az ajánlások nem újszerűek, ám megvalósulásukat nehezítheti, hogy több szempontból szokatlanok az iskolai gyakorlatban. Elsősorban a "tananyag" értelmezése, az iskolai tanulásról alkotott naiv elméletek és a közismert pedagógus-szerepfelfogás térhet el az erkölcsstanra vonatkozó javaslatoktól.

A szöveges feladatok megoldásának nehézségeiről a nyolcadik osztályos diákok körében

Fülöp Zsolt

Szegedi Tudományegyetem, Szeged

fulop.zs32@freemail.hu

A korszerű matematika oktatás egyik fő célja a problémamegoldással kapcsolatos kompetenciák fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók a mindennapi életben is hasznosítható tudást kapjanak. Kutatások és tanulmányok igazolták, hogy a tanulóknak a szöveges feladatok megoldása terén nagy nehézségeik vannak a következőkben: a feladat szövegének megértése, az adatok közötti összefüggések helyes értelmezése, a feladat lefordítása az algebra nyelvére, az eredmények helyes értelmezése és az ellenőrzés tudatos végrehajtása. Ahhoz, hogy a tanulók fejlesztése sikeres legyen, ismernünk kell azokat a tényezőket, amelyek a rossz megoldások hátterében állnak, ugyanis csak ezeknek az ismereteknek a birtokában dolgozhatunk ki megfelelő oktatási stratégiákat és módszereket. Ennek érdekében egy felmérést végeztem nyolcadik osztályos diákok körében, a felmérésben résztvevő diákok olyan szöveges feladatokat kellett megoldjanak, melyeknek több megoldási módszere ismeretes. Az eredményeket megvizsgáltam a feladat-megoldás során alkalmazott módszerek, valamint az előforduló hibák szempontjából. A probléma-megoldás folyamatának vizsgálatához a Pólya-féle modellből indultam ki, amely négy fő lépést határoz meg: a probléma megértése, tervkészítés, a terv végrehajtása, ellenőrzés. Különös figyelemmel kísértem a hibák előfordulásának arányát az egyes lépések során. Az eredmények azt mutatják, hogy a tanulóknak a feladatok szövegének helyes megértésében, valamint az adatok közötti összefüggések helyes értelmezésében vannak a legnagyobb nehézségeik. Ugyanakkor a tanulók hajlamosak arra, hogy bonyolultabb algebrai módszereket válasszanak olyan esetekben is, amikor az aritmetikai módszerek célravezetőbbek, viszonylag sok hibát ejtve az algebrai változók közötti összefüggések felírásában.

A kollégiumi nevelés válaszai a társadalmi-környezeti változásokra

Gaál Gabriella
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
gaalgabi@ektf.hu

Az elmúlt években a kollégiumokban növekedtek a társadalmi, szociális, családi, iskolai eredetű problémák, amelyeket intézményi és egyéni szinten is kezelni kell a pedagógusoknak. A tanulók összetétele heterogén, változatos korosztály, eltérő képességek, szükségletek, motivációk, szociális helyzetek, szocializációk jellemzők.

A közoktatás irányító dokumentumai meghatározták a nevelőmunka fő hangsúlyait: a nevelés középpontba állítását, értékek közvetítését, átadását, nemzeti összetartozás érzésének alakítását, a közösség szerepének kiemelését, korszerű ismeretek átadását, a kompetenciák fejlesztését, a felzárkóztatást, a tehetséggondozást.

A változásokra és az elvárásokra válaszolva a kollégiumok olyan nevelőmunkát valósítanak meg, amely hozzájárul a tanulók szocializációjának, személyiség fejlődésének kibontakoztatásához. A cél elérése érdekében olyan környezetet és tevékenységrendszert alakítanak ki, amely tanulóközpontú, az egyén és a közösség kapcsolatán alapul, középpontba helyezve a tanulás tanítását, az erkölcsi nevelést, a hazafias-, az állampolgárságra-, a demokráciára-, a családi életre-, a testi és lelki egészségre-, a gazdasági és pénzügyi-, a médiatudatosságra nevelést, az önismeret és a társas kultúra fejlesztését, a felelősségvállalást másokért, az önkéntességet, a környezettudatosságot, a pályaorientációt.

Az elvárások tükrében a kollégiumi nevelőtanároknak komplexen kell értelmezni a nevelési folyamatot, alkalmazniuk kell a korszerű pedagógiai eljárásokat, módszereket, együtt kell működniük a szülőkkel, az iskolával, a társintézményekkel.

Az eredményesség érdekében a kollégiumok megteremtik a tanulás, a szabadidő eltöltésének, a szakkörök működésének feltételeit, a nyugodt pihenés és az egyéni visszavonulás lehetőségét.

Tanár-e a pedagógus? Jelentéstörténeti vázlat

Gloviczki Zoltán
Pázmány Péter Katolikus Egyetem BTK
gloviczki.zoltan@btk.ppke.hu

Az OECD CERI *Teachers matter* című kiadványának magyar változata (2007) rögzítette azt az egyébként is jelenlévő és a tudományos közvéleményt foglalkoztató nyelvi problémát, mely szerint az angol *teacher* szó általános jelentéstartományát a magyarban képviselő „pedagógus” szó helyett javasolható lenne a tükörfordítás „tanár” általánosítása a hazai gyakorlatban.

A „tanár” valamint a „pedagógus” szó szinonimakészletét és jelentésfejlődését a klasszikus antikvitás forrásaiban, a modern európai nyelvekben és a magyarban etimológiai, köznyelvi és neveléstudományi alkalmazástörténeti szempontból vizsgálható.

Újraértelmezhető a közismert, hagyományosan és pontatlanul az idealizált rabszolga-képpel vagy a tényleges iskolai oktató-nevelő szakemberrel azonosított *paidagógosz* terminus jelentése, közelítve azt a modern „nevelő” fogalmához. A római oktatási rendszert továbbfejlesztő, alapvetően latin tanítási nyelvű középkori, majd reneszánsz és újkori európai oktatás döntően latin eredetű (*preceptor*, *professor*) szóhasználat mellett a *paidagógosz-paedagogus* az ókeresztény korban, Szent Ágoston, Szent Jeromos és Alexandriai szent Kelemen műveiben emelkedik a nevelés absztraktabb fogalomkörébe. Míg Nyugat-Európában, ahol a angol, német és francia nyelvterületen a helyi írásbeliség kialakulásától kezdve az anyanyelvi eredetű (germán illetve a középkori szóhasználatból kiinduló újlatin) szavak írják le a tényleges oktató-nevelő munkát végző személyeket, a „pedagógus” egységesen J. Calvin művei nyomán jelenik meg újra, s máig megmarad a neveléstudomány elméleti megközelítésének terminus-technicusa, addig a magyar nyelvben az ősi „tanító” és a nyelvújítás-kori „tanár” szó egyértelműen behatárolódó és iskolatípus szerint korlátozott jelentésével szemben a neveléstudományi szakirodalomban, a jogi szabályozásban és a köznyelvben fokozatosan veszi át a hivatásszerűen oktató-nevelő munkát végzők megnevezésének általános szerepét. Általános használatának kialakulása kitapinthatóan a szovjet mintájú fogalomhasználat ezerkilencszáz ötvenes-hatvanas évekbeli dominanciájához köthető, jelenleg pedig a fogalomkör egyetlen alkalmazható nyelvi jele.

A zenélés és zenehallgatás pszichológiai hatásai

Gombás Judit

Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest

judit.gombas@gmail.com

Munkámban a zenepszichológia multidiszciplináris jellegébe nyújtok betekintést aktuális szakirodalmi adatok alapján. Az emberiség zenei hajlama evolúciósan adaptív tulajdonságnak tűnik: a kutatások alapján a nyelvhasználattól elkülönülő utat bejárt önálló kommunikációs csatorna, mely az érzelmi kommunikációért és érzelmi szinkronizációért felelős. A zenei tevékenységek maradandó változásokat idéznek elő a fiatal idegrendszerben anatómiai és élettani szinten, így közvetve a kognitív funkciók fejlődésére is hatással vannak. Különbség mutatkozik pl. a zenészek és nem zenészek lateralizációjában és intelligencia-szerkezetében. A zenei aktivitás az arousal- és kortizol-koncentráció szabályozásán keresztül a megélt distressz mértékét is szabályozza, valamint a korai anya-gyermek kapcsolatban a kötődés minőségére is hatással lehet.

A zenetanulásnak és a zenehallgatásnak is rövid- illetve hosszú távú hatása van a kognitív tesztekben nyújtott teljesítményre és a figyelmi funkciókra. A zenetanulás nyelvi képességekre kifejtett kedvező hatását számos tanulmány egybehangzóan igazolja, de pozitív kapcsolatot találtak a zenei aktivitás és matematikai teljesítmény, vagy akár a zenélés és a társas készségek magas szintje között is. A zenei aktivitáson túl a zenehallgatás is kedvezően befolyásolja pl. a tanulási és problémamegoldási teljesítményt, de részt vesz az érzelemszabályozásban és az identitás kifejezésében is. Ezek a hatások interakcióba léphetnek alapvető személyiségvonásokkal – pl. extrovertált és introvertált, szorongó és kevésbé szorongó személyek eltérő módon reagálnak különböző arousabilitású zeneművekre.

Az aktuális szakirodalomban fellelhető eredmények alapján a zenei tevékenység az élet számos különböző területén (pl. pedagógiában, gyógypedagógiában, gerontológiában, orvoslásban, nyelvtanulásban, személyiségfejlesztésben, konfliktuskezelésben) kedvező következményekkel járhat.

A magyar nyelvű pedagógiai szakírás a Vajdaságban 1945-1990. Egy kutatás kezdeti eredményei

Györe Géza

Pannon Egyetem

gyore.geza@almos.uni-pannon.hu

A Vajdaság 1945 utáni tudományos és szakpublikációkról kevés ismerettel rendelkezünk, így van ez a pedagógia tudományág esetében is. Előadásom témája nem csak pedagógiatörténeti, oktatás és neveléstörténeti, mivel számos esetben a társadalom- és bölcsészettudományok más tudományágaihoz és diszciplínáihoz kapcsolódó kérdéseket is meg kell válaszolni.

Munkámat a következő periodikus kiadványok feldolgozásával kezdtem: A *Népoktatás* neveléstudományi szakfolyóirat (1948–1956), *Oktatás és Nevelés* (1973–1991), *Létünk* 1971 és 1990 között és a *Híd* 1945 és 1990 megjelent évfolyamainak az oktatással, kétnyelvűséggel, iskolaüggyel, iskolai eseményekkel, versenyekkel foglalkozó közleményeinek számbavétele történt meg.

A látszólag nagyszámú bibliográfiai tétel (kb. 3200) ellenére megállapítható, hogy a kevés maradandó, tudományosan megalapozott írás született. Ez alól kivétel az iskolatörténet, oktatástörténet, a kétnyelvű oktatás témája.

A kor politikai irányvonalának megfelelő felhangokkal teli publikációk születtek, amelyekben fellelhetők az egyéni megoldások, de a fő hangsúly a Vajdaságban élő nemzetek és kisebbségek (utóbb nemzetiségek) békés egymás mellett élésén van, amely eszme terjesztését a nevelő és oktató munkán keresztül is elvárták. Ebben a miliőben igazi nagy pedagógiai kutatók, iskolateremtő egyéniségek nem léphettek színre, inkább a politikai elvárásokat betartó szakírók publikálhattak. Inkább didaktikai, módszertani közleményekkel találkozunk. Különös színfoltja a magyar pedagógiai szakírásnak a Vajdaságban, hogy már az ötvenes években a kétnyelvű oktatás megvalósításának elméleti alapjait lefektetik, illetve komoly kutatások és kísérletek folytak ennek kipróbálására is. Az is megállapítható, hogy a magyarországi pedagógiai szakírást ismerik a magyarul értők és publikálók. Számos esetben a korszak legfrissebb kutatási eredmények is megjelennek írásaikban.

Szociális munka csoportokkal tanegységhez kapcsolódó oktatási modell bemutatása a magyarországi szociálpedagógus képzésben folytatott kutatás alapján

Hadnagy József
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
joe@ektf.hu

A növekvő munkanélküliség, a társadalmi problémák megjelenése a hétköznapiakban és az oktatási intézményekben is, új feladatok elé állítják a pedagógusokat és az ifjúsággal foglalkozó szakembereket is. A szociálpedagógus módszertani repertoárjával, képzettségével készen áll arra, hogy a nemzedékek útkeresésében tájékozódási pontként segítségére legyen azoknak, akik hozzá fordulnak. Teszi ezt különböző munkaformákkal, hiszen segítő szakemberként képes egyénnel, családokkal, csoportokkal és közösségekkel dolgozni.

Magyarországon, a köznap nyelvhasználatban sem, és a szakmai nyelvhasználatban sem egységes a két fogalom, hogy „szociálpedagógus” és „csoportmunka”, mindkettő igen sokszínű és igen sokféleképpen értelmezett. Amikor egy fiatal szakmának, mint a szociálpedagógia, a társadalmi és szakmai elfogadottságért kell küzdenie, nagyon fontos, hogy viszonylagos egységesség, konszenzus legyen a fogalmak jelentését illetően. Ebben kiemelt felelőssége van a képzőknek. Bizonyítható, hogy a szociálpedagógus által használt csoportmunka fogalom eltér a pszichológiai csoportmunka értelmezéstől (Lewin 1975, Moreno 1959, Yalom 1995, Foulkes 2000, Pataki 1980) és a pedagógia területén használt csoportmunka felfogástól is (Buzás 1980, M. Nádasi 1998, Bábosik 1982, Falus 1998). Kutatásunkban a különböző szociálpedagógus képzőhelyek csoportmunka oktatásának hatását és tartalmát hasonlítottuk össze. Célunk volt a szociálpedagógiában használt csoportmunka fogalmának tisztázása és az oktatási módszerek, képzési formák feltárása. A vizsgálatba bevont intézmények teljes körűen kerültek lekérdezésre. A vizsgált populáció hallgatókból és oktatókból állt. Vizsgálati módszereink, kérdőív és interjú. A kapott adatokat egy és többváltozós statisztikai módszerek segítségével dolgoztuk fel.

Hipotéziseink:

H1 Feltételezzük, hogy a magyarországi szociálpedagógus-képző intézményekben a csoportmunkára való felkészítés különböző szemléletű és minőségű.

H2 A csoportmunkára, mint munkaformára való felkészítés folyamatában az elméleti megközelítés a domináns

H3 A kevésbé elméleti jellegű (gyakorlatorientált) képzés meghatározó a csoportmunkához való viszony kialakításában.

A kutatási eredményeink alapján a csoportra, mint munkaformára kialakított képzési modellt mutatunk be, amely segítheti a szociálpedagógus képzés egységesítési törekvéseit. A modell lehetőséget nyújt a csoportmunka, mint munkaforma hatékony oktatására, így hozzájárul ahhoz, hogy a jövő szakemberei hatékonyan legyenek képesek a társadalmi kihívásokkal küzdő egyének segítségére.

Hátrányos helyzetű, roma tanulók a magyar közoktatásban

Hanák Zsuzsanna
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
hanak@ektf.hu

A romák társadalmi integrációjában döntő szerepet játszik az iskolázottság. Az iskolai teljesítményt meghatározó tényezőket négy komponens alapján vizsgáljuk a pedagógiai-pszichológiában. Az első komponens a *tanuló biológiai és pszichológiai tényezői*, a második összetevő *maga a pedagógus*, a harmadik a *pedagógiai tényezők*, a negyedik a *társadalmi tényező*. Előadásunkban e komponensek közül néhány kerül nagyító alá.

Az előadás célja egyrészt, magyar szakirodalmak, publikációk tanulmányozása, elemzése után a főbb vélekedések feltárása. Szeretnénk elemezni a magyar történelmi hagyományok, szemléletmódok, sztereotípiák mentén kialakult véleményeket. Ezt követően másik célunk megoldási javaslatainkat megvitatásra felkínálni. Előadásunkban a következő kérdésekre keresünk választ:

- Fejlődés-és személyiséglélektani szempontból megállapítható-e a hátrányos helyzetű roma tanulók esetében eltérés a biológiai-pszichológiai jellemzők terén
- Nevelépszichológiai szempontból milyen főbb problémákat látnak a pedagógusok a hátrányos helyzetű roma családokkal, tanulókkal kapcsolatban, valamint a pedagógusok milyen attitűdökkel rendelkeznek velük szemben
- Pedagógiai-pszichológiai szempontból megfelelnek-e az iskolai pedagógiai programok a hátrányos helyzetű roma tanulók igényeinek
- Szociálpszichológiai szempontból milyen mértékű társadalmi különбözőség látható a hátrányos helyzetű roma tanulók családi szocializációjában

Úgy gondoljuk, hogy a hátrányos helyzetű, roma tanulókat nagy létszámban oktató iskolákban meg kell teremteni azokat a külső tárgyi feltételeket, valamint belső pszichés állapotot melyben a roma tanulók optimálisan fejlődhetnek, megtartva saját identitásukat, önállóságukat.

Beszédfejlesztés, beszédművelés a kisiskolások kommunikációs kultúrájának formálásában

H. Molnár Emese

SZTE JGYPK TÓKI Tanítóképző Szakcsoport, Szeged

hmolnare@jgyrk.u-szeged.hu

„Az anyanyelvi nevelés alapvető feladata... a nyelvi kompetencia fejlesztése annak érdekében, hogy a tanulók életkoruknak megfelelő szinten birtokolják a szóbeli és írásbeli kommunikáció eszköztárát, képessé váljanak azok... gyakorlati alkalmazására.” (Nemzeti Alaptanterv)

Ennek érdekében már a kisiskolások esetében elengedhetetlen a kommunikációs kultúra formálása, melynek során jelentős szerepet kell kapnia a tanulói beszédprodukciónak (akusztikus és tartalmi oldal) fejlesztésének.

A Kerettanterv a következőképpen indokolja ennek fontosságát: *„A beszédalképesség, a szóbeli szövegek megértésének, értelmezésének és alkotásának fejlesztése képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek. E fejlettség döntően meghatározza a gyermek kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai pályafutásának sikerét.” (Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára)* Ez a dokumentum a beszédtechnikára és a beszéd tartalmi vonatkozásaira egyaránt megfogalmaz nevelési-fejlesztési célokat, melyek elérésére – az azokhoz kapcsolódó fejlesztési követelményekkel együtt – tevékenységeket, ismereteket ír le.

A tapasztalat azonban az, hogy a mindennapi iskolai gyakorlatban nem mindig fordítanak kellő figyelmet ezekre a tevékenységekre, ezért azok eredményessége sem kielégítő. Az alsó tagozaton jellemzően az olvasásórák bevezető részében szokásos a beszéd technikai fejlesztésére irányuló gyakorlatokat alkalmazni. A beszédprodukciónak tartalmi oldalának formálása a magyar nyelv és irodalom órákon többnyire az adott tananyag függvényében történik. A hatékony fejlesztés érdekében érdemes a magyartanítás menetébe – például gyakorló óraként – beszédfejlesztő, beszédművelő és kommunikációs gyakorlatokból álló órákat is beilleszteni. Előadásomban az ilyen típusú órák megtervezéséhez és kivitelezéséhez szeretnék gyakorlati példákat bemutatni.

Az IKT eszközhasználati szokások 11-18 éves korosztály körében

Hatvani Andrea, Dorner László
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
hatvani@ektf.hu, dorner@ektf.hu

Bevezetés: Az elmúlt években alapvetően megváltozott az IKT eszközök használata a serdülőkorú fiataloknál. Egyre több eszköz (pl. tablet, iPhone, ebook olvasó) vált elérhetővé számukra, mely gyökeresen megváltoztatta az eszközhasználati szokásaikat, preferenciáikat. Korábbi kutatások kiemelték, hogy növekszik a különbség az iskolai és az otthoni számítógép használat között (Mumtaz, 2001). Valamint egyre gyakoribb a problémás nethasználat (Demetrovics és mtsai, 2004).

Célok: Kutatócsoportunk a TÁMOP-4.2.2.C-11/1 pályázat keretében annak vizsgálatát tűzte ki célul, hogyan használja a 11-18 éves korosztály az IKT eszközöket az életük különböző területein. A kutatócsoport munkájának egyik részkutatása kerül bemutatásra jelen előadáson, melynek során feltáró vizsgálatot folytattunk az IKT eszközöket sokat, illetve keveset használó diákok eszközhasználati szokásairól és annak hatásairól mindennapi életükre.

Módszer: Kutatásunkban 37 tanulót vizsgáltunk félig strukturált interjú módszerrel. 3 életkori csoportot vontunk be: 11-12 éves (16 fő), 14-15 éves (11 fő) és 17-18 éves (10 fő) tanulókat. A mintából 17 fő volt „sokat használó”, és 20 a „keveset használó”. Az interjúk átlagosan fél órát vettek igénybe. Az eredményeket tematikus elemzésnek vetettük alá. Ennek során lejegyeztük és újra átolvastuk az interjú szövegét, kiemelve a mintázatokat és ismétlődő jellegzetességeket a tanulók használati szokásaiban.

Eredmények: Megállapíthatjuk, hogy mindegyik korosztály családjában széleskörű az IKT eszközökkel való ellátottság. Az eszközöket döntően kommunikációs és szórakozási célokra használják, anélkül, hogy valójában értenének annak használatához, kihasználnák a bennük rejlő technikai lehetőségeket. Nem használják ki az internetet mint tanulást segítő információforrást sem. Mindhárom korosztálynál előfordul, hogy az interneten ismerkednek, anélkül, hogy ennek veszélyeivel tisztában lennének. A szülők egyik csoportnál sem tudják kontrollálni gyerekeik IKT eszköz használatát, maximum az idői kereteket szabályozzák, a tartalmakat nem.

Összegzés: Kutatásunk jól kiegészíti a témában eddig döntően kérdőíves módszertannal dolgozó vizsgálatokat, és mélyebb betekintést enged az IKT használat egyéni jellegzetességeibe, az ezzel kapcsolatos attitűdökbe, motivációkba.

Magatartástudomány és rendvédelem

Hegedűs Judit

Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
hegedusjudit@uni-nke.hu

Az előadás célja bemutatni a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán zajló pedagógiai és pszichológiai képzés átalakulását. Az átalakulás mögött rejlő háttér folyamatok elemzése során kitérünk arra, hogy miként jelenik meg a kompetenciaalapú képzés a rendvédelmi munkában, milyen társadalmi igények határozzák meg a képzési rendszert. A magatartástudomány rendvédelmi aspektusainak bemutatása során rámutatunk arra, miként tudnak a szociológia, pedagógia, kommunikáció és pszichológia tudományának képviselői együttműködni. Az alábbi kérdésekre keressük a választ:

- ⇒ Mit jelent a magatartástudomány a rendvédelem szempontjából?
- ⇒ Mely kompetenciákat és miként fejlesztjük a képzés során?
- ⇒ Mit jelent a rendvédelmi szervekkel való együttműködés?
- ⇒ A hallgatók számára mit jelent a magatartástudományi képzés?

A kutatás során egyrészt elemeztük a képzéshez kapcsolódó dokumentumokat, másrészt strukturálatlan interjút készítettünk 5 szakemberrel, akik között megtalálható az NKE RTK Magatartástudományi Tanszék korábbi vezetője, a hallgatók kiképzésében résztvevő kolléga, valamint olyan szakemberek, akik jelenleg gyakorló rendvédelmi dolgozók. Az interjú mellett egy kérdőíves kutatást készítettünk, melynek során az első évfolyamos nappali tagozatos hallgatókat kérdeztük meg a társadalmi és kommunikációs ismeretek kurzuson belül a pedagógiai, pszichológiai, kommunikációs és etikai képzésről. A kutatás eredményeképpen elmondható, hogy a képzés során tudatosabban kell odafigyelnünk a gyakorló szakemberek igényeire (áldozatvédelem, konfliktuskezelés), illetve a magatartástudomány fogalmának tisztázása is elengedhetetlen. A magatartástudomány a rendvédelmi képzésben több mint a pedagógia, pszichológia, kommunikáció, etika tudományának egymás mellé tétele, a tudományágak közös rendszerének megvalósítása folyamatos feladata a képzés szakembereinek.

* A szerző Bolyai Ösztöndíjban részesül.

Autizmus spektrumzavar a TSMT mozgásterapeuta szemével

Hering Mónika

Budapesti Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika (BHRG) Alapítvány, Budapest
[**heringmoni@yahoo.com**](mailto:heringmoni@yahoo.com)

A BHRG Alapítványba 2010. január 01 - 2012. augusztus 31 közötti időszakban autizmus spektrumzavar, Asperger szindróma vagy pervazív fejlődési zavar diagnózissal érkező 0-3 éves korú gyermekek belépés kori motoros, pszichés-kognitív, szociális tüneteinek összefoglaló áttekintése.

Az autizmus spektrumzavar legkorábbi gyanújelei. A szenzomotoros szemléletű mozgásterapeuta megfigyelési, vizsgálati szempontjai: archaikus reflexek, postrotációs nystagmus, posztúra szabályozás, egyensúly, testközépvonal keresztezés, bilaterális motoros koordináció, adaptív motoros válaszok, izomtónus, testolvasás, együttmozgások, szem-kéz koordináció, kommunikáció, szemkontaktus, közös figyelmi helyzetek, exploráció, játék, repetitív mozgások, motoros tic, eltérő ingerfeldolgozás (vesztibuláris, taktilis, proprioceptív, auditív, vizuális), viselkedés, alvás zavar.

A szenzomotoros szemléletű mozgásterápia (TSMT, HRG) helye, szerepe a korai intervenció komplex rendszerében: a mozgásterápia célja (a komplex szenzoros ingerfelvétel és feldolgozás javítása, az érési folyamatok elősegítése, archaikus reflexek leépítése), kapcsolódása a korai kognitív terápiákhoz, beszédindításhoz, ABA terápiához. Az intenzív mozgásterápia hatására bekövetkezett változások áttekintése a vizsgált mintán.

Esetbemutatás: egy autizmus spektrumzavar diagnózissal vizsgálatra és terápiára jelentkező gyermek motoros, pszichés-kognitív, szociális tüneteinek, anamnesztikus adatainak, egyéb vizsgálatainak áttekintése, összefoglalása a terápiára jelentkezéskor. A terápiás folyamat, a terápia felépítésnek bemutatása. Az alkalmazott terápia hatására bekövetkező fejlődés, a tünetek változásainak nyomon követése a terápiás folyamat során.

Nagyszülő-unoka viszony kérdései a fizikai aktivitás tükrében

Herpainé Lakó Judit
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
lako@ektf.hu

Előadásunk fókuszában az egyes testi-lelki egészséget védő faktorok szerepe áll, különös tekintettel a család – azon belül is a nagyszülők – és a testedzés vonatkozásaira. Napjainkban kiemelt szerepet és feladatot jelent a családok számára az idősekkel (nagyszülőkkel) való foglalkozás, illetve bevonásuk az unoka – az élet minden területére kiterjedő – nevelésébe.

Kutatásunkat Magyarországon, az észak-magyarországi régióban élő 10-14 éves gyermekek, azok szülei és nagyszülei körében végeztük. *509 gyermek, 509-509 szülő (anya, apa) és 509 nagyszülő kérdőíves vizsgálata, és 50 gyermek, 50 szülő, 50 nagyszülő szóbeli kikérdezése* zajlott strukturált interjúk formájában.

Mivel vizsgálatunk igen sok területet, témakört érintett, ezért ebben az előadásban kutatásunknak csak egy részterületét szeretnénk bemutatni, mely két generáció, a *nagyszülők és unokák viszonyának kérdéseit* taglalja. Témaválasztásunk azért esett erre a területre, mert kevésbé kutatott témát érint, valamint a modern kor jelen változásainak, sajátosságainak eredményeként a nagyszülői szerepek megváltoztak.

Kutatásunk során olyan hatásrendszert sikerült bizonyítani, mely szerint a mai magyar családszerkezetben, a szülők bonyolult és nehéz foglalkoztatási rendszerében rendkívül nagy szerepe van a nagyszülőknek.

Vizsgálatunk egyértelműen bizonyítja, hogy a válaszadók szerint a nagyszülő-unoka viszonyban a közösen eltöltött idő minőségén, azaz tartalmi, emocionális értékein van a hangsúly. A példamutatás az élet minden területén fontos, így természetesen az egészséges életvezetési szokások, testedzéshez történő hozzáállás kérdésében is. Kutatásunkból kitűnik, hogy a támogató nagyszülői viselkedés az aktivitás és az aktivizálás talaja lehet, amennyiben az idős generáció tagja már nem sportol, akkor a régi emlékek, családi közös sporttevékenységek felelevenítése, vagy az unoka edzésre, versenyre kísérése is támogatóan hat a gyermekekre. A közösen végzett szabadidős tevékenységek pedig felejthetetlen élményt nyújtanak a fiatalabb generáció számára, ami nem csak a test karbantartására, hanem a lélek formálására is szolgál. A ma felnövekvő nemzedéknek is szükségük van arra a feltétel nélküli szeretetre, amit csakis a nagyszülők adhatnak meg unokájuk számára.

A 14-18 éves tanulók médiaszöveg-értésének empirikus vizsgálata és fontosabb eredményei

Herzog Csilla
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
herzog@ektf.hu

A különböző sajtóorgánumok a médiaszövegeket műfaji és nyelvi konvenciók alapján készítik el, ezek a vizuális és nyelvi kódok társadalmilag és kulturálisan meghatározottak, így szükségképpen időről időre változnak. A tömegmédia üzenete, tartalma tehát sohasem tud teljesen függetlenné válni az őt körülvevő társadalomtól, függ a célközönség preferenciáitól, értékválasztásaitól még akkor is, ha azokat korlátozott módon maga a tömegmédia is képes formálni. A médiaszöveg jelentése – hasonlóan a nyelvhez – társadalmi konstrukció, amit „meg kell tanulni” elolvasni, és bizonyos társadalmi valamint kulturális kódok és konvenciók segítségével értelmezni, és bár ezek a konvenciók gyakran rugalmasak és változók, mégsem lehet nélkülük értelmes, szakszerű kifejezéseket tenni.

Nagymintás vizsgálatunkban (N=2954) a 14–18 éves korosztály médiaműveltségének feltárására vállalkoztunk, és két részmintával dolgoztunk. Az egyik részmintába azok a tanulók kerültek (N=1961), akiknek volt Mozgóképkultúra és médiaismeret órájuk, a másikba azok (N=995) akiknek nem. Legfőbb kutatói kérdésünk, hogy az általános és középiskolai médiaoktatás mit, és mennyiben képes hozzátenni a legkülönbözőbb szocializációs hatásra kialakult, a mindennapokban folytonosan használatban lévő médiaműveltséghez, azon belül is a médiaszöveg-értéshez.

Kutatásunkban kvantitatív és kvalitatív mérőeszközöket egyaránt használtunk: a médiahasználat háttérváltozóinak feltárásához kérdőíves módszert, a Mozgóképkultúra és médiaismeret tárgyhoz kapcsolódó tudáselemek, ismeretek, készségek, képességek vizsgálatára saját fejlesztésű papír-ceruza tesztet alkalmaztunk. A kiegészítő kvalitatív eljárásoknak köszönhetően – a tanulók fókuszcsoportos vizsgálata, és a diákok médiaszövegeinek narratív elemzése – lehetővé tették a nagymintás empirikus kutatás eredményeinek pontosabb magyarázatát. Az előadásban a 14-18 éves tanulók médiaszöveg-értéssel kapcsolatos eredményei kerülnek közlésre.

Egyetemi hallgatók nézetei a(z informális) tanulásról

Horváth H. Attila
Pannon Egyetem, Veszprém
hha@almos.uni-pannon.hu

Háttér. Két, a Pannon Egyetem hallgatói körében végzett kutatásomra támaszkodva, azok eredményeinek összekapcsolásával mutatom be a problémát. Az egyik kutatás (2009 ősz) nappali tagozatos egyetemi hallgatók nézeteit vizsgálta a tanulásról. A másik (2013 ősz) már nemcsak ezt a csoportot szólította meg, hanem a levelező tagozatos hallgatókat is.

Probléma. Napjainkban az egész életet átfogó tanulás paradigmája jelzi a tanulás kiemelt fontosságát. A hatékony, a tudatos tanulás nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az egyén a gyorsuló gazdasági, technikai, társadalmi változásokra adekvát választ tudjon adni (munkavállalói, állampolgári, magánéleti szerepben). A tudás konstruálásához, tudatos tanulás kialakításához és az ehhez szükséges önismeret fejlesztéséhez az iskoláztatástól várható célirányos segítség. Mindemellett érdemes kiemelt figyelmet fordítani az informális tanulásra, amely „a mindennapi élet természetes velejárója”.

A kutatás célja, módszerei. A kutatás célja: képet nyerni a hallgatók tanulási felkészültségéről, tudatosságáról. Lényeges kérdés ez mind a leendő tanárok, mind a már pályán lévők esetében, mert ők támogatják/fogják támogatni a mai diákok felkészülését az élethosszig tartó tanulásra. A korábbi kutatásban (2009) BA képzésben lévő hallgatókkal (N=79) tanulási naplót készítettem, amely két részből állt: egy táblázatba foglalt szempontsorból, amelynek alapján egy hét tanulási eseményeit kellett leírniuk, illetve a bemutatott tanulási folyamathoz fűződő (másfél-kétoldalas) reflexióból. A jelzett keretek között készült hallgatói szövegeket elemeztem kvalitatív eljárással. A kapott adatokat csoportos beszélgetéssel egészítettem ki, illetve pontosítottam. A másik kutatásban (2013) MA képzésben lévő levelezős hallgatókat (N=66) kérdőívvel mértem fel a tanulással, az informális tanulással kapcsolatos tapasztalataikról. A kérdőív kitért (négy itemben) a példakép kérdésére is. A feldolgozás itt is kvalitatív módszerrel történt.

Az eredmények bemutatása. A formális keretek között már 13-15 éves tanuló egyetemi hallgatók közül kevesen mondták, hogy tanulásmódszertant kínált korábbi iskolájuk. A tanulás – legtöbbjük számára – az olvasottak megjegyzése, memorizálás. A vázlatkészítés, a fontosabb dolgok kiemelése is a memorizálást szolgálja, mintsem az összefüggések feltárását, az elemző értelmezést. Ritka körökben a kérdésfeltevés, a miértek kutatása.

A tanulásra való felkészítés terén a levelező hallgatók sem állnak jobban. Ők átlagosan több mint 18 évet tanultak formális keretek között. A tanulás-értelmezésük szélesebb skálán mozog, mint a BA képzésben lévő kollégáiké, és sokan vannak tisztában a saját tanulási stílusokkal. Az informális tanulás jelentőségét azonban még kevesen látják.

„Új fényt a nemzetnek” – Döbrentei Gábor reflexiói az Erdélyi Muzéum folyóirat hasábjain

Hüber Gabriella Margit

Pécsi Tudományegyetem

„Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola, Pécs

huber.gabriella1986@gmail.com

Az 1870-es évek előtti magyar elméleti pedagógiai irodalom kapcsán több kutató is azon az állásponton volt, miszerint hazánk nem rendelkezett a neveléstudomány területén eredeti magyar művekkel, az utánzás és a kompiláció vádjával illeték a megjelent hazai írásokat. Előadásom során törekszem arra, hogy a XIX. század eleji folyóirat, az Erdélyi Muzéum tükrében bemutassam a szerkesztő, Döbrentei Gábor a periodikában megjelent reflektáló értekezéseit, melyek bizonyítéknak szolgálnak arra, hogy a korszak pedagógiai gondolkodói igyekeztek saját gondolataikkal a hazai nevelésügy helyzetét előmozdítani, és nem csupán interpretálták a külföldi tudósok nézeteit. Döbrentei a folyóiratban megjelent nevelési relevanciával rendelkező tanulmányokra tett kritikai észrevételeket, melyek külön értekezés formájában jelentek meg az Erdélyi Muzéum oldalain. Legfőbb tanácsa korának, hogy új fényt kell adni nemzetünknek, melynek a művelődés nagyban részét képezi. Írásai alapján az új fényben a művelődés lehet az a szikra, mely lánggra lobbantja a nemzeti nevelés eszméjét, és a nemzeti előrehaladás útjára tereli a népet. Hiszen egy nemzetet nagyban meghatároz polgárainak műveltsége. Ezen kívül hangsúlyozta az anyanyelv fontosságát, ami álláspontja szerint összehozza az embereket, egyfajta kapocsként működik. Majd egy akadémia létrehozását sürgette, annak szükségességét a nemzet nyelvének művelése miatt hangsúlyozta, az ezzel egyet nem értők elé külföldi példákat állítva. Úgy vélem Döbrentei reflektáló, kritikai észrevételei is részét képezték annak az alapnak, melyre a század további teoretikusai építhettek, jelen esetben ez az alap, a nemzeti nevelés, mely a reformkorban teljesedett ki, de Döbrentei művében már megjelentek gondolatai.

Adalékok a közoktatási földrajz tananyag kiválasztásához

Jász Erzsébet
Debreceni Egyetem
j_eske@vipmail.hu

Munkám során a földrajzoktatás helyzetével kezdtem el foglalkozni. Leendő földrajz tanárként, fontos, hogy megismerjem tantárgyam helyzetét és a felé irányuló elvárásokat annak érdekében, hogy hatékonyabban tudjam majd oktatni a tárgyat. Számos alkalommal lehet hallani a tantervekkel és a földrajzoktatással kapcsolatos problémákról, ami megadja a téma aktualitását.

Az eddig elvégzett feladataim első nagy egységében a szakirodalom segítségével áttekintettem a magyarországi földrajzoktatás történetét a Ratio Educationistól kezdve a jelenlegi tantervekig annak érdekében, hogy a témában megfelelő elméleti alapokkal rendelkezsek. Az áttekintést elvégezve szembesültem azzal, hogy mindig adódtak problémák akár az óraszámokkal vagy akár a tantervi tartalmakkal kapcsolatban hasonlóan a mai helyzethez.

A második egységben empirikus vizsgálatok következtek. Közvetett módszerként egy műveltségi vetélkedő földrajzi tartalmú kérdéseinek elemzését választottam. Ez esetben a kérdések összeállítói tekinthetők a társadalom felnőtt korosztályának a képviselőinek, akik számára az egyszerű, regionális földrajzi ismeretek jelentik a földrajzot. Ez részben a szocialista szellemiség eredménye. Közvetlen módszerként pedig egy kérdőíves felmérést kérdeztem le. A kérdőíveket 252 12. osztályos tanuló töltötte ki, akik az új típusú tantervek alapján tanulták a földrajzot. A válaszokat az Excel 2007 és az SPSS 18 programok segítségével dolgoztam fel, statisztikai számításokat végeztem, illetve az eredményeket diagramokon ábrázoltam. Majd összevetettem a két vizsgálatot egymással és a 2003-ban kiadott kerettantervvvel (a kitöltők ez alapján tanultak) és ezek tükrében fogalmaztam meg néhány javaslatot a tantervi tartalmak megújítására vonatkozólag. Áttekintettem az új, 2012-ben kiadott kerettantervet is azért, hogy lássam, mennyiben változtak a követelmények.

Kiderült, hogy a diákok érdeklődése az általános társadalomföldrajz, Magyarország földrajza, a környezetvédelem és a térképészeti ismeretek irányába tolódott el. Úgy gondolom, hogy ezek az eredmények igényekként, adalékokként is felfoghatók, amiket érdemes lenne figyelembe venni a tantervi tartalmak összeállítása során, mert így talán emelkedhetne a földrajz presztízse.

„Így kerek a világ” – Befogadás és elutasítás az egyes fogyatékoságok tekintetében

Jászi Éva

Eszterházy Károly Főiskola, Eger

jaszieva@ektf.hu

Az utóbbi 20 évben az együttnevelés feltételei folyamatosan megteremtődnek, a folyamat kétségtelenül elindult, és az oktatás minden területén állásfoglalásra készíti a pedagógiai gyakorlat minden szereplőjét.

A kutatás létrejöttét a felmerülő és megoldásra váró problémák összegyűjtésére és leírására irányuló szándék vezette, valamint az, hogy több mint 400 interjú kvalitatív és kvantitatív elemzésével feltárja, hogyan reprezentálódik a pedagógusok körében az együttnevelés során felmerülő problémák sokasága. A kutatás egyik nívója, hogy azonos mérőeszközzel mérve, a hazai oktatás- és iskolarendszer teljes vertikumát felöleli, megszólaltatja az oktatás minden szintjén tevékenykedő pedagógust az óvodától a felsőoktatásig.

A referátum részletesebben a vizsgálatnak azt a területét mutatja be, melyben a szerző arra keresi a választ, hogy az együttnevelés felvállalásakor, illetve annak megvalósulása során befolyásolja-e a pedagógusokat a tanuló fogyatékoságának típusa? Tapasztalható-e valamiféle ellenérzés, vagy kifejezett szimpátia valamelyik fogyatékosággal kapcsolatban, és erre a megkérdezettek milyen magyarázattal szolgálnak? Összességében megállapítható, hogy az együttnevelés kérdésében a pedagógusok által vállalt és elutasított fogyatékosági típusok között jelentős, de nem szignifikáns különbség mutatkozik. A vélemények legmarkánsabban az értelmi fogyatékos tanulók integrálhatóságával kapcsolatban különülnek el, de a várakozással ellentétben, ezen a területen kedvező tendencia is mutatkozik.

Az interjúk elemzésekor egyértelműen kimutatható, hogy az egyes fogyatékoságok integrálhatóságának tekintetében a pedagógusok végzettsége és az iskolatípus, amelyben tanítanak, jelentősen befolyásolja az érintett gyermekek elfogadásának illetve elutasításának mértékét. Az interjúrészletek és a számszerű adatok ugyanakkor azt is bizonyítják, hogy a megkérdezettek hozzáállását inkább sztereotípiák és előítéletek, mint empirikus tapasztalatok befolyásolják.

Akadályozott hallgatók képzése a felsőoktatásban

Karlovitcz János Tibor
Miskolci Egyetem, Miskolc
bolkarlo@uni-miskolc.hu

2013 nyarán a Miskolci Egyetemen kérdőíves kikérdezést folytattunk le az oktatók pedagógiai vénájáról, szakmódszertani felkészültségéről, és ennek a kikérdezésnek részét képezte az is, hogyan viszonyulnak az akadályozott hallgatókhoz, mit tartanak fontosnak a képzésükben. Vélelmezzük, hogy noha jelen beszámoló egyetlen felsőoktatási intézményben végzett vizsgálatról szól, az eredmények vélhetően a többi egyetemen és főiskolán is hasonlóak lennének.

A pilot-vizsgálat során számos értelmezési problémába ütköztünk. Így abba az alapvető kérdésbe, hogy a tanuláshoz való jog elsődlegességét kellene inkább hangsúlyozni, vagy (mindenfajta) képzés a munkaerőpiaci felkészítés jegyében értelmezendő? – Az akadályozott emberek felsőoktatásban való részvételi lehetőségét ennek megválaszolása alapvetően befolyásolja. Ha csak a munkaerőpiaci szempontokat, a későbbi elhelyezkedési lehetőségeket, a hivatásban való tartós helytállás esélyeit vesszük figyelembe, akkor a 181 válaszoló oktató többségének véleményével kellene egyetértünk, és akkor jobb, ha valakiről nem derül ki a „fogyatékosága”. (Akiknél elmarad a korai diagnózis, nem lesz később „megbélyegzett”, ugyanakkor csak szülei hozzáértésén, a vak szerencsén és környezete elfogadásán múlik, speciális intézményes kompenzálás híján mi lesz belőle.) Az oktatók hajlamosak úgy tanítani tárgyaikat, mintha azon múlna a munkaerőpiaci érvényesülés esélye...

Az eredményekből kitűnt, hogy az oktatók többsége pozitívan áll az akadályozott hallgatókhoz, ám ez csak elvétve párosul speciális szakértelemmel. Fontosnak tartják például a fogyatékos emberek létszám-arányos megjelenését a felsőoktatásban, s közben bele sem gondolnak akár a diagnosztizálás bizonytalanságaiba, vagy a képezhetőség kérdéseibe.

Az oktatók többsége csak az akadályozott emberek bizonyos csoportjait fogadná el tanítványának. Kitűnt ugyanakkor, hogy sokan fel sem ismerik a különleges bánásmódot igénylő hallgatókat, vagy egyszerűen azt hiszik, soha nem volt még nekik ilyen tanítványuk. (A válaszoló oktatók közel háromnegyede jelentős tapasztalattal rendelkezett, s a docensek voltak felülreprezentáltak a vizsgálati mintában.) Az ez irányú képzést általánosságban fontosnak tartják, azonban saját magukra vonatkoztatva inkább elhárítanák.

A pilot talán legfontosabb tanulsága: az akadálymentesítés a fejekben dől el – és ennek az útnak még igencsak az elején járunk.

Hogyan tanulnak ma az egyetemisták? Hasznosítható-e a pedagógia a mérnökképzésben?

Kata János

Budapesti Műszaki Egyetem, Budapest

kataj@eik.bme.hu

A hatékony és eredményes egyetemi tanulmányok feltételei közé tartozik a motivált és jól szervezett tanulás. A BME hallgatói körében folyamatosan mérjük a tanulási szokások alakulását. Eredményeik nemcsak pedagógiai elemzésre használhatóak, hanem közvetlen visszacsatolást is jelentenek a diákoknak.

A felmérések a tanulási motivációk, a bukások, az időbeosztási szokások, a tanulási stressz, illetve a tanulás szervezésének témáira irányulnak. Esetünkben e két utóbbira és összefüggéseikre fókuszálunk. Egyszerű, ám reliabilitási és validitási szempontból jól alkalmazható tesztekben önbevallással mérjük fel a hallgatók adottságait.

Átlagosan minden hatodik fiatal él pszichoszomatikus tünetektől mentesen, de minden másodikonál már felismerhetőek a későbbi komolyabb megbetegedések előjelei.

Ennek egyik oka az, ha a tanuló nem megfelelő módszerekkel sajátítja el az új ismereteket, oldja meg tanulmányi feladatait. A fő problémát az jelenti, hogy az általuk kiválasztott tanulási technika nem tudatos, hanem a korábbi eredményesség tapasztalataira épül.

A felmérések eredményeit értelmezve tanulóink könnyen belátják a pedagógiai törvényszerűségek ismeretének hasznosságát tanulmányaikban és megismerik általános és speciális jellegüket is.

Mindezek elősegítik azt, hogy később mérnökként, közgazdászként aktívan alkalmazzák a tőlük tulajdonképpen távol álló terület tudását saját kollégáikkal és beosztottaikkal való kapcsolataikban.

„Szavak nélkül a nyelv halott” A szóbeli kommunikáció prioritása az idegennyelv-oktatásban

Kelemen Krisztián, Talabér János
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
krisztian.kelemen@gmail.com

Talán feloldhatatlan feszültséget kelt még napjainkban is a nyelvtanárok körében, hogy vajon az írásbeli vagy a szóbeli kommunikáció élvez-e prioritást, azon belül pedig mekkora hangsúlyt is fektessünk a nyelvtani és stilisztikai pontosságra, és az mennyire befolyásolja majd esetleg a kommunikáció gördülékenységét. Az Európai Unió állásfoglalása szerint, a kommunikációnak kell lenni az elsődleges célnak, hiszen a szóbeli (és írásbeli) információközlés, megértés és interakciók azok, amelyek a nyelvi akadályokat leküzdhetik. Többéves vizsgálatunkba több mint 800 vizsgázót vontunk be, ahol a szóbeli nyelvvizsgákon való megakadásokat mértük. Ezeket a megakadásokat „szituációs afáziáknak” nevezzük, ahol a vizsgázó 5 másodpercet meghaladó időre megakad, azaz leblokkol. Ezeknek a nyelvi blokkoknak sok oka van, tanulmányunk csak az egyik következtetést fejt ki bővebben.

A nyelvtanulási folyamatban számos tényező segíti, vagy éppen gátolja a hatékony tanulást, ezzel együtt a gördülékeny nyelvhasználatot. Beszélhetünk itt a motiváció megkülönböztetett szerepéről, vagy éppen a nyelvi akadályok társadalmi rétegződéséről. Hasonlóképpen, a nyelvtanítás örökös, néha feloldhatatlannak tűnő kettőse – a nyelvtan centrikusság és jelentés centrikusság közötti ellentmondás – is valószínűleg még sokáig végigkísér bennünket. A kommunikatív kulcskompetenciákkal is mindenkinek rendelkeznie kell ahhoz, hogy személyiségét kiteljesíthesse és fejleszthesse, be tudjon illeszkedni a társadalomba és foglalkoztatható legyen. Az afáziás tünetek előfordulásának gyakorisága nem egyértelműen ezen kompetenciák készségei közötti kapcsolódás hiányában keresendő. Az azonban egyértelműen kirajzolódni látszik, hogy a szóbeliség sokkal nagyon hangsúlyt kap az Európai Unió országaiban, ezért hazánkban is kimagasló szerepet kell, hogy játsszon az idegen nyelvi szóbeli kommunikáció, mint a hagyományos más módszerek.

Összefüggések feltárása az Eszterházy Károly Főiskolán tanár MA képzésben lévő hallgatók konfliktuskezelése és az alternatív vitarendezési technikák alkalmazásával kapcsolatban

Klement Mariann
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
mariann@ektf.hu

A tanulmány az EKF-en tanuló tanár szakos hallgatók konfliktuskezelési szokásait mutatja be, valamint a hallgatók reakcióit térképezi fel az alternatív vitarendezés kapcsán.

A kutatás indokoltságát mutatja, hogy a konfliktusok okainak, tüneteinek, stratégiáinak és következményének feltárása több tudományterületnek kitüntetett témája. A pszichológián belül is, de a társadalomtudományokban is több tanulmány foglalkozik ezzel a kérdéskörrel. A konfliktusok tudatos pedagógiai kezelése fontos nevelési eszköz, a neveléstudományi diszciplínán belül egyre erőteljesebben jelenik meg a konfliktuspedagógia.

Munkánk során az a tapasztalat alakult ki, hogy már több évtizede a pályán lévő pedagógusok is egyre kiszolgáltatottabbnak, eszköztelenebbnek érzik magukat. Nem tudnak jó válaszokat arra a megváltozott helyzetre, hogy a gyerekeknek és a szülőknek is vannak jogaik, miközben nekik – néha úgy tűnik – már semmihez nincs. Tapasztalható, hogy a pedagógusok jelentős hányadának nem mindig sikerül megtalálnia az adott helyzethez leginkább illeszkedő konfliktuskezelési módot.

Ezért tartjuk nagyon fontosnak, hogy a tanárképzésből kikerülő pedagógusok számára legyen lehetőségük megismerkedni az alternatív vitarendezés technikáival. Fontos továbbá, hogy iskolai szintén való alkalmazásához minden elméleti és gyakorlati ismeretet el tudjanak sajátítani a képzés folyamán

A tanulmány arra kíván rávilágítani, hogy az Eszterházy Károly Főiskolán, MA képzésben lévő tanár szakos hallgatók megkérdezése során kimutathatóan igény mutatkozik új képzési modul bevezetésére a tanárképzésbe, vagy a tantovábbképzésbe. Fontos különbség a hagyományos oktatással szemben, hogy ezen technikák tréning módszerrel, folyamatos szupervízió biztosításával hatékonyan igazodnánk a az iskolai életben is megjelenő új elvárásokhoz.

A tanulmányt ajánlom mindazoknak, akik érdeklődnek az alternatív vitarendezési technikák pedagógiai alkalmazása iránt.

Tanulási zavaros tanulók társadalmi háttere

Kolozsvári Csaba
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
kolozsvaricsaba@yahoo.com

Dinamikusan fejlődő IKT eszközök időszakát éljük, melyek kompenzációs lehetőségeket biztosíthatnak a különböző sajátos nevelési igényű tanulók számára is (szövegfelolvasó, beszédfelismerő szoftver stb.).

A tanulási zavar elsősorban az írás – olvasás – számolás területén gördít akadályokat a tanulók elé. Megfelelő hardver- és szoftvertámogatással az elsajátítandó ismeretek hozzáférhetővé válnak a tanulási zavaros tanulók számára is.

Az iskola, számos más funkciója mellett szelektál, elsősorban a tanulók teljesítménye alapján. A szociális hátteret is vizsgáló kutatások azonban gyakorlatilag egyetértenek abban, hogy a szelekció hátterében a tanulók családjának szocioökonómiai státusza éppúgy jelen van, mint képességstruktúrájuk.

A speciális nevelési ellátásban részesülők jelentős része olyan csoportokból érkezik, amelyeknek eltérő az etnikai hovatartozása, társadalmi osztálya vagy nyelvi háttere. *Sleeter* (1987) szerint, a tanulási zavar diagnózisának elterjedése a közoktatás színterén társadalmi okok következménye. Elmélete szerint a megemelkedett iskolai elvárásoknak számos középosztálybeli gyermek nem tudott megfelelni, ami befolyással bíró szüleiket arra készítette, hogy lépéseket tegyenek társadalmi előnyeik – és az ehhez szükséges kulturális tőke – átörökítése érdekében. Erre a célra volt alkalmas a tanulási zavar diagnózisa. A tanulási zavarosnak minősített tanulók társadalmi összetételét tekintve időbeli változás figyelhető meg az Egyesült Államokban. Fontos lenne magyarországi adatokkal is rendelkezünk a jelenség megvizsgálásához.

Doktori kutatásom, amely a fenti elméleti összefüggéseket kívánja vizsgálni, egy alapkutatás melynek keretében adatokat gyűjtök a szocioökonómiai státusz megoszlására vonatkozóan, magyarországi tanulási zavaros tanulók körében. Az Észak-Magyarországi régió területén élő, 7-10. osztályos tanulási zavarosnak minősített tanulók társadalmi hátterét, iskolai közérzetét és pályaaspirációit vizsgálom, illetve következtetni szeretnék a diagnózis lehetséges társadalmi funkcióira vonatkozóan. A vizsgálat során mérőeszközként kérdőívet használok, melynek adatait statisztikai eszközökkel dolgozom fel.

A kutatás eredményeit felhasználhatják az oktatáspolitikában, a tanulási zavarhoz kapcsolódó többlétszolgáltatások és előnyben részesítések társadalmi hatásainak megtervezésekor.

A koncertpedagógia elméletének multidiszciplináris alapjai

Körmendy Zsolt

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest

kormendy.zsolt@lisztakademia.hu

A koncertpedagógia kialakulásának előzményei az 1970-es évekre nyúlnak vissza, amikor Nyugat-Európában felismerték, hogy a hangversenytermek és a szimfonikus zenekarok az addig szokásos tevékenységük és funkciójuk mellett szerepet vállalhatnak a közönségnevelés területén is, új nevelési szintként csatlakozva a non-formális művészeti nevelés gyakorlatához. Mindez sok tekintetben hasonló azokhoz az elképzelésekhez, amelyek létrehívtak más speciális nevelési területeket, a múzeumpedagógiát, színház-pedagógiát vagy a zoopedagógiát. Az ezredfordulóra ezekhez hasonlóan a koncertpedagógia is megindult a professzionalizálódás útján, természetes módon követelve a gyakorlat gazdagodásával párhuzamosan az elméleti alapok tudományos megfogalmazását, magának a tevékenységnek és hatásainak szisztematikus kutatását.

A referátum a koncertpedagógia elméletének más tudományterületekkel való kapcsolatát kívánja bemutatni. Nyilvánvalóak a koncertpedagógia reformpedagógiákhoz kapcsolódó *neveléstudományi* gyökerei, de mint a befogadásra épülő, a befogadó kompetenciák fejlesztését szolgáló tevékenység, gazdagon merít a befogadás különféle aspektusaira vonatkozó *zenepszichológiai* ismeretekből is. A közönséget mint társadalmi jelenséget, a zenei nevelést pedig mint a társadalomra ható tevékenységet tekinti, így meghatározó a koncertpedagógia *szociológiai* szemlélete, kötődése ehhez a tudományterülethez. A zene közvetítésére vállalkozván nem kerülheti el azokat a kérdéseket, amelyek magára a zenére, annak mibenlétére, hatásmechanizmusaira vonatkoznak, így kerül kapcsolatba a *zeneesztétikával* és a *zeneelmélettel*. Mivel a befogadást és a zenei nevelőtevékenységet történeti összefüggésekben szemléli, felhasználja a *nevelés- és zenetörténet* ismeretrendszerét is.

A koncertpedagógia professzionális gyakorlatának létrejöttéhez, az ehhez szükséges képzés megformálásához, a koncertpedagógiai tevékenységnek a nevelési-oktatási és a kulturális, illetve közművelődési intézmények együttműködésével megvalósítandó intézményesüléséhez elengedhetetlenül szükséges a felvázolt diszciplináris összefüggéseknek és azok tartalmának részletes feltárása és kifejtése. Ez biztosíthatja a továbbiakban ennek a művészetközvetítési gyakorlatnak a szakmai és tudományos megalapozottságát.

A kooperatív tanulás megítélése pedagógusok és diákok véleménye alapján

Kövecsesné Gősi Viktória

Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr
gosiviki@atif.hu

A XXI. században a munkahelyeken alapvető kritériumként jelenik meg a kooperativitásra való nyitottság, a csoportmunkához szükséges ismeretek, rutinok, jártasságok, készségek, képességek és nem utolsósorban az ehhez szükséges attitűdök megléte. Sok esetben azonban azt tapasztaljuk, hogy hiányában vagyunk ezeknek a kompetencia elemeknek, és a mások érdekeit figyelembe nem vevő önérvényesítés, önmegvalósítás, versengés kerül a középpontba.

A kooperatív tanulás *Norm Green* szerint nem csupán egy tanítási módszer, hanem egy életszemlélet, mely a kölcsönös tiszteleten alapuló együttműködést és a közösség minden tagjának egyéni teljesítményét állítja előtérbe. Előfeltétele az a konszenzus, mely a közösség tagjai közötti kooperáció eredményeként jön létre. Az eddigi tapasztalatok alapján elmondható, hogy azok a tanulók, akik képesek alkalmazni a kooperatív tanulást, azok az élet más területére is képesek átvinni az együttműködést hirdető szemléletet.

Az előadás egy olyan vizsgálat eredményeit mutatja be, amelyben a szerző kérdőíves adatfelvétel segítségével gyakorló pedagógusok kooperatív tanulással kapcsolatos véleményét, gondolatait, iskolai gyakorlatát mutatja be, továbbá általános iskolás tanulók kérdőíves felmérésével szemlélteti a kooperatív, valódi együttműködésen alapuló és a „hagyományos csoportmunka” gyermekek körében érzékelt különbségeit.

Tévképzetek a mechanika és elektromágnesesség határán

Kuczmann Imre
Nádasi Ferenc Gimnázium, Budapest
kuczmann@caesar.elte.hu

Az előadásban megvizsgáljuk, hogy milyen téves következtetésekre, milyen tévképzetek kialakulására vezethet az elektromos és mágneses jelenségek tanulmányozása során az, hogy a mechanikában közvetlenül bevezethető törvények itt nem minden esetben látszanak nyilvánvalóan teljesülni. Elemezzük, hogy az alapvető fizikai törvények (energia-megmaradás, lendület-megmaradás, hatás-ellenhatás törvénye) hogyan teljesülnek ezekben az esetekben. A tévképzetek mindig valamilyen tapasztalat helytelen (felszínes) kiértékelésének a következményei, a fizikaoktatásban is megjelennek tipikus kísérőjelenségekként. Nehéz ellenük harcolni, így a tanítás során fokozott figyelmet kell nekik szentelni.

Az elektromágnesesség körében a különös és meglepő jelenségek főleg azzal kapcsolatosak, hogy következetes tárgyalásukkor nem tekinthetünk el a mezők önálló létevel kapcsolatos törvényszerűségektől és a relativitáselmélet egyes elemeitől. Az előadásban ennek alapján foglalkozunk az elektromos vezető mágneses terének magyarázatával, a vezető mágneses terének a környezetében mozgó elektromos töltéssel való kölcsönhatásával, a kondenzátor elektromos terének energiájával, a kondenzátor viselkedésével a lemezek távolságának változtatásakor, az eltolási árammal.

Az energia és a teljesítmény hordozója az áramkörökben az elektromágneses tér. Meglepő, hogy a vezető felmelegedésére fordítódó energia tulajdonképpen a vezetőt körülvevő elektromágneses térből áramlik a vezetőbe és ott az energiának csak a hővé való átalakulása zajlik. Kitérünk arra a ritkán említett tényre, hogy az áramkörökben az árameloszlás annak az elvnek is megfelel, hogy az adott esetben minimális hő fejlődjön. Érdekességgé megemlítjük, hogy az elektromos töltés áramlása a vezetőben az elektron kvantummechanikai vonásainak figyelembevétele nélkül nem is valósulhatna meg.

A jelenségek elemzésének fő szempontja az, hogy néhány konkrét példán keresztül rámutassunk a tévképzetek természetére, valamint a kialakulásuk lehetőségére egy adott témakörben.

A halmozottan hátrányos helyzet, a sikertelen iskolai beválás és az organikus éretlenség összefüggései

Lakatos Katalin

Budapesti Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika (BHRG) Alapítvány, Budapest
lkhrig@yahoo.com

Észak-Magyarországon, Tornanádaskán 2006-ban 54 főt (5 évestől 62 évesig) vizsgáltak meg a BHRG Alapítvány munkatársai az *Állapot- és Mozgásvizsgálattal*.

Ez a 35-45 perc alatt felvehető, 21 részfeladatot tartalmazó teszt (mely 40 készséget és képességet mér) megbízhatóan kimutatja az idegrendszeri érési zavarokat / éretlenséget, biztos predikciót nyújt a sikeres iskolai beválással kapcsolatban.

A vizsgált személyek közül csak 2 fő volt organikusan érett, mindenkinek szüksége lett volna neuro- és szenzomotoros felzárkóztatásra.

Kutatásunk igazolta azt a hipotézist, mely szerint ingerszegény környezetben felnőni olyan hátrány, amely a kognitív és a szociális funkciók terén maradandó, alig visszafordítható hátrányok kialakulásával jár.

Külön fontos kiemelni a kutatási eredményeket elemezve azt, hogy az általános iskolába bekerült gyermekek vizsgálati eredménye több készség tekintetében emelkedett az óvodás csoporthoz képest,- ez a közoktatás szerepének fontosságát hangsúlyozza.

Összefoglalás: szociológiai kutatások régóta igazolják, hogy a mélyszegénység, az alapvető civilizációs- és játékeszközök, a napirendi keretek, a rövid-, közép- és hosszú távú tervek, valamint a hozzájuk tartozó megvalósítási stratégia hiánya, a hiányos és egyoldalú táplálkozás eleve olyan életformához vezet, ahol ezek az emberek elszigetelve, „gettósodva” egy sajátos szubkultúrában élik az életüket, nem látnak pozitív coping stratégiákat, és nem kapnak segítséget a környezetükben lakó sikeresebb polgártársaiktól.

Az organikusan éretlen gyermekek anyái 13 éves koruktól kezdve bármikor teherbe eshetnek, és az ő iskolai végzettségükkel – 6/8 osztály –, és tudásszintjükkel, nem veszik észre, hogy saját gyermekük teljesítménye az övékéénél is alacsonyabb szinten van. Nem keresik fel az orvosi, pszichológia rendeléseket, ahol erre szakemberek rávilágíthatnának.

Az *Állapot- és Mozgásvizsgálat* preventív neuro-szenzomotoros szűrővizsgálatként alkalmas arra, hogy 5 éves kortól kiszűrje azokat a gyerekeket, akiknek rizikós a sikeres iskolai beválása, s ezzel az iskola megkezdése előtt 1-2 év van a hatékony, személyre szabott szenzomotoros terápiák alkalmazására.

Idegen nyelvek tanítása az alternatív iskolákban. Konceptió és gyakorlat

Langerné Buchwald Judit
Pannon Egyetem Neveléstudományi Intézet, Pápa
buchwald.judit@gmail.com

Az idegen nyelvek oktatásának helyzete a közoktatásban a rendszerváltást követő években gyökeresen megváltozott. Az addigi központilag meghatározott idegennyelv-tanulás helyett, ami mind a tanulandó idegen nyelvet, mind a tanulható nyelvek számát, mind pedig a nyelvtanulás idejét előírta a közoktatás számára, lehetővé vált az iskolában elsajátítandó idegen nyelv/nyelvek szabad megválasztása és az idegennyelv-tanulás iskolai keretek közötti megkezdésének meghatározása az egyes iskolák szintjén.

A közoktatásbeli idegennyelv-tanítást meghatározó Nemzeti alaptantervek Élő idegen nyelvek műveltségi terület tanítására vonatkozó szabályozásának - az idegennyelv-tanulás megkezdésének legkésőbbi időpontja, az idegen nyelvek tanulására fordított maximális tanulmányi idő, a második idegen nyelv tanulására vonatkozó irányelvek, a tanulható idegen nyelvek köre, az élő idegen nyelvek tanulására ajánlott időarány – rövid áttekintése után két, a magyar közoktatási rendszerben meghatározó alternatív pedagógiai program idegennyelv-tanítással kapcsolatos koncepciójának elemzésére vállalkozunk azzal a céllal, hogy képet adhassunk az idegennyelv-oktatás területén a hazai közoktatásban tetten érhető alternatívákról. A magyarországi közoktatásban szerepet vállaló alternatív programok közül a Waldorf-pedagógia programját és az Értékközvetítő és képességfejlesztő programot választottuk, mivel számosság tekintetében ők képviselik magukat a leginkább a magyar közoktatásban, így az idegen nyelv tanítására vonatkozó koncepciójuk is nagyobb mértékben elterjedt.

A kiválasztott alternatív programok idegennyelv-tanítási koncepciójának a vizsgálati szempontjai a programok idegennyelv-tanításával, -tanulásával kapcsolatos koncepciójának alapjai; az idegennyelv-tanítás megkezdésének ideje; a tanulandó idegen nyelv/nyelvek és a nyelvválasztás szempontjai; az egységesség és differenciáltság megjelenése az idegen nyelvek tanításában, valamint az idegennyelv-tanítás intenzitása. Az Értékközvetítő és képességfejlesztő program és a Waldorf-iskolák kerettanterve alapján pedig bemutatjuk az idegen nyelv tanítására vonatkozó koncepciók gyakorlati megvalósulását a jelenlegi iskolai praxisban.

A Longitudinális Komplex Vizsgálat bemutatása

Lengyel Rita

Budapesti Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika (BHRG) Alapítvány, Budapest
ritus.lengyel@gmail.com

A Budapesti Hidroterápiás és Rehabilitációs Gimnasztika Alapítvány (BHRG) 20 éve látja el az eltérő fejlődésű gyermekek diagnosztikáját és terápiáját. 12 év előkészítő munka után létrehozta a Longitudinális Komplex Vizsgálatot. Ez egy olyan neuromotoros vizsgálat, amely 2.5 hónapos kor és 5 éves kor között 12 életkorban felvehető, egyszeri, keresztmetszeti és egymást követő felvétel esetén hosszmetzeti vizsgálat, mellyel, feltevésünk szerint 9 nagy területen elkülöníthető a neurotipikus és az eltérő/sérült fejlődésmenet.

A neurotipikus és eltérő szint meghatározása a fejlődépszichológiai, fejlődésneurológiai, neuropszichológiai, szakorvosi (szemész, fülész) normál-optimális működés-leírások alapján történt meg. A Longitudinális Komplex Vizsgálat 80 megfigyelési szempontjának vizsgálata, mindnél előzetes meghatározás segítette a validitás pontosításának beállítását.

A jelenleg hozzáférhető koragyermekkori vizsgálatok változóinak száma alacsonyabb, a vizsgált életkor rövidebb, a megfigyelési- pontozási- értékelési szempontjaik kevésbé differenciáltak.

Előadásomban röviden érinteni fogom azt a nagyszabású kutatást, melyet 2013 szeptemberében a Pázmány Péter Katolikus Egyetemmél közösen indított a BHRG Alapítvány. Ebben a vizsgálatban 1440 kerül megvizsgálásra. A kutatásban a Longitudinális Komplex Vizsgálat megfigyelési szempontjaival olyan adatokhoz lehet jutni, melyek a most érvényben levő tudományos (fejlődésneurológiai, neuropszichológiai, fejlődéslélektani stb.) ismereteket és az ezekre épülő állításokat /"Mit kell tudni x hónapos/éves korban?" / pontosítják, néhány esetben módosíthatják.

Erre az elmélet-gyakorlat egysége miatt van szükség, hiszen az eltérő fejlődésmenet korai kiszűréséhez és korrekciójához szükség van objektív viszonyítási pontokhoz, életkori standard szintek ismeretéhez.

Összefoglalva az előadásomban bemutatom a Longitudinális Komplex Vizsgálat kialakulásának körülményeit, a mért változóit, valamint jelentőségét a mai neuromotoros tesztek között, valamint videó részletek bemutatásával hozom közelebb a hallgatóságnak a teszt gyakorlati jelentőségét.

Nem olvasnak, mást vagy másként olvasnak?

M. Fazekas Ágnes

Szent István Egyetem ABPK, Jászberény

magyarne.fazekas.agnes@abpk.szie.hu

Előadásomban annak a kérdésnek a vizsgálatára helyezem a hangsúlyt, hogy napjaink globalizálódott, felgyorsult, médiával telített világában, melyet legkifejezőbben az információs társadalom terminussal jelölhetünk meg, milyen szerepet tölt be a középiskolás korosztály életében a kedvtelésből történő olvasás.

A problémafelvetés egyetlen kérdés formájában ekképp fogalmazható meg: olvasnak-e a mai fiatalok? Ennek a mára már sztereotípiává vált kifejezésnek a vizsgálata („a mai fiatalok nem olvasnak”) további kérdéseket indukál:

- a) tényleg nem olvasnak, vagy csupán mást és másképp olvasnak, mint az előző generációk?
- b) milyen hatások váltják ki az olvasási szokások megváltozását?
- c) hogyan jutott a hagyományos értelemben vett (könyv- és papíralapú) olvasás a kevésbé gyakran végzett szabadidős tevékenységek sorsára, és melyek azok az elfoglaltságok, melyek elveszik a fiatalok idejét és kedvét attól, hogy olvassanak?
- d) milyen irányú lépéseket lehetne tenni annak érdekében, hogy a fiatalok többet olvassanak kedvtelésből, fejlesztendő olvasás-szövegértési képességüket, és növelve tanulási teljesítményüket?

A kérdésekre empirikus kutatási eredményeim alapján igyekszem válaszolni. A kutatás különböző időpontokban, módszerekkel és eszközökkel zajlott. A vizsgálati mintát egy magyarországi kistérség, a Jászság 15-16 éves tanulói alkották. Az adatfelvétel első szakasza 2009 májusában zajlott, ekkor jórészt kvantitatív módon, az *írásbeli kikérdezés* eszközével. A Jászságra nézve reprezentatív, de országos viszonylatban nem reprezentatív mintán végzett felmérésben 674 diák töltötte ki a szabadidő-töltési szokásait (különös tekintettel az olvasási, televíziózási, valamint a számítógép- és internet-használati szokásokra) vizsgáló kérdőívet, amely zömmel zárt végű kérdéseket tartalmazott, de nyílt végűek is megtalálhatóak voltak benne. A kérdőív tartalmazott egy, a kvalitatív kutatásmetodológia eszközével élő *metaforavizsgálatot* is. A tanulók „a könyv olyan, mint...” mondatkezdeményt fejezték be, majd indokolták válaszukat. A kutatás második fázisára 2012. november-decemberben került sor, ekkor kvalitatív módon, strukturált interjúk felvételével történt az adatgyűjtés. Negyven jászsági középiskolással beszélgettem olvasási szokásairól, ízléséről, attitűdjeiről.

Előadásomban szeretném bemutatni a kutatás néhány fontos eredményét, és segítségükkel választ adni a bevezetőben megfogalmazott kérdésekre.

Kognitív fejlesztési lehetőségek a csoportos TSMT alkalmazása során

Madács Anita

Budapesti Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika (BHRG) Alapítvány, Budapest
a.madacs@t-online.hu

A BHRG Alapítványban 20 éve alkalmazunk szenzomotoros fejlesztést szárazföldi és vízi körülmények között.

A csoportos Szenzomotoros Tréninget (TSMT), mint terápiás módszert olyan gyermekek esetében alkalmazzuk, akiknél szenzomotoros teszttel organikus éretlenséget igazoltunk.

Az idegrendszeri érés eltérései hatást gyakorolnak a kognitív fejlődés menetére, ezért kiemelt szempont a tréningeken belüli együttes fejlesztésük. A csoportos TSMT 50-75% közötti organikus érettséget feltételez, ami esetében a gyermek figyelmi, észlelési és emlékezeti, valamint szociális képességei lehetővé teszik a kognitív feladatok integrálását.

A homogén csoportokban zajló mozgásterápia során a gyermekek fejlettségi szintjéhez mérten alkalmazzuk a fejlesztő feladatokat (auditív-, vizuális-, taktilis területen, rész-egész, alak-háttér differenciálás, szerialitás, stb.) oly módon, hogy azok a mozgásterápiás követelmények megvalósítását ne akadályozzák, pl. vestibuláris ingerlés során a mondóka ritmusához illesztjük a mozgás ritmusát, azonban a tempót a gyermek által még elviselt vestibuláris ingerléshez szabjuk. A speciálisan összeállított mozgássorral a gyermek figyelmi szintje magasabb aktivitásba kerül, ezáltal könnyebben és hatékonyabban tud a kognitív feladatokban teljesíteni.

Az alkalmazott feladatok során a finommotorika is jelentős szerephez jut. Sokféle eszközt használunk: színes ceruzákat, krétákat, memória kártyákat, pálcikákat, építő elemeket, plüss állatokat, stb.

Összefoglalás: Fontos szempont a lehető legkorábbi időben elvégzett vizsgálat, amely rámutathat a gyermek teljesítményének eltéréseire, hogy azok megfelelő terápiával korrigálásra kerülhessenek.

A gyermekek vizsgálata és komplex fejlesztése terápiás munkánk egyik legfőbb célja, hogy eredményeképpen megvalósulhasson a sikeres iskolai beváláshoz szükséges képességek optimális szintre emelése.

Biológiai tévképzetek és azok korrekciója a 7. osztályban

Malmos Edina
Debreceni Egyetem
milkfrogs@gmail.com

A tanulási- tanítási folyamat egyik legfontosabb segédeszköze a tankönyv. Manapság a felgyorsult fejlődés eredményeképpen a tudományos kutatások szinte napról napra tárnak fel új információkat, amelyek gyakran felülírják, módosítják korábbi tudományos nézeteinket. Ehhez az információ termelő és információ éhes társadalomhoz igyekszik alkalmazkodni a tankönyvpiac is, évről- évre frissített és átalakított tartalmú tankönyvekkel. Azonban hiába a naprakész ismeretanyag, ha a tankönyv az alapvető fogalmakat nem a megfelelő valóságtartalommal, gyakran tévképzetek kialakulását eredményező megfogalmazásban közli a tanulókkal. A tévképzetek olyan hibás elképzelések, amelyek a tanulók tudásában mélyen gyökereznek és sok esetben a tudományos nézeteknek is ellenállnak. A tanulók tévképzetek elsősorban a hétköznapiakból származnak, de az iskolai oktatás során is elkerülhetetlenül találkozunk velük. Ezeket nevezi a tudományos szakirodalom didaktogén tévképzeteknek. Didaktogén tévképzetek kialakulását eredményezhetik a nem megfelelő oktatási módszerek, a különféle didaktikai problémák, a szaktudomány fogalomrendszerének összetettsége, sőt igen gyakran az oktatásban használt tankönyv szöveg és ábraanyaga is, amelyeket a tanulók helytálló információként jegyeznek meg. Nagy problémát jelent az, hogy a tankönyvekben lévő tévképzetek évekig észrevétlenek maradhatnak, mivel gyakran maguk a tanárok is „szentírásnak” tekintik a tankönyv információanyagát.

Mindezek eredményeképpen kutatásunkban célul tűztük ki, hogy a magyar általános iskolák 7. osztályában használt egyik tankönyvben lévő tévképzeteket felkutassuk és arra korrekciós javaslatokat adjunk. A kvalitatív vizsgálat módszereként kigyűjtöttük a tankönyv szövegéből a tévképzetre lehetőséget adó szövegrészeket és ábrákat, elemeztük, hogy azokban mi a tévképzet forrása és hogyan lehet ezeket az elemeket úgy korrigálni, hogy a tanulók ezáltal a valóságnak megfelelő pontos információkhoz jussanak. A korrekciós lehetőségek sorában a tankönyv kiegészítéseként olyan szoftvert készítettünk, ami segít ezeknek a tévképzeteknek a kiküszöbölésében. Az előadásban ezekre a tévképzet típusokra és korrekciós lehetőségeikre térünk ki.

Az anya-gyermek együttjátszás felhasználása a szülőkonzultáció tervezéséhez

Márkus Lilla

Budapesti Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika (BHRG) Alapítvány, Budapest
markuslilla89@gmail.com

Az előadás célja annak bemutatása, hogy a *Hámori* (2005) által kidolgozott speciális *Játékhelyzet* és *Játékhelyzet Interjú* módszere hogyan használható fel csecsemőkonzultáció tervezéséhez. Az öt funkcionálisan eltérő játéktárgyat alkalmazó, ötperces Játékhelyzet módszer sajátosságainak köszönhetően alkalmas arra, hogy a diád interakciós sajátosságait, a gyermek készségeit és az anyai osztenzív kommunikációs jelzéseket egy természetes pedagógiai helyzetben értelmezzük. A Játékhelyzet követő Játékinterjú során az anyákkal közösen visszanezzük a videóra rögzített játékot, és arra kérjük őket, hogy értelmezzék saját gyermekük számukra kiemelkedő viselkedését. Ennek jelentősége abban rejlik, hogy a csecsemő szándékainak, céljainak értése, a mentális és érzelmi állapotainak értelmezése, és a rájuk való reagálás alapvetően határozhatja meg az adott készségek további fejlődésének, alakulásának sorsát.

A saját kidolgozású kódrendszerünk alapján értékelt felvételek tapasztalatai szerint az anyai osztenzív jegyek az egyes játékok nehézsége alapján eltérő mintázatot mutatnak. A játékhelyzet elemzése egyénre és diádra szabott kapcsolatdiagnosztikai eszköz, amely figyelembe veszi az életkor specifikus játéktárgyak rendeltetésszerű használatában mutatkozó egyéni különbségeket, így támpontot ad a játékhasználatra vonatkozó szülői tanácsadáshoz. A Játékhelyzet interjú módszer alkalmas egyrészt arra, hogy felmérjük, milyen gyermeki készségek, interaktív sajátosságok azok, amelyek a szülő számára kiemelt jelentőségűek, másrészt melyek azok, amelyek fölött elsiklik. A szülővel való közös visszanezés és értelmezés egyénre szabott intervenciós lehetőséget nyújt, ugyanis lehetővé teszi, hogy a szülő "átkeretezze" addigi megfigyeléseit, és képes legyen gyermeke viselkedésének háttérben feltételezett intenciókat, érzelmeket több szempontból érteni, értelmezni, ezáltal az interakciós helyzetekben is kompetensebben részt venni.

A Szegedi Tudományegyetem dolgozóinak egészségi állapota és életmódja

Mátó Veronika

**Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar Alkalmazott
Egészségtudományi és Egészségfejlesztési Intézet, Szeged**
mveronika@jgypk.u-szeged.hu

Az egészség fontos emberi értékeink egyike. Az egészség iránti felelősségérzet, az öngondoskodás, a cselekvőképesség, az egészségtudatos életmód kialakítása fontos nevelési feladata a társadalomnak. Különösen nagy a szerepe az oktatási intézményeknek, ezen belül is a pedagógusoknak, oktatóknak az egészséges életvitel kialakításában, az ahhoz szükséges tudás és készségek elsajátíttatásával.

A Szegedi Tudományegyetem dolgozói nap, mint nap fiatal felnőttekkel működnek együtt, akiknek tanulmányuk eredményes elsajátítását igyekeznek elősegíteni, miközben egészségmagatartásukat alakítják, formálják viselkedésükkel, szokásaikkal, példamutatásukkal. A vizsgálat célja az egyetem különböző karain oktatók, dolgozók egészségi állapotának és életmódjának a megismerése volt, hiszen az, adott esetben mintaként is szolgálhat a hallgatók számára. Célunk volt annak feltárása is, hogy összefüggés van a dolgozó egészségi állapota, életmódja és a végzett munka egészséggel való kapcsolata között. A vizsgálat a Szegedi Tudományegyetem egyes karain (általános orvosi, fogorvosi, pedagógusképző, jogi stb.) dolgozók körében zajlik. Az adatgyűjtés online saját készítésű kérdőív segítségével történt, illetve történik jelenleg is. A kérdőívben található kérdések, alapvető demográfiai jellemzőkön túl, az egészségmegőrzésre, életmódra és a munkahelyen végzett tevékenység sajátosságaira vonatkoznak. Jelen előadásban elsősorban a SZTE Juhász Gyula Pedagógusképző Karra vonatkozó eredményeket mutatjuk be. Eredményeink szerint a válaszadók 48,72%-a napi 1-3 órát foglalkozik munkahelyi dolgaival munkaidőn túl. A vizsgálatba ez idáig bevont személyek elsősorban szellemileg érzik megterhelőnek napi munkatevékenységük végzését, ami többségüknél sok önálló ötletet, találékonyságot kíván, miközben jellemző a tartós stressz, a szűk határidő megléte is. Nagyon fontosnak tartják saját egészségi állapotukat, amit egy ötfokú skálán inkább jónak ítélték meg. A vizsgálati eredmények jó kiindulási alapot adhatnak egy munkahelyi egészségfejlesztési terv kidolgozásához.

A szociális és érzelmi kompetenciák fejlesztése a komplex művészeti nevelés keretei között a Waldorf iskolákban

Mesterházy Mária

**Fészek Waldorf Általános Iskola,
Gimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Solymár**
dobmester@gmail.com

A szociális kompetencia az OECD DeSeCo programjában meghatározott kulcskompetenciák egyik domináns eleme. A kulcskompetenciákra irányuló kutatások a megváltozott társadalmi-gazdasági igényeket tükrözik, a jövő számára szükséges készségeket és képességeket nevezik meg, mint a jelen iskolája számára iránymutató fejlődési-fejlesztési szükségleteket. A jövő sikeres munkavállalói számára elengedhetetlenek az olyan képességek, mint a kooperatív készség, az empátia, az érzelmek és motivációk kontrollálása, a megküzdés, a tárgyalóképesség.

A spontán szocializáció a kutatások szerint már nem elegendő ezeknek a kialakításához, részben a társadalmi szerkezet megváltozása, részben a képességekre vonatkozó, sokkal összetettebb igények miatt. Ezért az iskolának egyre növekvő részben kell szerepet vállalnia tudatos fejlesztésükben. A jövőre orientált pedagógia egyik fontos feladata tehát, hogy megtalálja a fejlesztéshez szükséges eszközöket. Magyarországon egyelőre csekély számú kutatás irányult erre a területre.

Az 1990-es évek affektív forradalma – háttérben az érzelmek agyi folyamatait célzó kutatásokkal – felhívta a figyelmet a hagyományos IQ-vizsgálatok mellett az érzelmi intelligencia jelentőségére, mint az életben való boldogulás döntő fontosságú tényezőjére. Az érzelmi kompetencia a különböző kutatók modelljeiben szoros kapcsolatot mutat a szociális kompetenciával. Az érzelmi nevelés alapozhatja meg a proszociális viselkedési minták, végső soron a szociális kompetenciák kialakulását.

A magyarországi Waldorf-iskolákban az érzelmi nevelés területén óriási, feldolgozatlan tapasztalat halmozódott fel az elmúlt 20 évben. Ennek egyik sajátos területe a komplex művészeti nevelés, amely négy művészeti ágat foglal magába: zene, tánc (euritmia), képzőművészet, dráma. Míg az egy területre specializált, hagyományos művészeti oktatás célja elsősorban a tehetséggondozás, a komplex művészeti nevelés során a szociális és érzelmi kompetenciák fejlesztése történik interdiszciplináris és művészet-közi eszközökön keresztül. Kutatásom elsődleges célja a nevelési folyamatok és módszerek feltárása. Kutatási témám bemutatása során számba veszem azokat a sajátosságokat is, amelyek a hagyományostól eltérő kontextusba helyezik a Waldorf-iskolában folyó művészeti nevelést. Kutatásom során igyekszem hidat verni a Waldorf-iskolák sajátos világát, illetve a többségi pedagógiát jellemző fogalomrendszerek között.

Környezeti oktatást vagy környezeti nevelést az egyetemistáknak? – Válaszút előtt a felsőoktatás

Miklós Attila
Szent István Egyetem, Gödöllő
miklos.attila@gtk.szie.hu

Az ezredfordulót követően a globális és tudásalapú társadalom megjelenése, az elitképzés visszaszorulása reformok szükségességét vetette fel, s ennek egyik részét jelentette a Bologna-folyamat elindítása is. Ugyanezen idő tájt fogalmazódott meg a joggyakorlatban, hogy a környezeti nevelésnek - az életkori sajátosságoknak megfelelő módon - az oktatás minden szintjén meg kell jelennie. A két párhuzamosan folyó eseménysornak köszönhetően új esélyt kapott a környezeti szemléletformálás ügye, miközben a neveléstudomány és az oktatáspolitikai továbbra is nehéz dilemmával küszködött: megvalósulhat-e a felnőttkor pedagógiája, formálható-e az idősebb korosztály szemlélete nevelés útján? Felsőoktatásban végzett kutatásokból egy dolog világosan látszik: egy egyetemi oktató környezeti nevelési tevékenysége erősen korlátozott, aminek gyakran saját szerepfelfogása az okozója. Fontos és időszerű (főként a Fenntarthatóságra Nevelés Évtizedének végéhez közeledve) felhívni a figyelmet a témát érintő – s a felsőoktatás világában mindennapos – felnőtt-nevelési problémákra, akadályokra, amelyeket még a környezetvédelmi jellegű képzésekben sem sikerült eddig megoldani, áthidalni (a tanárképzésekben megjelenő oktatási módszerek természetesen árnyalják a képet, ugyanakkor a környezeti szemléletformálás hatékonysága ott is komoly kihívásokkal küszködik).

A tanulmány magyar felsőoktatási intézményekben folytatott, elsősorban konstruktivista szemléletű empirikus kutatások eredményei alapján megpróbálja értékelni a környezeti szemléletformálás hatékonyságát és a hallgatók gondolkodását meghatározó alkotóelemek minősége kapcsán következtetéseket levonni (ami esetünkben elsősorban a környezeti műveltségére vonatkozó adatok és néhány kirívó példa bemutatásán keresztül valósul meg).

Az eredmények alapján megállapítható, hogy az ökológiai, illetve környezeti műveltség és az ide tartozó attitűdök, valamint az antropocentrikus környezeti gondolkodásmód között összefüggés áll fenn - azonban az is kiderül, hogy ezek hatáserevése igen sokrétű és általában a felvetődő problémák, témák szerint változik. Világossá válik az is, hogy mivel egyik tényező működése a másik nélkül gyakorlatilag elképzelhetetlen (amit vizsgálatok igazolnak: például az alacsony ökológiai műveltség – magas fokú antropocentrizmus kapcsolatát tekintve), így hatásaik sem önmagukban érvényesülnek (ami pedig azt a nézetet erősíti, hogy a hatékony környezeti szemléletformálás nem koncentrálhat csupán egyik vagy másik tényező befolyásolására).

Általánosságban elmondható, hogy a felsőoktatás (jelenlegi működését tekintve) elsősorban a környezeti műveltség fejlesztésére koncentrál - azonban azt is meglehetősen rossz hatékonysággal teszi, aminek egyik oka éppen a nevelési feladatok mellőzése, miközben a sikeres környezeti szemléletformálásnak e tevékenység kulcsmeghatározója volna. További fontos problémaként említendő, hogy a környezeti műveltségben az élő természet és az ember viszonyát érintő kérdések meglehetősen elhanyagoltak, elsősorban a technológiai jellegű környezetvédelem előretörésének köszönhetően. Ilyen körülmények között azonban számolni kell azzal, hogy az ökológiai fenntarthatóság érdekében előmozdítandó konceptuális váltások jelenleg erősen akadályozottak és ez a helyzet ellehetetlenítheti a hallgatók meggyőzését, gondolkodásuk gyökeres megváltoztatását.

Üzenet az 1960-as évekből – a hátrányos helyzetű tanuló kép változása egy szakmai diskurzusban

Mogyorósi Zsolt
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
mogyorosizs@ektf.hu

Az előadás célja a hatvanas években a Pedagógiai Szemlében folytatott, a hátrányos helyzetű tanulókat fókuszba állító szakmai diskurzus elemző bemutatása, a szakmai eredmények összefoglalása. Relevanciája a kérdés jelenkori vizsgálatának történeti kontextusba ágyazott megközelítésében ragadható meg, továbbá a pedagógiai gondolkodás fejlődésének non-lineáris jellegéről adott képben.

Az előadás magába foglalja a szakmai nyilvánosság e fontos szegmensében megjelent, a hátrányos helyzet értelmezésével és kezelésével kapcsolatos koncepciók bemutatását, ezek elemzését, összevetését és a koncepciók változásainak leírását, vagyis az előadás alapjául szolgáló kutatás főbb megállapításait.

A kutatás során az elemzésbe vont szakcikk, tanulmányok és a szerkesztőségi ankéthoz történő hozzászólások, mint a koncepciók narratívái voltak kezelhetők a tartalomelemzés számára.

A kutatás eredményeként a diskurzus elemzése során kirajzolódott a hátrányos helyzetű tanuló szaktudományos értelemben egyre differenciáltabbá váló képe, miközben a politikai, oktatáspolitikai fogalomhasználat sematikussága egyértelműen megállapítható.

Az eredmények egyfelől mutatják, hogy a hátrányos helyzet koncepciója abban is változott, ha az okait, vagy az okok megjelenési területeit (dimenzióit) nézzük, ugyanis itt is mind tartalmasabb, komplexebb megközelítésekkel találkoztunk a hatvanas évek második felére. A hátrányos helyzet okai a diskurzusban alapvetően társadalmi - gazdasági eredetűek, másodlagosan pedig iskolai és pedagógiai meghatározottságúak. A dimenziókban és az okok csoportjaiban ott találjuk az anyagi - gazdasági, jövedelmi, települési, lakhatási, és legmeghatározóbban a *műveltségi*, de a családi nevelési és erkölcsi viszonyokat, valamint az iskolai pedagógiai munka több feltételét és jellemzőjét is.

Másfelől láthatóvá vált a hátrányos helyzet pedagógiai kezelésére adott javaslatok differenciáltsága és komplexitása, továbbá az is, hogy a szakemberek jelentős része fontos kritikákat fogalmazott meg a pedagógiai gyakorlattal, az iskolával és a képzéssel szemben. Ezek együttesen rávilágítanak arra, hogy a pedagógiai elmélet alakításában megvolt a potenciál a pedagógiai kultúra változásának elősegítésére. Az viszont már egy másik, itt nem vizsgált kérdés, hogy ez a folyamat miért nem indult el évtizedekig.

Nyelvfüggetlen tananyagok elektronikus tanulási környezetekben

Molnár Balázs

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar, Hajdúböszörmény
molnarb@ped.unideb.hu

A mimetikus kultúrát váltó mitikus kultúrával a nyelvi-szemantikus közlésformák váltak egyeduralkodóvá, azonban a huszadik század elejétől a vetített film elterjedése, majd a század második felétől kiépülő „McLuhan-galaxis” már előrevetítette a változást. A vizuális és audiovizuális ismeretközlés felerősödése a tanulásban is alternatív, nyelvi formákon túlmutató lehetőségeket teremtett, amelyet az internet és a hálózatiság erőteljesen katalizál.

A nyelvi akadályok legyőzését napjaink technológia vívmányai (az internet 2 milliárd, sokféle nyelvi közeget megjelenítő felhasználója) és társadalmi változásai (térbeli mobilitás erősödése, bevándorlás stb.) egyre sürgetőbb feladattá teszik. Az igazán hatékony és könnyen kezelhető fordítótechnológiák még váratnak magukra, miközben felnövekvőben van egy képi ismeretközlésre kifejezetten fogékony „Z-generáció”. Az említett folyamatoknak köszönhetően mind gyakrabban találkozhatunk olyan, elsősorban elektronikus eszközökkel megjeleníthető tananyagokkal, amelyek a nyelvhasználat megkerülésével próbálnak tudáselemeket, tananyagtartalmakat közvetíteni.

A sokasodó törekvések időszerűvé teszik, hogy kísérletet tegyünk a nyelvfüggetlen elektronikus tananyagok klasszifikációjára. A tipizálás több dimenzióban történik: cél-, formai, tartalmi és technológiai szempontokat figyelembe véve hozzuk létre rendszerünket, figyelembe véve azt is, hogy a „nyelvfüggetlenségnek” különböző szintjei lehetnek. Noha az európai iskolai hagyomány alapvetően a nyelvi elemek nagyfokú dominanciájára épít, az új típusú, nyelvfüggetlen tananyagoknak is megtalálhatjuk a már létező elméleti kereteit, amelyekkel megragadhatóak a tananyagfejlesztések – gondolhatunk itt *Howard Gardner* többszörös intelligencia elméletére vagy *Boehm* ikonikus fordulat teóriájára.

A nyelvfüggetlen elektronikus tananyagok rendszerezése nem öncélú feladat, az áttekintés alkalmas arra, hogy határozott irányt szabjon a további fejlesztéseknek. *H. H. Price* szavai aktuálisabbak, mint valaha: *„Balszerencsénkre a történelem leginkább szavak-gyötörte civilizációjában élünk, ahol ezrek és tízezrek teljes munkás életüket azzal töltik, hogy szavakkal bánjanak. Egész felsőoktatásunk arra irányul, hogy bátorítson a verbális gondolkodásra és lebeszéljen a képies gondolkodásról. Reménykedjünk abban, hogy utódaink bölcsebbek lesznek és mindkettőt bátorítják.”* (Nyíri Kristóf fordítása)

Az 1950-es évek tanítóképzős tanterveinek összehasonlító elemzése

Molnár Béla

NymE Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Kar, Szombathely

mbela@mnsk.nyme.hu

A magyar tanítóképzés gazdag szakirodalommal rendelkezik, mert az intézeti tanárok, főiskolai oktatók gyakran készítettek iskolatörténeti monográfiákat, a képzés történetét ismertető kutatási beszámolókat.

Az ötvenes évek két szocialista tanítóképzős tantervét, s egy tantervjavaslatot a neveléstörténeti szakma még nem vont érdeklődésének homlokterébe. A kutatás célkitűzése, hogy a középfokú képzést szabályozó előíró-adagoló tanterveket, tantervjavaslatokat bemutassa, elemezze.

Bemutatásra kerül néhány ország tanítóképzésének szerkezeti egybevetése, valamint két-három állam tanítóképzős tantervi óraszámainak összehasonlítása, így a nemzetközi és a hazai állapotok figyelembevételével kíséreljük meg exponálni témánkat.

A II. világháború után az országok túlnyomó többségében a tanítóképzés középfokú volt, ami eltérő időtartamú elemi-általános iskolai, alsó középiskolai végzettségre épült. A középiskolai végzettségre alapuló felsőfokú, főiskolai szintű tanítóképzés fejlődött ki Angliában, egyes német államokban, az 1950-es évektől kezdve a szovjet blokk országaiban. Az UNESCO rendezésében 1953-ban tartott Nemzetközi Közoktatásügyi Konferencia javasolta, hogy minden országban minél előbb valósítsák meg a felsőfokú tanítóképzést. Egyetemi szintű képzés működött Angliában, az Egyesült Államokban, 1946-tól 1953-ig Csehszlovákiában. Franciaországban, Svájcban, Lengyelországban egymás mellett működtek a különböző jellegű középfokú vagy felsőfokú képzőintézmények. A háborút követő másfél évtizedben a tanítóképzés számos módja létezett. A szovjet befolyás alatti országok esetében gyakoriak voltak a képzési ciklusok átszervezései, a képzési keretek redukciója, visszalépés az egyetemi, felsőfokú szintről a középfokú szintre.

Az 1950-es évek tanterveinek célmeghatározása normatív, ideológiailag elkötelezettséget tükröző, mindenkitől elvárta a marxista-leninista világnézetet. A tantervek műfajilag központi, erősen előíró típusba tartoztak. A tantervekben pedagógiai előírások mellett direkt ideológiai, politikai célok jelentek meg. A dokumentumok a párt és állami irányítás eszközeként funkcionáltak. A tantervek, a tantárgyak tartalma, mennyisége lehetővé tette a középfokú tanítóképző intézetekben az általános műveltség alapjainak, valamint a mesterségbeli tudásnak az elsajátítását.

Új kihívások a pedagógus életpálya modellben különös tekintettel a digitális írástudásra

Molnár György
Budapesti Műszaki Egyetem, Budapest
molnar.gy@eik.bme.hu

Az oktatási rendszer változása folyamatosan hozza újabb és újabb helyzetekbe napjaink pedagógus társadalmát. A történelem során számos esetben kellett szembesülniük különféle paradigmaváltásokkal, a tanuláselméletek, a tanári szerepek, vagy éppen a megváltozott módszertani kultúra és tanulási környezet miatt. Az egyik törvényi jogszabályozás 15/2006. OKM (IV. 3), amit a bologna rendszer bevezetése hozott magával, a tanárképzés képzési és kimeneti követelményeit formálta át, egyfelől a féléves összefüggő nevelési-oktatási gyakorlat, másfelől a záróvizsga részeként előírt hallgatói portfólió bevezetésével. A rendelet 4. sz. mellékletének 5.1.3 pontja szerint a tanári mesterképzés hallgatóinak tehát portfóliót kell készíteniük, melyet vezetőtanár (mentor) felügyelete mellett szükséges teljesíteniük. E változások a tanárjelöltek, és a frissen végzettek pedagógusi rétegét érintették.

A másik friss jogszabályi változás, amely a már végzett és gyakorló pedagógusok minősítését szabályozza, a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet, valamint a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a köznevelési intézményekben történő végrehajtását tartalmazó 326/2013. (VIII.30.) Kormányrendelet. ennek értelmében a pedagógusoknak a következő fokozatba lépéshez minősítő vizsgát (gyakornokból pedagógus I. fokozatba) vagy minősítő eljárást (pedagógus I.-ből pedagógus II.-be illetve a további fokozatok esetén is) kell tenniük. a minősítő vizsga/eljárás alapvetően 3 elemből áll; az e-portfólió elkészítéséből és megvédéséből, a megtartott óra/foglalkozás értékeléséből, végül az intézményi önértékelésből kiegészítve a tanfelügyeleti értékeléssel. Ez utóbbi változások a pedagógusok szinte teljes vertikumát érinti, kivéve a nyugdíjazás előtt állókat.

Mindkét változás tekintetében kötelező elemként jelent meg az úgynevezett elektronikus portfólió elkészítése és feltöltése egy adott elektronikus környezetbe. Ennek sikeres teljesítéséhez minden érintett pedagógusnak fel kell vértézni magát a szükséges minimális digitális írástudással, digitális kompetenciákkal. A cikkben erre a problémakörre fókuszálva empirikus vizsgálatok keretein belül keresi a szerző a választ, illetve az aktuális helyzetképet a pedagógusok digitális kompetencia szintjükről, és attitűdjükről. A 2db online kérdőíves felmérés 2012-ban és 2013-ban került feldolgozásra N=18, illetve N=41 minta bevonásával. A kapott eredmények mutatják a pedagógusok legnagyobb nehézségeit pl. a portfólió elkészítésével, vagy a gyakorlat teljesítésével kapcsolatban, valamint a speciális helyzet adta megfelelő irányvonal keresését.

A tapasztalati tanulás alkalmazásának lehetőségei a felnőttoktatásban

Molnár Katalin
Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest
kundera1@t-online.hu

Az előadásban a tapasztalati tanulás módszertanát kívánom bemutatni és elemezni. Nem titkolt szándékom a módszerrel kapcsolatos saját élményeimen, azaz stílszerűen: saját tapasztalataimon keresztül népszerűsíteni ezt a módszert. Mind a résztvevői, mind pedig az oktatói oldalról származnak azok az élmények, amelyek alapján egyre inkább meg vagyok győződve a módszer hatékonyságáról.

Az utóbbi években részben a rendészeti főiskolai és egyetemi képzésben, részben pedig a közigazgatási felnőttoktatásban és továbbképzésben is volt és van alkalmam tanulni és alkalmazni a tapasztalati tanulást.

A visszajelzések egyértelműen és folyamatosan arról tanúskodnak, hogy a tanulási folyamatban részt vevők számára is izgalmas, hasznos és hatékony a tanulásnak ez a módja.

A konferencián való szereplés lehetőséget kínál arra, hogy erről azokat az oktató kollégákat is meggyőzzem, akik számára ez még új, ismeretlen terület, sőt, akikben inkább csak ellenállás van ezzel a pedagógiai módszerrel kapcsolatban.

Természettudományos nevelés kisgyermekkorban

Molnár Milán

Szent-Györgyi Albert Agóra, Szeged

mmilan@agoraszeged.hu

Számos hazai és nemzetközi empirikus vizsgálat bizonyította, azt az egyébként könnyen tapasztalható jelenséget, hogy a természettudományok iránti érdeklődés a közoktatásban vészesen alacsony, és még tovább csökken. A tantárgypedagógiai kutatások régóta foglalkoznak ennek a problémának a megoldásával. Ezek a módszerek, stratégiák általában ott igyekeznek kezelni a bajt, ahol az jelentkezik, de mindezidáig nem szenteltek elég figyelmet a probléma okainak.

Az utóbbi években, a nemzetközi szakirodalomban is egyre többször jelentkezik a felvetés, hogy a természettudományos nevelésből a folytonosság hiányzik. A jelenleg használt tantervek a természettudományos nevelésből teljesen kihagyják a gyerekek egyik legérzékenyebb időszakát, a kisgyermekkort. Az óvodás korban mindent felfedező játékos megismerés és a fizikai jelenségek egyenletekkel történő leírása között nincs semmi átmenet. Hipotézisünk szerint ez okozza az általánosan alacsony fizika és kémia tantárgyi attitűdöket.

Az általunk kidolgozott és megvalósított program Szegeden pontosan ezt a hiányt igyekszik pótolni. Játékos keretek között, egyszerű eszközökkel elvégezhető kísérleteken keresztül igyekszünk fenntartani az érdeklődést a tudományok iránt. Célunk az, hogy módszerünkkel mérhető hatást érhünk el a foglalkozásainkon résztvevő gyerekek körében, és továbbképzések keretében terjesszük el a használatát.

A prezentációban a szakirodalmi háttérrel, az alapelvekről, a módszer legfontosabb sajátosságairól, illetve egy foglalkozás részletes bemutatásáról lesz szó. A szakirodalom kapcsán mindenképp említést érdemel, hogy mennyire kevés empirikus vizsgálat foglalkozott eddig a témával, vagyis milyen sok lehetőség rejlik benne. A módszer és a foglalkozás bemutatása esetén, pedig mindennél fontosabb hangulat és szellemiség megértetése, így számos fotóval és videóval illusztrálom a munkánkat.

A különböző tanulási utakon megszerzett tudás elismerésének gyakorlata a magyarországi felsőoktatási intézményekben

Móré Mariann

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar, Hajdúböszörmény
morem@ped.unideb.hu

A különböző tanulási utakon megszerzett ismeretek intézményesített formában történő elismerésének fogalma (validáció) a 90'-es évek óta megtalálható gondolkodásmód az európai oktatáspolitikában. Az egyetemi programokban, Franciaországban és az Egyesült Királyságban alkalmazták először a formális kereteken kívüli tanulás mennyiségi mérését, és annak az oktatási rendszerbe való beépítését. A módszert először alkalmazó országokban a cél a foglalkoztatási és képzési lehetőségek fejlesztése volt, amely egyúttal új utakat nyitott a felsőoktatásban is. Az akadémiai szféra kezdetben nem támogatta a tapasztalati tanulás elfogadását, annak ellenére, hogy az elv - amely szerint tudás halmozódik fel az oktatási környezeten kívül - már elfogadott volt. Az európai elterjedést az Európai Bizottság 2006-os felnőttkori tanulásra vonatkozó cselekvési programja gyorsította fel, amely hangsúlyozta, majd 2011-ben megerősítette, hogy olyan rendszert kell kialakítani az egyes tagállamoknak, amely ösztönzi az egyetemeket arra, hogy vegyenek fel kevésbé hagyományos profilú hallgatókat (pl. felnőtteket), s ezzel megfeleljenek a társadalmi igényeknek, a demográfiai kihívásoknak. Az állásfoglalás szerint a validáció az egész életen át tartó tanulásra irányuló stratégia sarkalatos pontja.

A bármilyen formában megszerzett tudás elismerése lehetővé teszi az érintettek számára, hogy egy adott szinten bekapcsolódhassanak egy tanulási programba, kompetenciákra alapozva előrelépést tegyenek egy képesítés megszerzése felé. A tanulmány bemutatja, hogy az Európai Unió tagállamaiban melyek a legjellemzőbb elismerési gyakorlatok. Részletesen ismertetjük azokat a magyar törvényi és pályázati lehetőségeket, amelyek segítik a különböző tanulási utakon szerzett tudás egyetemi képzésben történő beszámítását, közzétesszük azt a gyakorlatot, amelyet néhány egyetemen már alkalmaznak.

Középfokú leányiskolák a két világháború között

Nagy Adrienn
Pécsi Tudományegyetem, Pécs
adrienn.n.z@gmail.com

Az előadás célja, hogy bemutassa a két világháború között a polgári leányiskolák, valamint a kisdédóvónő- és tanítónőképzők mellett egyre nagyobb népszerűségnek örvendő női felső kereskedelmi iskolák sorsának alakulását Magyarországon. A kutatás egyrészt arra kereste a választ, hogy a lányok – az 1920-as évektől egyre intenzívebb – középiskolai „térfoglalásában” milyen jelentőséggel bírtak a továbbtanulás mellett, a nők munkaerőpiacra való kilépését is segítő, és egyúttal azt célul kitűző női felső kereskedelmi iskolák, másrészt azt vizsgálta vajon volt-e összefüggés az 1930-as évek közepén a leány tanulók létszámának – a demográfiai változásokon kívül, elsősorban a lányok és egyúttal szüleik iskolaválasztási stratégiáját tekintve – a felső kereskedelmi iskolákban való növekedése, míg a tanítónőképzőkben való csökkenése között.

A kutatás egyrészt a rendelkezésre álló elsődleges (anyakönyvek, iskolai értesítők, jegyzőkönyvek...stb.) és másodlagos források összehasonlító elemzése során vizsgálta a kereskedelmi leányiskolák létrejöttének történeti előzményeit, másrészt az iskolák tanulóinak társadalmi összetételét igyekezett statisztikai adatgyűjtéssel és elemzéssel feltárni. A kutatás harmadik fázisa a női felső kereskedelmi iskolát végzettek pályaválasztását vizsgálta.

A fenti kérdések mentén áttekintve a középfokú női felső kereskedelmi iskolák működését és látogatottságát a két háború között, megállapítható, hogy a lányok aránya ugyan a kereskedelmi iskolákban magasabb volt, mint a reáliskolákban és a gimnáziumokban, azonban az iskolák népszerűsége nem érte el ezen középiskolákét, még ha a polgári iskolát végzett továbbtanulni vágyó lányok közül egyre többen is választották a tanítónőképző helyett a felső kereskedelmi iskolát (1922/23-ban 2501 fő, 1938/39-ben 4767 fő).

Összességében elmondható, hogy a katolikus értelmiségi és az izraelita felekezetű önálló kereskedő, iparos családok küldték leányaikat a két háború között felső kereskedelmi iskolába. Az 1930-as évek közepén a végzettek közel 65%-a szándékozott kilépni a munkaerőpiacra, míg az egyéb középiskolai bizonyítvánnyal rendelkezőknek csak 17%-a. A kereskedelemi érettségit szerzett lányok többsége a fiúkhöz hasonlóan elsősorban magán-és köztisztviselői pályára lépett, és csak csekély arányban váltak kereskedelmi üzletek eladóivá.

Változások a magyar oktatási rendszerben

Nagy Éva Annamária

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar, Hajdúböszörmény
nagyevaa@unideb.hu

A magyar oktatási rendszer teljes vertikumában új törvények születtek. A tanulmányom célja, hogy rámutassak a változtatás indokaira, nehézségeire és elérendő céljaira, de most csak a közoktatást érintő pontokat emelem ki, amelyet az alábbi szempontok alapján vizsgállok: mennyiben történt változás a közoktatási intézmények fenntartói, működtetői és irányítási rendszerében, mennyiben és miben tér el az új törvény alapcélkitűzése az előzőekétől. Eközben azokat a törvényeket és rendeleteket hasonlítom össze, amelyek a változás végrehajthatóságát segítik. A doktori kutatásomnak ez egy aktuális. része, mivel ezek a jogszabályok lényeges változásokat vagy esetleg átalakulásokat eredményeztek.

A 2011-ben a magyar közoktatási, köznevelési feladatok ellátásának megújításáról új törvény jelent meg, a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény. Már az átdolgozás hírére heves szakmai viták folytak, amelyeknek komoly kihívásait elsősorban a megváltozott társadalmi környezet formálta. A változások az alábbi területeket érintették:

- ✓ A törvény neve is jelzi, hogy a törvény alapértelmezése megváltozott, az oktatással szemben a nevelés került előtérbe.
- ✓ A pedagógusképzés rendje - a tanárképzés – is módosult, azaz 2013-ban visszaállt a tanárképzés rendszerében az egyetemi tanulmányok osztatlan formája.
- ✓ Megváltozott az általános tankötelezettség, ami már az óvodát is érinti, és amely a (szak)középiskolák képzési rendjét is átalakítja.
- ✓ Az iskolában töltendő kötelező idő mind a gyermek, mind a pedagógusok számára jelentős mértékben megváltozott.
- ✓ Bevezetésre került a pedagógus életpálya modell.

Hipotézisem: a törvény már megjelent, de helyi alkalmazásának sikere érdekében - olyan egyedi döntés-előkészítési folyamatra lenne szükség, amelynek feldolgozásához hasznos lehet azoknak a tényeknek az elemzése, amelyek a lehetőségek és a veszélyek, az erősségek és a gyengeségek számbavételével történhet. A változások és a változtatások rendjében azokat elemzem, amelyekkel a gyakorló pedagógus és intézménye már a törvény megjelenésével szinte egyidejűleg találkozott.

Kezdő középiskolai nyelvtanárok tanáridentitás-fejlődése

Nagy-Váci Krisztina

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

krisztina.vaci@gmail.com

Kezdő középiskolai nyelvtanárok tanáridentitás-fejlődését kutatom, amellyel az a célom, hogy egy olyan kurzust hozzak létre, amely a tanárképzésbe épülhet, és megkönnyíti a hallgatók tanári énképének feltérképezését. A kutatásomban 18 tanárral készítettem félig strukturált interjút, melyek során a gyakorlatban bekövetkezett tanári fejlődésükről érdeklődtem. Az összegyűjtött 178 történetet elemezve strukturális és tartalmi egyezéseket találtam. Előadásomban a tartalmi egyezésekre fókuszálnék, bemutatva azokat a témákat, amelyek leginkább foglalkoztatják a kezdő tanárokat, amelyek köré a fejlődési történeteik épülnek. Ezek a témák alapvetően két csoportra oszthatóak aszerint, hogy a tanár pedagógiai szelf-jét, vagy módszertani szelf-jét érintik. A pedagógiai szelf-et a tanárnak a pedagógusi szerepről való gondolatai tükrözik, míg a módszertani szelf-et a tanítási módszerekről alkotott elképzelések. A pedagógiai szelf témái a generációs szakadék, a tanítás kontextusa, a privát versus pedagógiai szelf, az érzelmek kimutatása, formalitás, távolságtartás és a privát versus pedagógiai szelf a tantermen kívül. A módszertani szelf témái az osztálytermi munka szervezése, készségfejlesztés, értékelés, ütemezés és a tanmenet.

Előadásomat elméleti bevezetővel kezdem, amelyben röviden áttekintem a tanár fejlődés témájában releváns kutatásokat, különösen a kezdő tanárokra vonatkozó eredményeket. Ezek után a kutatásom módszereit, tehát a *grounded theory* megközelítést mutatom be. A következő részben a témákat az interjúkból nyert történetekkel illusztrálom. Végül bemutatom a kutatásom lehetséges használatát egy kurzus keretében, a tanárképzésben. Az előadást kérdés-felelet rész zárja.

Identitásképzés és szlovák-magyar kapcsolatok a Szlovák Állam (1939-1945) tantervei és történelem tankönyvei tükrében

Nagy Zoltán

ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola, Budapest

znagy@outlook.com

A történelemoktatás a Szlovák Állam politikai döntéshozói számára olyan eszközként jelent meg, amelyet állami és nemzeti céloknak rendeltek alá. Az iskolai tantervek és tankönyvek ezért bevallottan ideológiai célokat szolgáltak. Az oktatás célja volt bebizonyítani, hogy a *„szlovák nemzet nem történelem nélküli nemzet..., hanem ellenkezőleg, ősi nemzet, amelynek mai állami függetlensége csak folytatása az egykorinak...”* (90.900/41-I-P számú miniszteri rendelet [1942.05.15.], MŠANO). A magyarság képe, melynek megjelenését a szlovák tankönyvekben hangsúlyosnak várnánk, inkább elmosódott, alkalmi ismertetésekre szorítkozik.

A referátum során bemutatom, hogy az állam milyen célokat állított a történelemoktatás elé, azokat milyen formában (jogszabály, tanterv, tankönyv) jelenítette meg, a tankönyvek milyen módon próbáltak megfelelni ezen elvárásoknak.

Kiemelten foglalkozom a történelemoktatás által közvetített ideologikus „üzenetekkel”, a szlovák énkép és a magyarságról megformált kép jellemzőivel. Megpróbálok választ adni arra a kérdésre, hogy vajon elérte-e, elérhette-e a célját ezen a téren az oktatás.

A szlovák-magyar kapcsolatok problémáinak és a konfliktusok gyökereinek vizsgálata az elmúlt években hangsúlyossá vált. Az egymásról alkotott kép, amit az oktatás közvetít, sokrétűen befolyásolja a társadalmi közgondolkodást, érthető, hogy a magyarság és szlovákság a történelem tankönyvekben megjelenő képe egy ideje előtérbe került a szlovák-magyar kapcsolatok kutatásánál is. A történelem tankönyvek lényeges információt közölnek a politikai, társadalmi elvárásokról, különösen az autoriter rezsimok esetében. A tankönyvek mellett azonban fontos a „megrendelői”, azaz a politikai, oktatásirányítási közeg motivációinak vizsgálata is, amit részben a joganyagra, az elkészült tantervekre, és egyéb levéltári anyagra alapozok.

A kutatás során elsősorban a szlovák iskolaügyi és népnevelési minisztérium (Ministerstvo školstva a národnej osvety) rendeleteit, utasításait, az egyes iskolatípusok részére hivatalosan kiadott ideiglenes és végleges tanterveket, továbbá a Szlovák Állam fennállása során kiadott iskolai történelemtankönyveket és hivatalos segédkönyveket vettem alapul. Felhasználtam az MŠANO levéltári fondjának anyagát a Szlovák Nemzeti Levéltárból. Ezek szövegét, tartalmát elemeztem a kutatás során, kiegészítve a korabeli szaksajtóval, a mai szakirodalom ismeretében.

A Debreceni Egyetem képzési alternatívái és lehetőségei a sportszakember képzésben

Németh Petra
Debreceni Egyetem
peppinoka@hotmail.com

Előadásom témája egy kis szelete annak a nagyobb volumenű kutatásomnak, ami az Európai Unió és Magyarország támogatásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg. Debrecen egy sok sporttehetséggel, kiváló sporteredményekkel, lehetőségekkel és infrastruktúrával rendelkező város, mégis egyetemi szintű sportszakember képzéseit tekintve némi elmaradás figyelhető meg. A Debreceni Egyetem Magyarország egyik legnevesebb és legmagasabb szintű végzettségeket adó, széles képzési lehetőségekkel rendelkező egyeteme, ugyanakkor csak két sport irányú szak- és egyetemi képzési lehetőséget biztosít. Az egyik, a 2009-ben létrejött Sportgazdasági és - menedzsment Tanszék által 2011-ben indított sportszervező alapképzés, ami kezdetben önköltséges formában indult, majd 2012 őszétől már államilag finanszírozott módon is tanulhatnak a szakon a hallgatók. Olyan kompetenciák birtokába jutnak a diploma megszerzése után a résztvevők, amik segítségével a sport társadalmi és állami szervezeteinek munkájában felelősségteljes szerepet tudnak vállalni, valamint sportrendezvények lebonyolításában, kommunikációs és marketing területen is. A másik a Bölcsészettudományi Kar keretein belül indított sportkommunikátor felsőfokú szakképzés, melyet két év alatt tudnak elvégezni a hallgatók. Ezt követően marketing, PR és egyéb magas szintű kommunikációt igénylő sport irányú tevékenységek végzőivé válhatnak. Azok számára azonban, akik több éves versenysportolói múlttal rendelkeznek, és jövőtükben a következő sportnemzedék nevelése, felfedezése áll, nincs felsőfokú végzettséget adó egyetemi vagy főiskolai képzés Debrecenben. Ez azt eredményezi, hogy sok leendő sportedző hallgató hagyja el a várost, és kényszerül egy másik város egyetemére járni. Ennek következtében valószínűsíthető, hogy a megszerzett tudását ott fogja kamatoztatni, nem pedig Debrecenben. A képzések vezetőivel készített interjúim alkalmával fény derült arra, hogy mindkét előbb említett képzés nagyon népszerű és lenne igény a fejlesztésre, más szakirányok kiépítésére, hiszen a hallgató sportmúltját párosítani egy magas szintű egyetemi képzettséggel egy gyakorlati és elméleti kérdésekben is magasan kvalifikált szakembert fog eredményezni.

Remélem, hogy kutatásom hasznosulása mind a Debreceni Egyetem sportszakember képzéseinek vezetői körében és mind hallgatói részről meg fog történni, valamint értéket képvisel mindazok számára, akik érdeklődnek a téma iránt.

Kutatás közben – első évfolyamos hallgatók vizsgálata a BGF KVI Karon

Oláhné Zieser Zsuzsanna, Zimányi Krisztina

Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest

olahne.zieserzsuzsanna@kvifk.bgf.hu, zimanyi.krisztina@kvifk.bgf.hu

Előadásunk témája egy, a főiskolai és kari fejlesztési tevékenységeket támogató belső kutatás eddigi eredményének és elemzésének bemutatása.

A magyarországi felsőoktatás szakmapolitikai, szabályozási és finanszírozási felgyorsult változásai új kihívások elé állították az érintett intézményeket, így a BGF Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Karát is. 2012 őszén állami ösztöndíjas hallgatói létszámunk BA képzésen, turizmus-vendéglátás és kereskedelem-marketing szakon nullára redukálódott. Mindez az idei felvételi eljárást követően sem változott meg alapvetően, mivel az állami finanszírozás csak előre meghatározott, magas felvételi pontszám elérése esetén volt lehetséges, így a jelenlegi első évfolyamos hallgató 77 %-a ismét önköltséges formában tanul karunkon. Eközben komoly forráskivonás is történt a felsőoktatási intézmények állami támogatásának csökkentése révén.

A fenti események, változások arra ösztönözték a Főiskola és a Kar vezetését, hogy új stratégiát alakítson ki az oktatási munka és szolgáltatások minőségének fenntartása, fejlesztése területén. A döntéshozatalt segítette/segíti kutatásunk, melyben azt vizsgáltuk, hogy milyen változások történtek az első évfolyamos hallgatók összetételében (lakóhely, középiskolai és családi háttér, felvételi pontszám és mindezek összefüggése a Gazdasági matematika I. tantárgy teljesítésével) a korábbi adatokhoz képest, valamint ezzel összefüggésben arra kerestünk választ, hogy ezek a változások mennyiben befolyásolják a mérhető tanulmányi eredményeket. 2012 őszén történt az első vizsgálat, melynek kiértékelése, tapasztalatainak összegzése alapján 2013 őszén mindezt megismételtük. A kutatás célcsoportja 2012-ben az első és másodévfolyamos, 2013-ban az első évfolyamos nappali BA turizmus-vendéglátás és kereskedelem-marketing szakos hallgatók voltak.

Előadásunkban a kapott eredmények ismertetése mellett azt kívánjuk bemutatni, hogy kutatásunk következtetései, megállapításai miben és hogyan segíthetik

- az oktatás- és tanulásmódszertan (a tanítási és tanulási folyamat hatékonyságának növelése)
- a hallgatói teljesítményeket támogató, növelő speciális kurzusok
- és a hallgatói szolgáltatások színvonalának emelésének fejlesztését.

A polgári lakosság légoltalmi képzése a második világháború éveiben

Olasz Lajos

Szegedi Tudományegyetem JGYPK, Szeged

olasz@jgypk.u-szeged.hu

A második világháború időszakában az iskolán kívüli képzés egyik sajátos területét képezte a honvédelmi, és ezen belül a légoltalmi képzés, ami elvben csaknem az egész felnőtt lakosságra kiterjedt. Jogi alapját az 1939. évi honvédelmi törvény biztosította, amely minden 14 és 70 év közötti magyar állampolgárra vonatkozóan kimondta (nemtől függetlenül) a személyes légvédelmi kötelezettséget. Ez a gyakorlatban, többek között a légoltalmi oktatásban való kötelező részvételt jelentette.

A második világháború alatt a lakosság légoltalmi képzése három különböző szinten valósult meg. A városok és a nagyobb községek lakossága légoltalmi alapismereti előadásokon vett részt, melyeket előbb évenkénti, majd félévenkénti továbbképzések követtek, és riasztási gyakorlatok egészítettek ki. Aki nem kapott ilyen jellegű oktatást a munkahelyén vagy más szervezeti keretben, annak a lakóhelyén kellett ezt teljesítenie. Tanfolyam jellegű képzésben részesültek a kijelölt lakóház és házcsoport légoltalmi parancsnokok és helyetteseik, mint a lakossági önvédelem helyi alapegységeinek irányítói. Ezek a képzések mintegy 600 000 embert érintettek. A lakosság számára önkéntes tanfolyamokat is szerveztek, melyeken az elsősegélynyújtást, a házi tűzoltást, illetve más speciális tevékenységet sajátíthattak el. Mindezeket a kormány által erre felhatalmazott országos társadalmi szervezet, a Légoltalmi Liga szervezte, irányította, ez biztosította az oktatókat és az oktatási segédanyagokat. A hatósági és ipari légoltalmi szolgálatba besorozott polgári lakosok, az alapismeretek elsajátítása után katonai irányítás mellett légoltalmi szakképzésben részesültek, a beosztásuknak megfelelő szakmai területek ellátására.

A légoltalmi képzés eddig kevésbé ismert rendszerének bemutatása során, a korabeli dokumentumok és oktatási anyagok felhasználásával kiemelésre kerülnek a legfontosabb témakörök, összevetjük a kitűzött képzési célokat a megvalósítás részleteivel, gyakorlatával, és igyekszünk képet alkotni a polgári lakosság légoltalmi felkészültségéről a Magyarország feletti légi háború kibontakozásának időszakában.

Felsőoktatásban részt vevő hallgatók individualizálódása

Pacsuta István
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
pacsuta@ektf.hu

Az egyre gyorsabban változó világunkban, egyre gyorsabb társadalmi változások eredményeként, a felsőoktatásba lépő hallgatók is gyorsan változnak. Természetesen ez az értékválasztások mentén is érzékelhető. Célkitűzésünk, hogy a felsőoktatásban részt vevő hallgatók értékválasztásait megismerjük. Kiemelt figyelmet fordítunk a „határon túli” lét értékekre gyakorolt hatására.

Kutatásunk a Regionális Egyetem Kutatócsoport 2005-ös kérdőíves vizsgálatára támaszkodik, mely a végzés előtt álló hallgatók életmódját, anyagai helyzetét, kapcsolati hálóját, vallásosságát, értékválasztását stb. térképezte fel. A vizsgálat földrajzi kiterjedése a „Partium” térségét fedte le, határon túli felsőoktatási intézményeket is magába foglalt. A vizsgálat folytatásaként 2010-es tanévben újabb lekérdezésre került sor. „A harmadfokú képzés hatása a regionális átalakulásra” című OTKA kutatás (OTKA szám: 69160) keretein belül. Mesterképzésben, Ma, Msc fokon részt vevő hallgatókat kérdeztek le. A második lekérdezés négy intézményben: Debreceni Egyetem – DE, Nyíregyházi Főiskola – NyF, Partiumi Keresztény Egyetem – PKE, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola - KRFMF történt.

Első feltevésünk, hogy a felsőfokú tanulmányokat folytató hallgatók értékrendje hasonlóan más kutatások eredményeihez individualizálódott képet mutat, viszont az individualizálódás nem kapcsolódik össze materiális értékekkel, immateriális értékekkel egészül ki, ebben az értelemben pluralizálódott az értékválasztásuk.

Második feltevésünk, hogy a határon túli (kisebbségi létben élő) hallgatók értékválasztása kevésbé individuális, a társas kapcsolatok felé irányul.

A kutatás - véleményem szerint - valamelyest hozzájárulhat ahhoz, hogy megérthessük a felsőoktatási hallgatók életmódjának, értékválasztásainak szabályszerűségeit. Meghatározzuk a hallgatók életében szorosan összekapcsolódó értékeket, ezáltal értékrendszerüket elhelyezzük a magyar társadalom „érték-térképén”.

Református nőnevelés a két világháború között

Paksi László

Pannon Egyetem Tanárképző Központ, Veszprém

paksilaci@gmail.com

Pukánszky Bélának a nőnevelésről írt gondolatai gondolatai egyértelműen jelzik számunkra, hogy a neveléstörténeti kutatásoknak, azon belül pedig a nőnevelés-történeti vizsgálódásoknak helye van a tudományban. A nőnevelés kérdését a neveléstörténet-írás olyan fontosnak aspektusának tartom, mellyel nagyrészt még adós a neveléstörténet.

Előadásomban a két világháború közötti időszak magyar nőnevelésének egy szegmensét, a református nőnevelés kérdését kívánom vizsgálni. Célom eléréséhez felkutattam azon neveléstörténeti dokumentumokat, amelyek meghatározták, illetve bemutatják az adott korszak nőnevelését.

Magyarországon a református egyház a protestantizmus legerősebb váraiban hozott létre nőnevelő intézményeket, amelyek a már meglévő Református Kollégiumok mellett, az egyházmegye irányítása alatt jöttek létre (Debrecen, Pápa, Sárospatak stb.).

A két világháború közötti kormányok oktatáspolitikája révén jelentősen átalakult a korábban létrejött oktatási rendszer. Ezek a folyamatok nem kerülték el a felekezetek irányítása alatt álló intézményeket sem. Ezen időszak oktatáspolitikai törekvései és a trianoni Magyarország lehetőségei, céljai mind befolyásolták a kor nevelését, ezen belül is a nőnevelést. A választott téma a XX. század első felében a női egyenjogúságért folytatott harcok szempontjából sem elhanyagolható, hiszen ebben az időszakban sikerült a nőknek olyan – korábban nem, vagy csak részben meglevő – jogokat kivívniuk, amelyek a társadalom teljes jogú tagjává tette őket.

A nőnevelés, a nőnevelő intézetek világának megismeréséhez kiemelten kezelem Szabó Magda író nő szépirodalmi munkásságát, aki nemcsak tanulóként, hanem később pedagógusként is jelen volt az iskolai mindennapokban. Két népszerű regénye is a vizsgált korszak nőnevelő intézményét mutatja be: az *Abigél* a második világháború idején egy kisvárosi lánynevelő intézetben (Matula Gimnázium) játszódik, míg a *Für Elise* valamivel korábban, az 1930-as évek Debrecenében (Dóczi Leánynevelő Intézet). Regényeiben a megélt iskolai mindennapok világát ismerhetjük meg, műveit neveléstörténeti dokumentumként is vizsgálhatjuk.

A szorongás és a pszichológiai immunkompetencia összefüggésének vizsgálata nappali tagozatos tanító, gyógypedagógus és szociálpedagógus hallgatók körében

Palasicsné Szövényi Piroska

Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr
szovenyi@atif.hu

A Felsőoktatási Tanácsadás Egyesület az elmúlt évtizedben több olyan kutatást is végzett, mely a felsőoktatásban tanulók mentálhigiénés állapotának felmérésére irányult. Ezen felmérésekben többnyire a szerhasználat gyakoriságát, a depresszió és a szorongásosság szintjét és ezen egészségmutatók háttérében álló személyiségjellemzőket vizsgálták.

A Pszichológiai Immunkompetencia-modell szerint a személyiség megközelítő/monitorozó-, mobilizáló/alkotó/végrehajtó- és self-reguláló rendszereit képező személyiségkomponensek hatékony működése képessé teszi az egyént a stresszhatások elviselésére, ezáltal védve a személy pszichés és szomatikus egészségi állapotát.

A pedagógusi pályát választók körében a pszichológiai immunitás jelentősége, a mentálhigiénés állapot megőrzése hangsúlyosan kell hogy megjelenjen már a képzés során is, hiszen a leendő tanítók, gyógypedagógusok, szociálpedagógusok egyik fontos, ha nem legfontosabb munkaeszköze saját személyiségük.

2011 tavaszán a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karán a kar nappali tagozatos hallgatóinak lelki egészségi állapotfelmérésének vizsgálatát végeztük.

Kutatásunk céljai között az aktuális mentálhigiénés állapot felmérése mellett azon személyiségtulajdonságok feltárása is szerepelt, melyek a szakirodalmak alapján prediktív vagy protektív tényezőként jelennek meg a lelki egészség vonatkozásában (pl. immunvonások).

Előadásunkban a szorongásosság, mint a mentálhigiénés állapot egyik jelzője, és az egészséges, hatékony személyiségműködésben szerepet játszó immunvonások közötti összefüggések jellemzőit mutatjuk be pedagógusi pályát választókból álló vizsgálati mintán.

Művészi kifejezés a kisgyermek szabad játékában

Pálfi Sándor

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar, Hajdúböszörmény
palfis@ped.unideb.hu

A művészet és a játék funkciói hasonlóságokat mutatnak (megismerő, aktivizáló, szocializáló, személyiségépítő, rekreáló) nem csak általában a felnőttekre vonatkoztatva, hanem kisgyermek világában is. A művészi kifejezés és az alkotás egymás attribútumait (Bálványos, Gardner, Földy) a hétköznapi pedagógiai gondolkodás háttérbe szoríthatja. Ennek a formáit, sajátosságait kívánjuk elrendezni és bizonyítani jelentőségét. A játék gyökereit Gadamer, Huizinga és Wittgenstein és hazai szakértők segítségével keressük meg állítjuk kapcsolatba a kisgyermek speciális játékjegyeivel. Az óvodai Alapprogram a művészeti nevelés hangsúlyozásával ösztönöz bennünket arra kutatásra, hogy beazonosítsuk a kisgyermek játékában hogyan fordul elő a művészi kifejezés akkor, mikor a felnőttek nem várják el feladathelyzetben, vagy szervezett tevékenységben ezt tőlük. A szabad (intrinzik) játékbeli kifejezés fontosabb típusos előfordulását mutatjuk be. Ezek között hangsúlyos a hangokkal történő játék, az átváltozás-átminősülés, a mozgás élvezet, a téralkotás-arányképzés, tárgyalakítás félkészelemekből, az anyagmegmunkálás, a dramaturgia alkotás, a struktúraképzés és sorok-ritmusok csoportja. Ezen felismerések segíthetik a szakembereket, hogy tudatosan támogassák eljárásaikkal a kisgyermek játékbeli elaborációjának művészi kifejezését is.

Családkép a Horthy kori tankönyvekben

Pálmai Judit

SZTE JGYPK Alkalmazott Egészségtudományi és Egészségfejlesztési Intézet,
Szeged

palmaj@jgypk.u-szeged.hu

„Pedig a sötét magyar éjszaka biztató hajnalsugára, a jövő reménysége: a magyar gyermek.” (Alexander Imre)

Ahhoz, hogy a gyermekből a *„magyar éjszaka biztató hajnalsugára”* legyen, szükség van a nevelésre. „A nevelés színtere a család. Egészséges nevelés csak egészséges családban folyhat” - mondta ezt Nógrády László 1930-ban.

A tankönyvek feladata, hogy közvetítsék a mindenkor társadalom elvárásait a gyermekek számára. A tankönyvek a szocializáció folyamatának információhordozóiként és közvetítőiként funkcionálnak az oktatásban, így a gyerekek a tankönyvek segítségével is képet alkothatnak a társadalom kultúrájáról, normáiról, értékeiről és szokásairól.

Jó néhány évtized elteltével nem csak a gyermekek, de a jelen kor embere számára is információt és ismeretet közvetít, mégpedig arról, hogy a Horthy korban milyen képet festettek a kor elvárásairól a tankönyvekben.

Mindezen információk körül engem a család ábrázolása, megjelenítése érdekel. Kutatási kérdéseim, hogy a tankönyvek alapján, milyen funkciókat látott el a család? A családnak mely tagjai miként jelentek meg a könyvekben? Milyen szerepeket és feladatokat láttak el a család tagjai? Milyen értékeket képviselt és adott át a család?

Módszer. Kutatási módszerem a dokumentumelemzés. Kutatási egységeim a szavak és a képek a tankönyvekben. A kapott adatokat az SPSS Statistics 17.0-ás programmal dolgozom fel és elemzem.

Eredmények. A család öt funkciója közül (gazdasági, fogyasztási, reprodukciós, nevelési és felnőttek védelme) elsősorban a gazdasági funkció jelenik meg a tankönyvek lapjain. Ez leginkább a különböző foglalkozások, a házi és a ház körüli munkák bemutatásában érhető tetten. A házi munkát egyértelműen az anya, míg a ház körülit és egyéb keresőtevékenységet, az apa végzi.

A gazdasági funkciót szorosan követi a szocializációs (nevelési) funkció, amely elsősorban az ismeretek bővítését és az erkölcsi nevelést foglalja magába.

Amennyiben az ideológiai nevelést nem külön, hanem a szocializációs funkcióval együtt nézzük, a nevelési funkciók egyharmaddal megelőzik a gazdasági funkciókat. A rendelkezésre álló adatok alapján elmondható, hogy a tankönyvekben - leginkább a negyedik osztályban -, nagyon erős volt az ideológiai nevelés az első világháborút követően. A „tudást” szinte minden esetben az apa adja át a fiának.

A szocializációs funkció után, jóval elmaradva, a fogyasztási funkció emelkedik még ki, és szinte alig kerül említésre a felnőttek védelme, gondozása és a család reprodukciós szerepe.

Innovatív eszközök rövid és hosszú távú hatásvizsgálata a programozás oktatásában

Pásztor Attila

Kecskeméti Főiskola GAMF Kar, Kecskemét

pasztor.attila@gamf.kefo.hu

Ebben az tanulmányban azt mutatom be, hogy milyen új eszközöket és módszereket használtunk a Kecskeméti Főiskola GAMF karán a kezdők programozás oktatásában. A tanulmány bevezető részében bemutatom, hogy tapasztalataim szerint milyen negatív hatásokkal kell megküzdniük a kezdő programozást tanuló hallgatóknak, milyen problémákat okozhat a tőlük azonnal elvárt absztrakt gondolkodás azokban a középiskolákban és felsőoktatási intézményekben ahol hagyományos programozás-oktatás folyik. Tapasztalataimat összevetettem a hasonló témában, külföldön lezajlott kísérletek eredményeivel is.

A negatív hatások „kiküszöbölésére” a programozás tanulás hagyományos módszerei mellett új eszközöket is használtunk, mint a programozható Surveyor, RCX és NXT robotokat, valamint szakítva a behaviorista oktatási módszerrel, óráinkon konstruktív oktatási módszerként a projektoktatást is bevezettünk.

Egy tanítási szemeszter után azt mértük, hogy milyen hatással használhatóak fel a megváltozott tanulási környezetben a robotok, s az eredményesebb tanulási-tanítási folyamathoz társított tanítási stratégiák, tanulásszervezési módok, munkaformák és eszközök milyen hatással voltak a tanulók alapvető programozói tudására és készségeire, hogyan változtatták meg a tantárgy iránti attitűdöket, a programozási énképet mint tanulási motívumot. A rövidtávú hatásvizsgálat megállapította, hogy alacsony tanárfüggőség mellett az oktatás során robotokat is használó csoport programozási énképének szignifikáns javulása mutatható ki rövid három hónap alatt. Ennek kedvező hatása lehet a későbbi programozás-tanulás eredményességére.

Arról, hogy ez a hatás mennyire tartós és milyen mértékben segíthet a későbbi programozás-tanulásban, csak hosszabb idő elteltével győződhattunk meg. A hallgatók további nyomon követésével kívántuk ellenőrizni, valóban hatást gyakorol-e az énkép fejlődése a további programozás eredményességére. A kutatást ugyanazon a mintán folytattuk két év múlva is, vizsgálva, hogy hosszútávon milyen előnyök származhatnak az új eszközök és módszerek alkalmazásából.

Népiskola kontra általános iskola

Pornói Imre

Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza

porimrit@t-online.hu

Az 1868:XXXVIII.tc.-kel szentesített 9 éves tankötelezettség, mely a 6 osztályos mindennapos népiskolára alapult, az 1870-es évektől kezdve fejlesztési elképzelések keresztüzébe került. A 4-es osztásra épülő magyar iskolarendszerben a 8 osztály egyfajta bűvös szám lett, mely az alapozó képzés vonatkozásában a serdüléskezdeti 14. életévben történő választást is alátámasztotta.

A vita a 8 osztály elvégzésének kötelezősége, azaz minden mást megalapozó jellege és annak végtelen műveltséget adó jellege között volt. A sors fintora, hogy a két elképzelés megvalósulása között mindössze 5 év telt el. 1940-1945. Létrejöttük sorsközössége, születésük közös bábája a Politika.

A népiskolafejlesztés nem tűrt halasztást a Felvidék 1938-as visszatérését követően, hiszen Csehszlovákiában 8 osztályos népiskolai tankötelezettség volt. Ez, s a sokat hangoztatott kultúrfölény sem azt nem tette lehetővé, hogy a csatlakozott területen 6 osztályra szállítsák le a népiskola osztályainak számát, sem azt, hogy az anyaországban alacsonyabb szintű népiskoláztatás maradjon érvényben. Így született az első politikai döntés 1940-ben.

A rendszer totális összeomlását követő politikai vákuumban minden korábbiak szerinti továbbhaladás lehetetlenné vált, így született a második politikai döntés az általános iskola bevezetéséről, melytől a korábbi művelődési privilégiumok felszámolását, s a társadalom általános műveltségének felemelését, a demokratikus fejlődéshez szükséges társadalom kialakítását várták.

Mindketten a nagy világégés gyermekei, ugyanakkor a közoktatás szerves fejlődésének logikus termékei.

Kiépítésük racionalitása korukban egyformán lehetetlen volt. Ezt támasztják alá azok a statisztikai adatok, melyek koruk iskoláinak tárgyi és személyi feltételeit tartalmazzák. Ezek az osztottsági adatok, a tantermi adatok, s a pedagógusok számszerű adatai.

A sok-sok azonosság születésük körülményeiben természetes úton jelentkezik tanterveikben is.

A célok megfogalmazásában azonosság jelentkezik a nemzeti műveltség megszerzésében, a megfelelő erkölcsi alapok létrehozásában, valamint a társadalomba való beilleszkedés fontosságának hangsúlyozásában. A népiskola általános és gyakorlati irányú alapműveltségről, az általános iskola egységes, alapvető műveltségről szól.

**Tabódy Ida és a Pozsonyi Magyar Királyi Állami
Tanítónőképző.
Tabódy Ida igazgatónővé választásának 100.évfordulójára**

Poros Andrea
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Vitéz János Tanárképző Központ,
Esztergom
porosandi@hotmail.com

Az előadás egy kiemelkedő tanáregyéniség életútját és az általa vezetett intézményt kívánja bemutatni.

A Kiegyezés után 1868-ban, báró Eötvös József az Andrássy-kormány vallás-és közoktatásügyi minisztere, az oktatási rendszer egészét érintő tervében népiskolai törvényjavaslatot dolgozott ki. A törvény végrehajtásához elengedhetetlen volt a tanítóképzés megszervezése. A törvény életbe lépése után megkezdte működését a budai és a kolozsvári tanítóképző. Szükségessé vált a női tanítóképzés megszervezése is. Megmozdultak a vármegyék. 1870.március 28.-án a Pozsony megyei iskolatanács feliratban kérte a kormánytól egy tanító- és egy tanítónőképző felállítását. 1871 szeptemberében már Uhrl Józst neveztek ki a pozsonyi tanítónőképző élére. 24 év után maga kérte nyugdíjazását, az új igazgató Wollmann Elma tanárnő lett.

Az 1914/15-ös tanév már az I.világháború jegyében kezdődött. Kérdéses volt, hogy egyáltalán el tudják-e kezdeni a tanévet. Ekkor vette át a képző igazgatását Tabódy Ida. 1919. január 1.-jén a csehek megszállták a várost és az intézmény átadására kötelezték az igazgatónőt. A tanévet még befejezték. Az új hatalom 1919.június 8.-án tette rá kezét a tanítónőképzőre. Tabódy Idát az intézmény épületének,gyűjteményeinek,könyvtárának, irattárának és teljes vagyonának átadására kötelezték. Épület nélkül maradt az intézmény. Tabódy Ida származását és minden ismeretségét latba véve megoldást keresett a tanítóképző megmentésére. Zichy Sarolta grófnőhöz, a Magyar Gazdaasszonyok Országos Egyesületének vezetőjéhez fordult azzal az ajánlattal, hogy a cinkotai épületét, mely eredetileg leányárvaháznak épült, az egyesület adja bérbe a tanítónőképzőnek, amelynek fejében meghatározott számú növendék tanításáról gondoskodnak. Az ügyet a magyar minisztérium is felkarolta. Amikor a csehek hivatalosan is kiutasították az iskolát Pozsonyból, szinte az egész tanári kar 1919.október 15.-én felszállt a Szent István gőzös fedélzetére és átjött Cinkotára. 1919.október 16.-án kezdték el a tanévet új otthonukban, Cinkotán. Tabódy Ida a kilakoltatáskor nem adta át a cseheknek a képző kulcsát, ezzel jelezvén, hogy nem önszántából mondott le az épületről, hanem azt gyászszalagra fűzve igazgatói szobájának falán őrizte. Amíg az intézmény élén állt a „pozsonyi szellem” éberén tartásán fáradozott. A pozsonyi tanítónőképzőn kívül az Árpád-házi Szent Erzsébet Gyermekotthon átköltöztetését is megszervezte. Pécelen talált megfelelőhelyet a számára. Számos társaságnak volt tagja és sok tisztséget is betöltött, pl. Magyar Pedagógiai Társaság Tagja, a közoktatási tanács rendes tagja, az Izabella Háziipar Egyesület társelnöke stb. Tabódy Ida volt Magyarország első női díszpolgára.

A mozgás, mint pedagógiai eszköz a tanulási motiváció elősegítésében

Prisztóka Gyöngyvér, Tóvári Ferenc
Pécsi Tudományegyetem, Pécs
gyongy@gamma.ttk.pte.hu, toferenc@freemail.hu

Gyermekeink oktatásának és nevelésének elsődleges célja a sokoldalú fejlesztés biztosítása egészséges személyiségük kibontakozása érdekében, hogy pedagógiai segítséggel kihozhassák magukból a maximumot. További cél, hogy megtaláljuk azon képességeiket, amelyekben tehetségesnek mutatkozva egészséges önbizalom kialakulását érhetjük el, s amely révén kihívásokat kedvelő, kreatív megoldásokra is képes problémamegoldó egyénekké válhatnak.

Oktatási rendszerünk az utóbbi időben és napjainkban is komoly kihívásokkal küzd. A gyakorlatban megjelenő követelmények és a teljesítményorientált szemlélet a szakemberek számára világossá tette, hogy rendkívül nagy váltást jelent a kisgyermekek számára az óvodából az általános iskola alsó tagozatába való átállás.

A tanulásban mutatott sikeresség kulcskérdése a „tanulási motiváció” megléte, a gyermek természetes kíváncsiságának és érdeklődésének kiaknázása. Az általános iskola első osztályában alkalmazott pedagógiai eljárások mintha figyelmen kívül hagynák a gyermekek biológiai érésének sajátosságait, amelynek következtében sok esetben már az első iskolai évek alatt elveszni látszik a felfedezés gyermeki öröme, a környezet iránti érdeklődő, lelkes nyitottság, amely motiváltság segítené az új ismeretanyagok befogadását, és tovább növelné a gyermekek igényét arra, hogy sikereket éljenek meg a tanulásban.

Előadásunkban azt mutatjuk be, hogy a játék és a mozgás (mint természetes életformájuk) az óvodás- és kisiskolás korú gyermekek számára az egyik legfontosabb eszköz, amellyel hatni lehet az idegrendszerre, „nagyhatalom” a gondolkodás fejlesztésében, és nem utolsósorban kulcsfontosságú a tanulási zavarok megelőzésében. Mind e mellett az egyik leghatékonyabb pedagógiai lehetőség a tanulás iránti motiváltságuk kialakításában, hosszú távú, belső igénnyé való megszilárdításában.

A felvidéki elit a kalsburgi jezsuita kollégiumban (1856-1918)

Rébay Magdolna
Debreceni Egyetem, Debrecen
rebay@ella.hu

A kutatás során – a Magyary Zoltán Posztdoktori Ösztöndíj támogatásával – a magyarországi arisztokrácia dualizmus kori iskoláztatási stratégiáit vizsgálom. Arra vagyok kíváncsi, hogy a magánnevelés hogyan és milyen okból szorult vissza, és miképpen nyert teret a nyilvános iskolai oktatás a főrangúak körében. A vizsgálat célja, hogy beazonosítsam a társadalmi elit által preferált oktatási intézményeket, s – többek közt – feltárjam az iskolaválasztási motivációkat.

Az előadásban az egyik elitiskola, a Bécs melletti Kalsburgban működő jezsuita kollégium történetére fókuszálnék. A nyomtatásban megjelent értesítők mellett levéltári (névsorok, felvételi adatlapok, fotók) és iskolai irattári források (anyakönyvek) alkotják a forrásbázist. Az 1856-ban megnyílt jezsuita gimnázium az alapítók szándéka szerint a Habsburg Birodalom elitjének iskolája lett. A növendékek között nagy számban megtaláljuk nem csak az örökös tartományok, hanem Magyarország és Horvátország főnemesi családjainak gyermekeit is, sőt a Birodalom (Monarchia) határain kívülről is érkeztek diákok.

Magyarország északi területein (Felvidék) birtokkal rendelkező arisztokrata családok között is keresett lett az iskola. Ezek között szerepelt az egyik magyar indigena család, a gróf Walterskirchen. Noha a gyermekek német anyanyelvűek voltak, a család fontosnak tartotta, hogy magyarul is megtanuljanak. Magyar anyanyelvűek voltak ezzel szemben a gróf Pálffy és a gróf Pongrácz család itt tanuló tagjai. A felvidéki ifjak között nem csak arisztokratákat találunk. Többen jöttek a közeli Pozsony városából, mint például Franz Reisinger (szül. 1909-ben), akinek az apja mozitulajdonos volt. Meglepő, hogy a trianoni békekötést követően sem tűntek el a régióban élők a diákok névsorából. (Az 1920-as években a magyar anyanyelvűek aránya is emelkedett a kollégiumban.)

Az előadásban rekonstruáljuk a felvidéki főrangú kalsburgi diákok iskolai pályáját, s emellett kitérünk azokra a kérésekre, amelyeket a szülők a neveléssel/tanulással kapcsolatban a gyermek személyiségjegyei alapján, illetve nevelési céljaiknak megfelelően megfogalmaztak. Preferenciáikat jelzi, hogy melyik rendkívüli tárgyat (pl. vívás, lovaglás, zene, nyelvek) választották.

A kutatás során folytatni kívánjuk a magyar neveléstörténészek (elsősorban Virág Irén) század első felére vonatkozó vizsgálatait, valamint kapcsolódni akarunk a dualizmus korával foglalkozó elitkutatásokhoz (vö. kiváltképp Kovács I. Gábor, valamint Nagy Péter Tibor munkásságát).

Az interaktív tábla alkalmazási lehetőségei az eltérő fejlődésű gyermekek felzárkóztatásában

Sarvajcz Kinga

Budapesti Hidroterápiás Rehabilitációs Gimnasztika (BHRG) Alapítvány, Budapest
sarvajcz.kinga@gmail.com

A gyermekek számítógépes ismeretei és a modern pedagógiai szemlélet ötvöződik a fejlesztésben egyre inkább elterjedő interaktív tábla használatában. Erős motivációt ad a tanuláshoz, több érzékszerv által egyszerre nyújt információkat, modern szemléltetési módokat tesz lehetővé, változatos gyakorlási lehetőségeket biztosít. Minden gyermek a saját haladási tempójában dolgozhat, és önállóan ellenőrizheti munkáját. Pedagógiai szempontból kifejezetten értékes, hogy az interaktív feladatok hosszabb ideig tudják feladathelyzetben tartani a gyermekeket.

Az interaktív táblát Alapítványunkban a szenzomotoros mozgásterápia mellett kiegészítő fejlesztő eszközként, a kognitív fejlesztés részeként használjuk. Aktív használatával célunk, hogy egy olyan eszköz legyen a kezünkben, ami:

- a figyelmet felkelti és fenntartja,
- a munkatempót gyorsítja/lassítja,
- nagyobb mozgásra sarkall,
- reprodukálható feladatokat, tevékenységeket biztosít.

A BHRG Alapítványban jelenleg három féle módon történik az interaktív tábla használata:

1. egyéni TSMT + interaktív táblás kognitív fejlesztés
2. csoportos TSMT + interaktív táblás kognitív fejlesztés
3. nyári táborok

Az organikusán éretlen gyermekek „okosításához” egy 25 fejlesztendő területet magába foglaló feladatbankot hoztunk létre, mely 3-7 éves korig tartalmaz életkor- és sérülésspecifikus feladatokat.

Az interaktív tábla a BHRG Alapítvány munkatársai számára egy olyan eszköz, mely hatékonyan egészíti ki a tervezett szenzomotoros terápiákat, melyek személyre szabott alkalmazása elősegíti:

- a vizuális figyelem fejlődését,
- az auditív figyelem fejlődését.

E *szenzoros feldolgozási folyamatok* a szenzoros integráció, a komplex problémaértés, a rugalmas problémamegoldás *előfeltételei*. A 25 fejlesztési terület végiggyakorlásával segítjük:

- a *gondolkozási műveletek* széles alapokon történő lerakását,
- az *együtműködési – figyelmi – fegyelmi – probléma megoldási rutin* megszerzését

A szenzomotoros terápiák, és a kognitív funkciók működését javító - interaktív tábla használatával történő - felzárkóztatás együttes alkalmazása segít a lemaradások mielőbbi pótlásában, illetve tapasztalataink alapján együttes alkalmazásuknak köszönhetően hamarabb válnak iskolaéretté a gyermekek.

A tartós tankönyvek módszertani hatása az idegen nyelvi szövegértési feladatokra az alsó tagozatban

Sárvári Tünde

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi Otthonos Óvodája, Szeged
sarvari@jgygpk.u-szeged.hu

Magyarországon a köznevelési törvény elfogadásával elindult oktatási reformfolyamat újabb állomása a tankönyvvé nyilvánítás, a tankönyvtámogatás, valamint az iskolai tankönyvellátás rendjéről szóló EMMI rendelet, amely arra törekszik, hogy általánossá tegye a tartós tankönyvek iskolai használatát. Az új szabályozás alapján a tartós tankönyvként való használathoz egyrészt szigorúbb technológiai szempontoknak kell megfelelnie egy kiadványnak, másrészt nem tartalmazhat bejegyzést igénylő feladatokat a tanulók számára. Kutatási kérdések:

1. Melyek az alsó tagozatos nyelvoktatásban leggyakrabban alkalmazott szövegértési feladattípusok?
2. A vizsgált feladattípusok igényelnek-e bejegyzéseket a tanulóktól?
3. Milyen módszertani változásokat eredményezhet a tartós tankönyvek bevezetése az alsó tagozaton alkalmazott nyelvkönyvek esetében?

Hipotézisek:

1. Az alsó tagozaton alkalmazott idegen nyelvi szövegértési feladatok változatosak, de többségük a célcsoport nyelvi és életkori sajátosságai miatt tanulói bejegyzést igényel.
2. Ha a tankönyvek csak a tartós tankönyv kritériumainak megfelelő feladatokat tartalmazhatnak, csökken az alkalmazható feladattípusok száma, így fennáll a monotonitás veszélye, illetve nem nyílik lehetőség néhány fontos tanulási stratégia bevezetésére és alkalmazására.
3. A bejegyzést igénylő feladatok a munkafüzetben kaphatnak helyett, vagy interaktív tananyagként jelenhetnek meg.

A vizsgálat korpuszát a 2013/2014. tanévben a tankönyvjegyzékben szereplő, leggyakrabban használt általános iskola alsó tagozatos tanulóinak írt német nyelvkönyvek szövegértési feladatai képezték.

Eredményként megállapítható, hogy a vizsgált német nyelvkönyvek szövegértési feladatai változatosak, figyelembe veszik az adott célcsoport életkori és nyelvi sajátosságait, de többségük, éppen az említett sajátosságok következtében tanulói bejegyzést igényel. Ha ezek a feladatok a tankönyvhöz tartozó munkafüzetben kapnak helyett, vagy interaktív tananyagként jelennek meg, akkor a jelenleg a tankönyvben található szövegértési feladatok 90%-ánál módosításra, vagy új feladattípus kidolgozására lesz szükség. Ebben az esetben azonban teljes módszertani paradigmaváltásra kerül sor a tankönyv és a munkafüzet feladatainak tartalmi felosztásában.

A múzeumpedagógia múltja és jelene Magyarországon, avagy miért menjünk múzeumba?

Sonkodi Rita

SZTE JGYPK TÓKI Tanítóképző Szakcsoport, Szeged

sonkodi@jgypk.u-szeged.hu

A kérdésre, hogy miért menjünk múzeumba, sokféle válasz adható. Van, aki tanulni, művelődni megy oda. A múzeumokat minden életkorban látogathatjuk, fontos színhelyei az egész életen át tartó tanulásnak. A múzeumlátogatás összetett tevékenység, amely látogatókat, diákokat, felnőtteket egészen magával ragadhatja. A művészettel, műtárgyakkal való személyes találkozás mindennél hatékonyabb pedagógiai módszer. A művészettel történő aktív kapcsolat személyiségformáló hatása megkérdőjelezhetetlen. A napjainkban oly sokszor emlegetett kortárs komplex művészeti nevelés során az alkotás, az alkotó magatartás eszköz és cél egyben. Az alkotás pedig elválaszthatatlan a cselekvéstől, a viselkedésmódtól. A művészeti nevelés nélkülözhetetlen a gyerekek önkifejezési lehetőségeihez szinte egész életformájukat tekintve, tehát itt nem csak az iskolai tevékenységre kell gondolni.

A múzeum, mint börtönhöz hasonló komor épület képzetének átformálása komoly feladat a hallgatók tudatában, hiszen a gyerekek múzeumhoz való viszonya is nagymértékben rajtuk múlik. Magyarországon és külföldön is egyaránt komoly átalakulásban vannak a múzeumok, így átfogalmazódnak a célok is. A felnőttekre szabott kiállítások mellett egyre több alkalom nyílik a gyermekek számára szórakoztató múzeumi sétákra. Egy-egy ilyen foglalkozás előkészítéséről, megtervezéséről és kivitelezéséről szól előadásom, melyben kitérek a múzeumban látottak-hallottak értékelésére is a gyerekekkel.

Egy szegedi (Móra Ferenc Múzeum: Távoli fények – közelítő színek) és egy debreceni (Modem: Az igazi Da Vinci) kiállítás jó példáján keresztül mutatom be a vizuális nevelés múzeumpedagógiában rejlő lehetőségeit.

Új online tanulási környezet: a közösségi tanulás

Sváb Ágnes

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

svabagnes@gmail.com

A web 2.0 technológia megjelenésével új, digitális tanulási környezetek jöttek létre, amelyek egyik megnyilvánulási formája az úgynevezett közösségi tanulás. Ennek filozófiai háttere, hogy a tudáshoz és a legújabb tudományos eredményekhez mindenki egyenlő módon, ingyenesen, csupán internetelés segítségével hozzá tudjon jutni. A hozzáféréseken túl fontos jellemzője még a kommunikáció, a közösségi hozzáállás (pl. fórumok használata, egymás munkájának segítése, javítása, értékelése), a csoportmunka, a szórakoztatóság, a gamifikáció, a vizualitás, a szinkrón és aszinkrón eszközök használata, valamint és a könnyen kezelhetőség.

Az előadás felvázolja ismertetni kívánja az új típusú tanulás történetét (1), és ismerteti a legtipikusabb online oktatási platformokat (2) (TED, Coursera, Khan Academy, illetve bizonyos YouTube-csatornák, például Kimchi, Digitális Akadémia, stb.). Végezetül pedig saját kutatási eredményeket mutat be a magyar Coursera-felhasználók kérdőíves vizsgálata alapján. A kb. 100 online tanuló által kitöltött kérdőíves vizsgálat hipotézisei a következők voltak: a legtöbbjük az Y-generációhoz tartozik, jól beszélnek angolul, ezeket az oldalakat vagy szakmai tudásuk bővítésére, vagy a szórakoztató mivoltuk miatt használják. További hipotézis, hogy a Coursera-hallgatók szívesen látogatnak más közösségi tanulásra alkalmas oldalakat is.

A kapott eredmények és az angol nyelvű közösségi tanulással foglalkozó oktatási platformok rendkívüli sikere hozzájárulhat ének fényében érdemes lenne megvizsgálni a hasonló elven felépülő, további magyar oldalak használatának kutatásához iránti igényt is.

Közösségi-nemzeti identitás-alakítás a felsőoktatásban

Szebeni Rita

Eszterházy Károly Főiskola, Eger

rszebeni@ektf.hu

Az identitás-alakulás szempontjából kitüntetett, és szenzitív periódus az ifjúkor, ami egybeesik a felsőoktatási tanulmányok idejével. A 2010-s években tanulmányokat folytató fiatalok iskolai előéletéből vagy hiányzik, vagy deficitese a közösségben szerzett élmény, a nemzethez tartozás élménye, mint egyik lényeges identitás-elem. A személyiség egységét, koherenciáját, és érettségét valamennyi identitás-elem együttesen határozza meg, és amennyiben a biológiai, ideológiai, szakmai, vagy nemzeti identitás nem kidolgozott, akkor annak a személyek életvezetésében következményei lesznek. Ennek egyik megnyilvánulási formája, hogy a felsőoktatásban tanulók jövőtervezése esetleges, elköteleződésük bizonytalan, referencia pontok nem segítik a felnőtt életre való felkészülést. Az oktatói munkában tapasztalható, hogy a hallgatóknak nincsenek tudatos, és átgondolt céljaik, sem lakóhelyválasztásban, sem szakmaválasztásban, csak irracionálisokkal terhelt jövőképek konstatálhatók. („Majd tanulok még valamit” „Majd külföldre megyek pár évre” stb.) Ez a jelenség két szempontból sem elhanyagolható: egyik a jelenség társadalmi vetülete, másik pedig a személyes, pszichológiai szintje. A mentális értelemben vett érett személyiség, csak stabil én-képpel, önazonossággal, és célokkal azonosítható. A posztmodern társadalom jellemzőjeként leírt „egzisztenciális választás” – hoz, protektív felnőtt környezet nélkül nem esélyes eljutniuk a fiataloknak. Sodródás, és kedvezőtlen életútbeli forgatókönyvek lehetnek a következményei. A kognitív szociálpszichológia, az identitást, eleve a csoporttagságból vezeti le.

A kutatási program közvetlen célja, hogy olyan felsőoktatási képzési program dolgozásához szolgáltatson adatokat, amely a diszciplináris ismeretek mellett, beépíthető a hallgatók képzési portfóliájába. Cél még, hogy a közösségi -nemzeti elköteleződéshez szükséges konstruktumokat felépítse.

Cigány-magyar együttélési gyakorlatok a romániai Szilágyság nevelési-oktatási intézményeiben: Hadadnásd, Tasnád

Szerepi Sándor

Debreceni Egyetem Gyermeknevelési és Felnőttképzési Kar, Hajdúböszörmény
szerepis@ped.unideb.hu

Indokoltság: az előadás és tanulmány előzménye, inspirációja két forrásból táplálkozik. Az indirekt forrást azok a HURO pályázatok jelentik, melyek 2009 és 2011 között adtak számunkra lehetőséget a Romániai határmenti megyékben (Partium) az antropológiai és pedagógiai kutatásra. Ezek a román-magyar közös pályázatok azt tűzték ki célul, hogy a határ túloldalán élők mindennapjainak megfigyelésével, az abba való bekapcsolódás esélyével hű képet kapjunk a román-magyar határ mindkét oldalán (sokszor inter-, és multietnikus közegben) élők helyzetéről, kulturális jellemzőikről, még élő hagyományaikról, társadalmi szerkezetükről.

A másik (direkt) előzménye vizsgálódásunknak az a két pályázati lehetőség volt, melyek 2012 és 2013 tavaszán kerültek kiírásra a magyar kormányzat részéről azzal a konkrét céllal, hogy a felsőoktatásban tanulók tehetséggondozását segítse elő. Erre reflektálva írtuk meg pályázatainkat: *Multietnikus kapcsolatok Hadadon – NTP FTNYT 12*, illetve *Etnikai együttélés és közösségszerveződés pedagógiai tapasztalatai a többnemzetiségű Tasnádon – NTP-TSZT-MPA-12*.

Alkalmazott módszerek: vizsgálódásainkat mindig két helyszínen végeztük: egyrészt a kulturális antropológia fegyvertárát vetettük be a települések társadalmi és kulturális mélyszerkezetének megismeréséhez és feltárásához, másrészt a falusi, városi óvodákban végeztünk pedagógiai tevékenységet.

Jelen esetben mindezt két helyszínen (Hadad, illetve Hadanásd, valamint Tasnád) végeztük el az ottani óvodákban és iskolában, amit fókuszált megfigyelésekkel kísértünk. Leginkább arra voltunk kíváncsiak – mindkét helyszínen -, hogy milyen sajátos együttélési gyakorlatot alakított ki a település társadalma a cigány/roma – magyar viszonyt tekintve. Ennek a viszonyrendszernek óvodai, iskolai leképeződését vizsgáltuk.

Eredmény. A két település társadalmi képlete meglehetősen nagy eltérést mutat, ami az óvodai, iskolai viszonyokra is kihatással van. Míg Hadadnásd község magyar többsége mellett egy 30 százaléknyi saját nyelvű roma populáció él, addig Tasnásd 4 etnikumú (magyar, roma, német, román) lakossága egymással alig érintkezve éli mindennapjait. Ennek hatásai a két megfigyelt nevelési-oktatási intézményi gyakorlatban is nyomon követhető. Jelen előadás és tanulmány ennek az eltérésnek adja leírását.

Ezüstkalászos gazda-képzés az 1940-es években

Szóró Ilona

Könyvtárellátó Nonprofit Kft., Budapest

szoroi@t-online.hu, szoro.ilona@kello.hu

A 20. század közepén az iskolán kívüli szakmai képzések közül az ezüstkálászos tanfolyam volt az egyik legáltalánosabb, legtöbb embert érintő oktatási forma. A képzés az 1930-as évek elején indult, és formálisan az 1950-es évekig tartott, de a legtöbb kurzust az 1940-es években szervezték. A képzés során a fiatalabb korosztályok elsajátíthatták a gazdálkodáshoz szükséges alapvető ismereteket, eljárásokat, az idősebb, gyakorló gazdák pedig a legkorszerűbb módszerekkel, eszközökkel ismerkedhettek meg. A második világháború után lezajlott földreformot követően az újbirtokosok felkészítésében szántak nagy szerepet ennek a képzési formának. A kormányzat a tanfolyamok elvégzését alapfokú gazdasági szakképzettségként ismerte el. Az ezüstkálászos gazda cím elnyerése komoly presztízst biztosított a helyi közösségben.

A tananyag komplex jellegű volt, átfogta a gazdálkodás minden területét, a növénytermesztésen és állattenyésztésen kívül a feldolgozás és értékesítés, a birtokvezetés, az ügyvitel, a jogi szabályozás, a szövetkezeti tevékenység fontosabb kérdéseit. Emellett azonban közismereti témákat is tartalmazott, (történelem, irodalom, népi kultúra, állampolgári ismeretek), valamint gyakorlatias tudnivalókat (egészségügy, tűzrendészet, stb.). A második világháborút követően a korábban külön-külön indított közismereti és gazdasági képzést kombinálták, összevont tanfolyamokat szerveztek *Szabadművelődési és magyar állami gazdasági tanfolyam* néven, melyek elvégzése ezüstkálászos gazda címre jogosított. Az általában 150 órás kurzusok 60%-át (90 óra) tették ki a szorosan vett gazdasági ismeretek. A szükséges tankönyveket az állami közművelődési szervek biztosították, és az előadókat is ők kérték fel. A helyszínről, a szervezésről a helyi társadalmi szervezetek gondoskodtak.

Az előadás a korabeli dokumentumok, a tanügyi szervek és a társadalmi egyesületek iratanyagának feldolgozásával mutatja be az ezüstkálászos tanfolyamok működését, a szervezési elveket, a képzés szerkezetét, ismeretkörét, és ezek változásait, a tanfolyamok lebonyolításának sajátosságait, a résztvevők körét és a képzés társadalmi megítélését.

A kritikai tudatosság alakításának lehetőségei a mozgókép- és médiaismeret oktatásban

Szőke-Milinte Enikő

**Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Vitéz János Tanárképző Központ,
Esztergom**

szoke-milinte.eniko@btk.ppke.hu

A médiatudatosságra nevelést 2012-ben megjelent új Nemzeti alaptanterv kiemelt nevelési célként határozza meg. Társadalmi szempontból fontosnak tartja, hogy az érettségizett tanulók aktívan, tevékenyen vegyék ki részüket környezetük életéből, ne csak alkalmazkodjanak a környezethez, hanem alakítani, formálni, fejleszteni, és értékekkel növelni is képesesek legyenek azt, fizikai, szellemi, és erkölcsi értelemben. Roger Silverston brit szociológus szerint, a média alkotja tapasztalatunk legbelső magját, amely lényegileg meghatározza, képesek vagyunk-e értelmezni a minket körülvevő világot. Ha nem is értünk teljes mértékben egyet Silverstone kijelentésével, akkor is beláthatjuk, hogy a társadalmi folyamatokat és tevékenységeket a médiatartalmak által közvetített kép befolyásolja és alakítja, így a társadalomban való eligazodáshoz, helyes tájékozódáshoz elengedhetetlen a médiaműveltség alapszintű elsajátítása. A tanulók a mediatizált, globális nyilvánosság felelős résztvevőivé akkor válhatnak, ha értik az új és a hagyományos médiumok nyelvét és az általuk közvetített képhez objektív, külső szemlélőként is képesek viszonyulni. A médiatudatosságra nevelés feladata az értelmező, kritikai attitűd kialakítása melynek segítségével felkészíti a tanulókat a médiumok üzeneteinek kritikus befogadására, a demokrácia részvételi kultúrájára és a médiumoktól is befolyásolt mindennapi élet értelmes és értékelvű megszervezésére. Az előadás áttekinti a nyilvánosság és a médiatudatosság fogalmának alakulását az elmúlt ötven évben, bemutatja a médiatudatosság értelmezhetőségének pedagógiai kereteit, a médiaműveltség alakítására vonatkozó törvényi szabályozást a 2012-es NAT alapján, majd a kritikai tudatosság alakításának iskolai lehetőségeit vázolja, különös tekintettel a mozgóképkultúra- és médiaismeret oktatására.

Az idegen-nyelvi szóbeli érettségi vizsgákon tapasztalt anomáliák a nyelvszakos vizsgaelnök szemével

Talabér János
Táncsics Mihály Gimnázium, Dabas
talaber.janos@gmail.com

Jelenlegi előadás célja, hogy feltárja a szóbeli emelt szintű érettségi vizsgák, valamint a két tanítási nyelvű érettségi vizsgákon tapasztalható anomáliákat elsősorban nyelvpedagógiai, neurolingvisztikai és jogi szempontból.

Korábbi kutatásaink alapvetően a szóbeli nyelvvizsgákról, azok neurolingvisztikai és egyéb prosperáló faktorokról. Jelenleg azonban ötvözni szeretnénk nemcsak a tanári, pedagógia, de jogi nézeteinket is. Ebből mindjárt ki lehet következtetni, hogy a jelen, „anomáliáknak” aposztrofált problémák több sebből véreznek. Ne azt higgyük azonban, hogy a magyarországi érettségi vizsga rendszere nem megfelelő, vagy nem felel meg a jogszabályalkotó akaratának, csak azt, hogy vannak olyan „hibák” amelyek az adott vizsgaszituációban nagyon megjelennek, és ezek mellett nyelvpedagógusként, nyelvtenérként, de még jogászként sem lehet elmenni. A kortárs beszédtanítás egyik lépfenéje lehetne ez is, hogy túl sok multidiszciplináris információt is várunk el a tanulótól, olyat, amit tulajdonképpen a „jó nyelvtenér” jellemzője lehetne. Értjük ezalatt azt, hogy a tanulónak sokkal nagyobb jártasságot kellene tanúsítania bizonyos társadalmi helyzetekről, szituációkról, mint amit az életkori sajátossága diktálna, vagy engedne. Azaz, felelőssé tehető-e a tanuló, ha 17-18 évesen nem tud még erkölcsi, politikai vagy szociológiai jártasságáról egy amúgy idegen nyelvi kompetenciát mérő nyelvi vizsgán számot adni?

Azt nem kell újra bizonyítanunk, hogy a szóbeli nyelvi kommunikáció diszfunkcióira nagy mértékben pszichés faktorok is hatnak. Összegezve tehát elmondható, hogy a „tanulói nyelvi sikertelenségért” csak részben felelős maga a tanuló és a tanult anyag hiánya, vagy éppen annak alkalmazási hiányosságai, azaz az „előadói rutin hiánya.” A jogi anomáliákon túl a diszfunkció másik fő oka az, hogy (és most kifejezetten az emelt szintű szóbeli tételsorra gondolunk) a feladatok nincsenek jól szintezve, és a tanuló 17-19 évesen nem érte még el a kérdésekre adekvátnak mondható szellemi és biológiai nyelvi érettséget, azaz a kérdés, ha egyszerűen szeretnék fogalmazni „övnön aluli”, matematika szakzsargonnal élve, a kérdés és a tanuló nem egy számrendszerben élnek és gondolkodnak.

A jövő egy egységes, ténylegesen nyelvi kompetenciákat mérő nyelvi vizsgához, reményeink szerint ezeket a változásokat be fogják majd vezetni a jövőben.

A hatékony tanulást befolyásoló tényezők vizsgálata

Taskó Tünde Anna
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
taskot@ektf.hu

Napjainkban a pedagógusokkal szemben erőteljesen megfogalmazódik, az az elvárás, hogy tanulóikat felkészítsék az önálló tanulásra, megtanítsák őket tanulni.

Vizsgálatom témájaként a hatékony tanulás témakörét választottam, amellyel kapcsolatban elsősorban arra voltam kíváncsi, hogy bizonyos tényezők, mint a tanulási szokások, a vizuális tanulási technikák, a motiváció és a tesztiző szorongás, valamint a tanuló saját képességeiről és a tanulásával kapcsolatos tudása (metakognitív tudás) milyen szerepet játszik a tanulás eredményességében.

A vizsgálatom fő célja annak feltárása, hogy a középiskolás tanulók tanulmányi átlaga és a tanulás kognitív és affektív tényezőinek a vizsgálata során kapott eredmények, valamint a tanulási szokások között milyen összefüggések vannak és a vizsgált tényezők mennyire alkalmasak a tanulmányi átlag bejósolására. Elsősorban arra szerettem volna választ kapni, hogy a vizsgált tényezők közül melyek azok, amelyek a legerősebb összefüggést mutatják a tanulmányi átlaggal, hogy melyek lehetnek azok az elemek a tanulás hatékonyságának, amelyre az iskolának nagy figyelmet kell fordítania ahhoz, hogy segítsék tanulóikat a jobb tanulmányi átlag elérésében.

A vizsgált kognitív és affektív tényezők: az iskolai szorongás, a tanulási motiváció, a vizuális tanulási technikák, a metakognitív tudás, az önellenőrzés és tanulási szokások.

A vizsgálat módszeréül az általam kidolgozott Kognitív és affektív tanulási tényezők kérdőívet (Taskó, 2009), valamint N. Kollár Katalin és M. Tamás Márta (2001) által kidolgozott Tanulási szokások és módszerek kérdőívet választottam, valamint a tanulmányi átlagot vettem alapul.

A vizsgálatba összesen 130 tanulót sikerült bevonni. A legfiatalabb tanuló 14, a legidősebb 18 éves volt. A résztvevők átlagéletkora: 15,81 szórás: 0.74. A nemet figyelembe véve a lányok közel kétszer annyian vettek részt a vizsgálatban: 86 fő, mint a fiúk, akiknek a létszáma a vizsgálatban 44 fő.

A középiskolás korosztály tanulásának hatékonysága érdekében még sok teendő van. A vizsgálat eredményei alapján elmondható, hogy érdemes szem előtt tartani a következő tényezőket: metakognitív tudás, tanulási motiváció, páros és csoportos munkaformák, a megfelelő tanulási stratégiák és tanulási szokások. Fontos felhívni a pedagógusok figyelmét arra, hogy ezek a tényezők milyen összefüggést mutatnak a tanulás eredményességével és milyen szerepet játszanak a sikeres tanulásban.

Tanulási stílus és e-learning attitűd a Nyíregyházi Főiskolán

Torkos Katalin
Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza
torkosk@yahoo.com

A jelenlegi vizsgálat egy nagyobb kutatássorozat része, mely a Nyíregyházi Főiskola e-learning képzésére fókuszál. A kutatás első ütemében egy longitudinális vizsgálat készült, melyben a Nyíregyházi Főiskola teljes e-learning adatbázisának elemzésére került sor (2001-2013; – a Nyíregyházi Főiskola 2001-ben indította be a Virtuális Campus projektet, mely keretein belül lerakta az e-learning oktatás alapjait). Ennek során kiderült, hogy milyen tendenciák érvényesültek az elmúlt években a helyi e-learning képzésben.

A kutatás második ütemében keresztmetszeti vizsgálatokra került sor, melyben a főiskola Pedagógusképző Kar Szociálpedagógia Tanszékének szociálpedagógia BA szakos hallgatói lettek kiválasztva. A 2012/13-as tanév második félévében kérdőíves felmérés készült, s a három évfolyam nappali és levelező tagozatának teljes lekérdezése megtörtént. A nyitott és zárt kérdésekből álló kérdőíveknek (80 kérdéses) a feldolgozása és elemzése az Atlas tartalomelemző- és az SPSS statisztikai program segítségével történt.

A második ütem első feldolgozási szakaszában kiderült, hogy a szociálpedagógia szakos hallgatók milyen arányban veszik ki részüket az e-learning képzésből; befolyásolja-e humán beállítottságuk az online tanulási folyamatba való bekapcsolódást; miért választják/nem választják a virtuális campus adta tanulási lehetőségeket, mi motiválja őket, hogy belépjenek a virtuális campus világába.

A jelenlegi, második feldolgozási szakaszban a megkérdezett hallgatók tanulási stílusa, tanulási módszerei, tanulási szokásai kerültek a fókuszba, az elektronikus tanuláshoz való hozzáállás (e-learning attitűd vizsgálat), az abba való bekapcsolódás, illetve az abban való bennmaradás és teljesítés tükrében. Ehhez hozzájárult még, mindezt alátámasztva, a vizsgált csoport informatikai tudásának és számítógépes, illetve internetes preferenciáinak a felmérése is.

A kutatási célja, hogy eredményeivel hozzájáruljon olyan e-learning tantárgyak kidolgozásához, melyek egyrésztől optimálisan illeszkednek a helyi szociálpedagógia szakos hallgatók igényeihez, másrésztől pedig folyamatosan fejlesztik a hallgatók e-tudását, e-kompetenciáját. Hosszú távú cél pedig, hogy ezáltal bevezessék a hallgatót a virtuális tanulás világába (pl. távoktatás), mely a későbbiekben a munkahelyen való szakmai megújulás alapvető színtere lesz.

Felnőtt tanítás-tanulás oktatásszervezési és oktatástechnológiai aspektusai, egy kutatás alapján

Tóth András
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
totos@ektf.hu

A felnőtt-tanulás európai elve, hogy „mindig legyen időnk tanulni”, azonban számos Kelet-Európai országban, így hazánkban is a tanulásra fordított idő alig növekszik, sőt bizonyos korosztályoknál csökken. Ez magyarázható a - sokszor alacsony képzettséget igénylő munkakörökkel – a képzés utáni előrelépés elmaradásával, az aránytalanul magas időráfordítással, a képzés feltételeivel a tananyag, ismeretanyag korosztályhoz megfelelően nem igazított kidolgozásával, és sorolhatnánk az egyéni, szociális problémákat is. A tanulás feltételeiről is tudjuk mennyire fontosak a felnőttek esetében is: a támogató környezet, személyek iránti tisztelet, a tapasztalatok megbecsülése, szükségletekre való fokozott odafigyelés, erőfeszítés-teljesítmény-elégedettség érzete. Kutatásunkban középiskolai, főiskolai végzettséggel rendelkezők, felnőttképzésben résztvevők körében három egyszerű kérdésre kerestük a választ. A pozitív (+), illetve (-) észrevételek gyakoriság és fontossági sorrend szerint.

1. A tanulási folyamat szervezettsége:

(+) – jól szerkesztett tananyag, - jól felszerelt tanterem, - interneten vagy CD-n elérhető tananyag, - kis létszámú csoport. (-) - elmélet, gyakorlat összhang hiánya, - nem kellő részletesség a tananyag feldolgozásában, - gyakori szervezetlenség, változtatások

2. Az oktatói szerep:

(+) - az oktató személyisége /figyelmes, rugalmas/, - jó előadó, foglalkozás vezető, - aktivitásra sarkal, motivál, - empatikus, közvetlen, - reális értékelés. (-) – rossz időgazdálkodás, pontatlanság, - „korai” tekintélyvesztés, - monotonitás, - türelmetlenség, - verbális és metakommunikációs hiányosságok.

2. Tudásfelmérés, vizsgáztatás:

(+) – időben jelezve a felmérés, ellenőrzés időpontja, - előre pontosan meghatározott követelmények, - nyugodt körülmények, légkör, - igazságos értékelés (-) – nem megfelelő körülmények, előkészítési hiányosságok, - tananyagtól eltérő kérdések, - sok írásbeli, kevés szóbeli, - nem következetes értékelés, - félelemkeltés, rossz légkör, - a vizsgák nem körültekintő ütemezése.

E rövid összegzésből is látszik, hogy nemcsak a felnőttek tanulási szándékával, lehetőségeivel vannak gondok, hanem a képzés oktatásszervezési, oktatástechnológia hiányosságai is szembetűnőek. A felnőtt oktatók módszertani kultúrája, az adott korosztályhoz és előképzettséghez való alkalmazkodás képessége, a megfelelő szaktárgyi felkészültség, az elvárható „oktatói szerep” megtalálása sem kis gond.

Kistelepülésen élő kisiskolás gyermekek étkezési szokásai és ételpreferenciái

Tóth-Márhoffer Márta

Pannon Egyetem Tanárképző Központ, Veszprém

martimarhoff@gmail.com

Munkánk témája a kisiskoláskorú (6-10 év) gyermekek étkezési szokásainak, ételpreferenciáinak vizsgálata, külön figyelmet szentelve a hátrányos helyzetű kisdíákok attitűdeinek feltérképezésére.

Arra kerestük a választ, hogy a gyermekek táplálkozási szokásai mennyiben felelnek meg az egészséges táplálkozás kritériumainak, milyen ételpreferenciák alakultak ki a korai gyermekévek alatt, melyekről tudjuk, hogy nagyban meghatározzák a későbbi táplálkozási szokásokat is. Vizsgáltuk a szubjektív és az objektív jól-lét minőségét a táplálkozással kapcsolatban. Külön kerestük a reklámok hatását az étkezésre, illetve a neofóbiás étkezési attitűd jelenlétét a mintában. Kiemelten kezeltük a hátrányos helyzetű gyermekek választásait. A hangsúlyt nem a gyermekek étkezési szokásaira helyeztük, hanem a döntésekre, választásokra, amelyek meghatározzák az étkezési szokások alakulását, illetve alakíthatóságát a nevelőmunka számára.

Kérdőíves módszerrel gyűjtöttünk adatokat, három hasonló lélekszámú és hátrányos helyzetű Veszprém, Fejér és Jász-Nagykun-Szolnok megyei kistelepülésen. 55 alsó tagozatos gyermek adatait mutatjuk be.

Eredményeink alapján a reggeli a kritikus étkezés, mivel gyakran elmarad, s ebben a hátrányos helyzetű gyermekek az érintettek elsősorban. Az egészséges étkezés elvárásai nem teljesülnek maradéktalanul. Sajnos előfordul az éhezés, és a túlfogyasztás is. A gyerekek túl gyakran jutnak hozzá túltápláló, felesleges energiát tartalmazó élelmiszerekhez, és ebben a rossz választásban is a hátrányos helyzetűek vezetnek. A kisdíákok kóstoltak már reklám hatására ételt, italt. 6 gyermeknél találtunk, akik neofóbiás tüneteket mutatnak, náluk az új ízek, ételek bevezetése akadályozott, nehezített lehet az étkezési szokások változtatása során. Legmeglepőbb eredményünk a testalkatra vonatkozott, a gyermekek testtömeg-indexe csak a gyermekek 49 %-nál tartozik a normál testsúly övezetébe.

Munkánk tanulságos lehet az iskolai egészségprogramok kialakításához, az egészséges életmódra nevelés táplálkozási aspektusainak tárgyalásakor és az iskolai étkezés tervezéséhez.

Vízhezszoktatás – Úszásoktatás. Szakmódszertani ajánlások kisgyermekek úszásoktatásához

Tóvári Ferenc, Tóvári Anett, Prisztóka Gyöngyvér

Pécsi Tudományegyetem, Pécs

toferenc@freemail.hu, drmanacs@gmail.com, gyongy@gamma.ttk.pte.hu

Napjainkban a mindennapos testnevelés bevezetésével nagymértékben megnőtt azon foglalkozások jelentősége, amelyek nem kötődnek tornatermekhez, sportpályákhoz. Ebből a szempontból kiemelt szerepet kapott az úszómozgások megtanítása illetve a testnevelés órák uszodában történő megtartása. A megfelelő tárgyi feltételek biztosításán kívül felmerül olyan kérdés is, hogy a testnevelést oktató tanárok fel vannak-e készítve a speciális úszásoktatással foglalkozó tanórák megtartására.

Az úszásoktatás folyamatával illetve eredményességével kapcsolatosan nagyon komoly társadalmi és tantervelméleti elvárások is megjelennek. A mozgástanulás folyamatában az úszómozgások elsajátításánál nem léphetők át, hagyhatóak ki bizonyos szakaszok, feladatsorok. A tanórák felépítésénél nagy jelentőséggel bír, hogy a motoros képességek mellett a kognitív fejlesztésnek is meg kell jelennie, a mindenkor életkori sajátosságok figyelembe vétele mellett.

Szakmódszertani és didaktikai aspektusból rendkívül fontos az úszómozgások elsajátításánál a ráfordítható időtartam (óraszám), a haladási tematika, az uszodai munkában speciálisnak mondható ismeretátadási módok, a folyamatos hibajavítások szakszerűsége, a differenciálás alkalmazása. Ezek mellett pedagógiai illetve pszichológiai megközelítésben kiemelt szerepet kaphat a figyelemkoncentráció és a feladattudat életkornak megfelelő szintű megléte is.

A gyermekek körében végzett kutatásaink több olyan eredményt is hoztak, amelyek a módszertani, didaktikai elvek átgondolását illetve szükséges módosítását vonhatják maguk után.

Az úszómozgások vízbiztos megtanításával olyan értéket adhatunk tanítványainknak, amelyet életük végéig hasznosíthatnak és felhasználhatnak egészségük megőrzése, a rekreáció, a prevenció vagy rehabilitáció érdekében.

Az IKT hatása a tanulási környezetre

Török Erika

Kecskeméti Főiskola GAMF Kar, Kecskemét

torok.erika@gamf.kefo.hu

A tanulási környezet fogalma a pedagógiai szakirodalomban manapság egyrészt a konstruktív pedagógiai megközelítés kapcsán, másrészt az informatikai eszközök térnyerésével kapott fontos szerepet, de a környezet tanulási folyamatra gyakorolt hatását már a reformpedagógiai irányzatok is hangsúlyozták. Az IKT pedagógiai vonatkozásai közül az első szembetűnő hatás a tanulási környezet megváltozásában figyelhető meg.

Az informatikai eszközök térnyerésének köszönhetően fontosnak tartjuk meghatározni a tanulási környezet és virtuális tanulási környezet (*Virtual Learning Environment – VLE*) fogalmát. A tanulási környezet fogalmának meghatározásakor az *Európai Unió Study on Innovative Learning Environments in School Education* (2004) jelentéséhez igazodunk, így azt olyan tanulási helyzetnek tekintjük, amelyet a tanár és a diákok között, meghatározott keretben, meghatározott forrásokkal és szerepekkel zajló tevékenységek jellemeznek. A tanulási környezet nemcsak az intézmény fizikai környezetét jelenti, hanem magában foglalja az együttműködő szereplőket, társas kapcsolatokat, tanulásszervezési formákat, taneszközöket, tantervi tartalmakat, értékeket stb., melyek a tanulást, fejlődést támogatják.

A virtuális tanulási környezetekben a személyekhez köthető, tartalmi és fizikai feltételek mellett jelentős szerepet kap a technika. A technikai feltételek között jelen vannak online kommunikációs és kollaborációs eszközök, online tananyagok és kurzusok létrehozására szolgáló eszközök, az online ellenőrzés és értékelés eszközei és mindezek kapcsolódhatnak az iskola/intézmény hálózatához.

A virtuális tanulási környezet hatására térben és időben elkülönült személyek hálózati csoportokhoz vagy információforrásokhoz történő kapcsolódása következtében együttműködésen alapuló kollaboratív tudásépítés (*collaborative knowledge building*) jöhet létre. A tanulási folyamatban kollaborációt (közösségi tartalomfejlesztés), közösségi visszajelzést, véleményezést (komment, fórum stb.), személyes kapcsolatháló kialakítást tesz lehetővé.

A tanulási környezet és a virtuális tanulási környezet fogalmának előtérbe kerülése arra is felhívja a figyelmet, hogy a tanulás a környezettel való interakciók során végbemenő folyamat.

Részdíós hallgatók felsőoktatási tanulmányainak finanszírozási kérdései

Tózsér Zoltán
Debreceni Egyetem, Debrecen
tozser.zoltan@arts.unideb.hu

Ebben a kutatásban a felsőoktatási intézmények keretében folyó felnőttoktatás legfontosabb szereplőivel, a részdíós hallgatókkal foglalkozunk. Azt vizsgáljuk, hogy az észak-alföldi régió két felsőoktatási intézményében nem nappali tagozatos képzésekben tanulók felsőfokú részvételét ki finanszírozza. A kérdés azért nagyon izgalmas és aktuális, mert a 2000-es évek közepe óta, ha változó mértékben is, de folyamatosan csökken a részdíós képzésre járók száma. Ennek az lehet az egyik magyarázata, hogy a felnőttkori felsőfokú (tovább)tanulás legfontosabb akadály a anyagiak előteremtése. Ezért érdemes azt megvizsgálni, hogy akik benne vannak a rendszerben, azok hogyan finanszírozzák a felsőfokú tanulmányaikat és mennyiben jelent ez nehézséget a számukra. Ezért on-line kérdőíves vizsgálatot végeztünk a Debreceni Egyetemen és a Nyíregyházi Főiskolán levelező, esti és távoktatás tagozatos képzésben résztvevő hallgatókkal (n=1.151). A kutatás feltevése, hogy a költségtérítéssel hallgatók legnagyobb részét saját maguk fizetik a tandíjat, a munkahelyek csak nagyon korlátozottan járulnak hozzá az oktatási kiadásokhoz. A kérdést a finanszírozási forma, a képzés finanszírozója és a tandíj mértéke szempontból vizsgáltuk meg.

A kutatás eredményei szerint a Debreceni Egyetemen és a Nyíregyházi Főiskolán tanuló részdíós hallgatók 40-60%-os arányban járnak államilag, illetve költségtérítéssel képzésre. Intézményenként ugyanakkor eltérést tapasztaltunk a Debrecenben és Nyíregyházára járók között: a Debrecenben tanulók nagyobb arányban fizetnek a tanulmányaikért. A diplomások több mint 10%-kal nagyobb arányban vesznek részt államilag finanszírozott képzésekben, mint a nem diplomások. Szakmánként is eltéréseket regisztráltunk: a bölcsészek, informatikusok, műszakiak és gazdaságtudományokat hallgatók fizetnek legnagyobb arányban a felsőoktatási részvételért. Legkevesebb pedig az egészségügyi szakmákat tanulók fizetnek a képzésért. A finanszírozási forma szempontjából nemenkénti eltérést találtunk: a nők 13%-kal nagyobb arányban vesznek részt államilag támogatott képzéseken, mint a férfiak. A szülők iskolai végzettsége úgy hat ki a finanszírozási formára, hogy minél iskolázottabb az apa, illetve az anya a gyermekük annál nagyobb mértékben jár fizetős, vagyis költségtérítéssel képzésre. Ennek a hátterében az áll, hogy a szülők iskolai végzettsége kihat arra, hogy első vagy második diplomáját szerzi-e a hallgató a jelenlegi képzés keretében.

A kutatás az Európai Unió és Magyarország támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával a TÁMOP 4.2.4.A/2-11-1-2012-0001 azonosító számú „Nemzeti Kiválóság Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program” című kiemelt projekt keretei között valósult meg.

A sárkányok szelídülése a modern magyar mesében

Trencsényi László
Magyar Pedagógiai Társaság, Budapest
trenyo@index.hu

A romantikus irodalmi mese XIX. századi diadalútja a gyerekvilágba nem volt magától értetődő. Bölcs és aggódó pedagógus-cerberusok féltették a gyermeket. Mikor mitől? Hol az irracionálistól, hol a szorongástól, hol a transzcendens elemektől stb. Mikszáth óta folyamatos szabadságharcot vívtak a gyerek- és mesepárti közírók. Mikor sikerrel, mikor kevésbé.

Irodalomtörténeti tény, hogy a XX. század második felében a Nagy Imre-reform hozta meg a "felszabadítást". Új mesekönyv címen jelent meg kortárs magyar írók antológiája, majd ezt követően már a hetvenes években Csupa mese címmel adott ki évente antológiát a Móra Kiadó.

Időközben a kutatások is gyarapodtak. Nagy visszhangot váltott ki Szabadi Ilona és Petrolay Margit vizsgálata óvodásgyermekek körében, melyből kiderült, hogy a gyerekek a kegyetlensége miatt (sic!) indexre tett Piroska és a farkas című Grimm-mesét szerették legjobban. Hogy is van ez? A kutatást bemutató tanulmány igazolta: a mesében a legyőzött gonosz és a legyőzött félelem katarzisa humanista célok szerint is fejlesztő erő.

És ennek tudatában a XX. század utolsó harmadában a magyar irodalmi mesékben - derék posztmodern módjára - sorra megszelídültek a sárkányok.

Az elemzésben Hárs László, Tarbay Ede, Petrolay Margit, Lázár Ervin s Csukás István egy-egy vonatkozó meséje kerül fókuszba.

Egy mikrorégió szerepvállalása a tudástársadalom megvalósulásában

Varró Bernadett

Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti és Pedagógiai Kar, Jászberény
Varro.Bernadett@abpk.szie.hu

A mai modern gazdasági, társadalmi körülmények hatására elkerülhetetlen szükségszerűséggé vált az egész életen át tartó tanulás mind a társadalom, mind az egyes egyén számára. Az új gazdasági struktúrák és a társadalom hatóereje egyre inkább az információ, a tudás. Elmozdulás történt a tudásalapú társadalom felé. Egy ország gazdasági mutatói a kisebb egységeinek, régióinak, akár mikrorégióinak mutatóiból állnak össze egységes egészzé.

Így lehet létjogosultsága az ország demográfiai értelemben nem meghatározó, de több száz éves hagyományokkal rendelkező régiójának, a Jászságnak az iskolázottságát, oktatási lehetőségeit számba véve vizsgálni a szerepvállalásának a lehetőségét, feladatát.

A kutatás arra keresi a választ, hogy a globalizálódó világunkban a 18 települést magában foglaló mikrorégió, a Jászság, mennyit tud hasznosítani múltjából, történelméből, hagyományaiból, kulturális tradíciójából napjaink elvárásai közepette. Hogyan épül be a múlt történelme, iskolázottsága a jelen és a jövő alakításába, hogyan teremthetők meg a jövő feltételei.

Foglalkozik a kutatás azzal a problémával is, hogy az örökölt alacsony iskolázottsági mutatókat hogyan tudják az oktatással, a felnőttképzéssel foglalkozó intézmények a munkaerőpiac elvárásainak, a tudástársadalom feltételeinek és az Európai Unió egész életen át tartó tanulási programjának megfelelő szintjére emelni.

Az Európai Unió integrációs törekvései közepette a regionális fejlődés/fejlesztés folyamataiban hogyan tud a Jászság úgy integrálódni, hogy közben identitását megőrzi. A „jász akarat”, a jász identitás képes-e napjainkban a múlt értékeinek felhasználásával egy versenyképes kistérséget létrehozni.

A kutatás bemutatja a KSH adatai alapján a Jászság iskolázottságának mutatóit, s összegzi egy empirikus kutatás eredményeit, amely egyben egy összehasonlítás az MTA Szociológiai Kutatóintézet által készített országos állapotfelmérésről és a Jászság felnőttképzőinek és felnőttoktatóinak a jellemzőiről.

Nyelvi hátrány és helyesírás

Verebélyi Gabriella

Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr

verebelyi.gabriella@atif.hu

A nem megfelelő minőségű nyelvi fejlődés a hátrányos társadalmi helyzet következménye is lehet. Tág értelmezés szerint azt jelenti, hogy az adott beszédhelyzetben nem állnak az egyén rendelkezésére a nyelvhasználati eszközök azon a fokon, amely a sikeres, hatékony nyelvi kommunikációt lehetővé teszi. Az iskolai sikerességhez szükséges kulcs kompetencia a kommunikációs képesség (beszédfértés, szókincs, grammatikai szerkezetek, szövegalkotás, metakommunikáció és önkifejezés).

Kutatásomban arra keresem a választ, hogy a tanulásban akadályozott tanulók szocio - kulturális különbségei milyen módon hatnak a tanulók nyelvi készségeire, az általuk használt nyelv jellemzőire. Pontosabb képet szeretnék kapni, hogy a kedvezőtlen szocio - kulturális háttér miatt tanulásban akadályozottak közé sorolt gyermekek helyesírása milyen ütemben fejlődik, ez a fejlődés milyen összefüggéseket mutat a gyermek és közvetlen környezete által használt nyelvvel.

Vizsgálataimban kvantitatív kutatási módszereket használok, mely az írásbeli nyelvhasználat jellemzőinek, ezen belül a helyesírásnak, és a helyesírásban fellelhető hibáknak a statisztikai elemzésén alapul.

Várható eredmények: Magyarországon a tanulásban akadályozott tanulók helyesírás fejlődéséről nagy mintán végzett statisztikai elemzés mindeddig nem készült. Arra keresem a választ, hogy a statisztikai adatok tükrében hány éves eltérés mutatható ki a fent leírt területen a tanulásban akadályozott gyermekek vs. a tipikusan fejlődő gyermekek teljesítménye között.

14-18 éves tanulók adaptív készséghasználatának vizsgálata

Vígh-Kiss Erika Rozália

Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Szeged

vighkisserik@gmail.com

A matematikafeladatok többféleképpen megoldhatók. Az adaptív stratégiahasználattal kapcsolatos kutatások során kialakított modellek (pl. *Siegler és Lemaire*, 1985; *Siegler* 2000) alkalmasak a gyermek gondolkodás fejlődésének vizsgálatára is. Számos kutató érvel az adaptív stratégiahasználat minél korábbi fejlesztése mellett (*Wittmann és Miller*, 1990-1992; *Gravemejer*, 1994; *Selter*, 1998; *Bransford*, 2001; *Baroody*, 2003). *Csíkos* (2003a, 2003b, 2012, 2013) összeadással kapcsolatos kutatásai, *Steklács* (*Steklács*, 2009; *Csíkos és Steklács*, 2011) olvasásra vonatkozó vizsgálatait, valamint *Vígh-Kiss, Csíkos és Steklács* (2013) szorzási stratégiákra vonatkozó szemmozgásos vizsgálatait jelzik a kutatási terület magyarországi megjelenését, azonban e területen még kevés kutatás folyt. Kutatásunk célja, hogy megvizsgáljuk, mennyire eredményesek a magyar diákok egy- és kétjegyű számok fejben szorzásában, milyen stratégiát alkalmaznak, és az eredményesség mennyiben az alkalmazott stratégia függvénye.

A mérésekre Budapesten került sor 2013. májusában, a matematikát emelt óraszámú tanuló 8. osztályosok, ($n=23$ fő), ill. 2013 októberében egy szakközépiskola 9-12. osztályos diákjai körében ($n= 97$ fő). A vizsgálat céljaira tíz feladatból álló feladatsort alkalmaztunk. A vizsgálat során egy matematikai tudásszintmérő tesztet, egy háttérkérdőívet, továbbá *Kelecsényi és Csíkos* (2013) által adaptált Matematikai Meggyőződések Kérdőívet vettük fel. Eredményeink összehasonlíthatók a hasonló külföldi kutatások eredményeivel. Különbségek tapasztalhatók a tehetséges és többségi gyerekek stratégiahasználatában (ld. *Thomas*, 2002). Úgy találtuk, hogy az egyjegyű számok szorzásával kapcsolatos feladatokat a tanulók emlékezeti előhívás segítségével oldják meg (ld. *Lemaire és Siegler*, 1995). A kétjegyű számok szorzásakor általában a helyiérték szerinti balról jobbra, vagy jobbról balra stratégiát alkalmazták, míg a matematikában tehetséges gyerekek (a felnőttekhez hasonlóan) a holisztikus stratégiát. Úgy tűnik, magyar tanulókra jellemző a „fejben elképzelem leírva” stratégia használata (v.ö.: *Csíkos*, 2013; *Vígh-Kiss, Csíkos és Steklács*, 2013). Megfigyelhető volt néhány hibás stratégia alkalmazása is. A gyerekek adaptív számolási, szorzási készségeinek fejlesztése a gyakorlati életben is hasznosítható, az adaptivitás szemléletmódja jelentős transzferhatást eredményezhet az emberi gondolkodás más területein is.

A herbarti pedagógia recepciójának új kutatási lehetősége

Vincze Beatrix

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

vincze.beatrix@ppk.elte.hu

A referátum célja, hogy a herbartianizmus nemzetközi és hazai recepciója kapcsán, felhívja a figyelmet azokra, a főként új kutatómódszertani, pedagógiatörténeti és hermeneutikai szempontokra, amelyeket az utóbbi évek kutatásai előtérbe állítottak. Kiemelkedő, de kevésbé ismert a DUE (Duisburg-Essen-Universität) Általános Didaktika Tanszéke (Prof. Dr. Rotraud Coriand vezetésével) által létrehozott adatbázis, amely azzal, hogy átfogó bepillantást ad a herbartianizmus németnyelvű szakirodalmába, a neveléstudomány elméletét és gyakorlatát segítő elemzéseket is támogatja.

Az *Arbeitsstelle für Internationale Herbartismusforschung* (www.uni-due.de) olyan kutatóhely, amely részben virtuálisan segíti a kutatókat a tájékozódásban, másrészt személyes adatszolgáltatást is biztosít. Mintegy 700 német szerző, közel 7000 publikációja érhető el az 1809 és 1938 közötti időszakból, köztük mintegy 5700 pedagógiai vonatkozású cikk adatai, ötszáz herbartista szerző tollából. A kutatáshoz szükséges adatok nemcsak személyhez kötöttek, hanem a pedagógiai szaksajtó alapján is megközelíthetők, majd tízezer pedagógiai vezércikk követhető nyomon, közel 20 herbartianus folyóiratban, az 1838 és 1938 közötti időszakból.

Az adatbázis készítői külön csoportosították a nem-herbartista szerzők dolgozatait is. Kidolgozott kategóriarendszer segítségével, kulcsszavas keresés támogatja a kutatókat. A szerzők fontosnak és szükségesnek tartják az adatbázis kelet-közép-európai bővítését, amely jelentősen növelheti a pedagógiai kutatások mozgásterét a recepciók folyamatok utóéletének vizsgálatában. Új lehetőség és új kihívás is egyben, amely a korábbi együttműködések nemzetközi szinten tudja kamatoztatni. A kutatásokat támogató Herbart Társaság két évente megrendezett konferenciája teret ad a pedagógia szakértőinek, hogy Herbart kapcsán bármely neveléstudományi kérdésben kifejthessék álláspontjukat, és hozzájáruljanak a nevelésügy nemzetközi diskurzusához.

A konferenciák publikációs orientációs pontokat keresnek a klasszikus német neveléstan meghatározó alakjának írásaiban, aktualizálják és új értelmezik a herbarti pedagógiát. Megfontolandó, hogy az utóbbi években egyre inkább háttérbe került történeti kutatások kapcsán, köztük a herbartianusok kontra reformpedagógia vitában – éljünk az esseni kutatóhely kínálta lehetőséggel, és új kutatómódszertani megközelítésekkel szélessítsük a hazai recepciótörténetet.

Filantropista vonások Steinacker Gusztáv pedagógiájában

Virág Irén

Eszterházy Károly Főiskola Neveléstudományi Tanszék, Eger

viragi@ektf.hu

Az előadás arra a kérdésre keresi a választ, hogy hogyan jelennek meg a 19. század első évtizedeiben a filantropizmus gondolatai a nőnevelő intézetekben, különös tekintettel Steinacker Gusztáv bécsi származású evangélikus lelkész intézetére, valamint a magyarországi nőnevelésről írt munkáiban.

A kutatás során a történeti kutatásokra jellemző forrás- és dokumentumelemzés módszerei kerülnek előtérbe, főként Campe és Steinacker nőnevelésre vonatkozó írásai [A lányok neveléséről és tanításáról Magyarországon, egy Pesten felállítandó nevelő intézet tervével együtt magasb és közép-rangú protestans leányok' számára (1837), Házi leánynevelésünk állapotjáról, s annak a köz leányneveléshez viszonyáról (1840), Nőnevelés 's nőnevelő intézetek (1841)] tartalmi elemzésében.

Steinackert a nőnevelés ügyének felkarolása mellett fordítói és műfordítói munkássága is a 19. század jelentős alakjai közé emelte; több neveléstani és egyházi kormányzati témájú írása jelent meg magyar és német nyelven, és értékes irodalmi munkák váltak általa szélesebb olvasóközönség számára elérhetővé, gondoljunk csak Kisfaludy Sándor és Jósika Miklós regényeinek vagy Campe filantropista nőneveléssel foglalkozó munkájának (Väterlicher Rath an meine Tochter) fordítására. Steinacker Gusztáv egy modern lánynevelő intézet létrehozását tűzte ki célul, melynek terveit ki is dolgozta, megvalósítására azonban csak a debreceni református lányiskola keretei közt nyílt lehetősége 1838-1842 között. Fontosnak tartotta, hogy a lányok házi nevelését nevelőintézeti oktatás kövesse. Elítélte korának divatos felületes műveltségi elemeit – francia és angol társalgás, zeneművek eljátszása, divat, tánc, kézimunka –, a képzés súlypontját mindezek helyett a nők sajátos feladataihoz mért műveltségi tartalmakra helyezte. Azt vallotta, a leányiskolákban a központi elem ne a képzés, hanem a nevelés legyen, a tanításban pedig a természetes tehetség önálló kifejtése jelenjen meg markánsan. A filantropizmus magyarországi recepciójának kutatása mindezidáig marginális helyet foglalt el a neveléstörténetben, így a kutatás reményeink szerint új elemekkel gazdagíthatja a téma feltárását.

Pedagógus-továbbképzés az erkölcsstan tantárgy tanításához – a továbbképzés utánkövetése

Zágoni-Szabó Józsefné

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet, Szolnok
eninogaz@gmail.com

A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézetben kidolgoztuk és akkreditáltattuk „Az erkölcsstan tantárgy tanításának elméleti és módszertani ismeretei a köznevelési intézmények 5-8. évfolyamán” című 60 órás pedagógus-továbbképzést.

Célunk a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 98. § (6) bekezdése értelmében a továbbképzésen részt vevő pedagógusok felkészítése az általános iskola és gimnázium 5-8. évfolyamán az erkölcsstan tantárgy kerettantervi tananyaga tanításának elméleti ismereteire. A továbbképzés fontos célja az is, hogy bemutassa a tantárgy tanításához szükséges módszereket, tanítási-tanulási technikákat az adott évfolyam, tanulócsoporthoz életkori sajátosságainak megfelelően, illetve azon értékek, értékelvek bemutatása is, melyek a társadalmi együttélés normáin alapulnak, és a kulturális sokszínűség értékei felismertetését segítik elő az erkölcsstan tanítása során. Elvárásként fogalmaztuk meg, hogy a résztvevő tudja a tanulók figyelmét ráirányítani a különböző élethelyzetek morális vonatkozásaira, tudjon vitákat moderálni, az erkölcsi nevelés értékei közvetítésével tudja nevelni a tanulókat. Megismertetjük azokat a módszereket, melyekkel a tanfolyami résztvevő támogatni tudja az erkölcsstan tantárgy bevezetését saját intézményében (kérdézés, moderálás, dramatikus, ön- és társismereti játékok, szerepjáték, differenciálás, frontális, egyéni, pár- és csoportmunka, projektpedagógia, kooperatív technikák).

Tanfolyamunkkal jelenleg nyolc megyében, valamint Budapesten képeztük, képezzük a pedagógusokat a megyei pedagógiai intézetekkel és a KLIK tankerületi igazgatóival együttműködve

Az eddig megtartott 25 képzés - közel 350 résztvevő – értékelő kérdőíveit feldolgoztuk, melyekben a képzés tartalmára, a célok megvalósulására, a kapott hallgatói segédletek mennyiségére, minőségére, illetve az oktatók szaktudására, módszereire kérdeztünk rá. Előzetes megállapítások (5 fokú skála használatával): valamennyi terület 4,5 – 5,0 értékeket kapott a képzésen részt vevő tanároktól.

Második körben kétszáz fős mintán vizsgáljuk meg a továbbképzésen tanultak alkalmazását, használhatóságát az erkölcsstan tantárgy keretében (ők már 2013. szeptember elsejétől tanítják is a tantárgyat).

Főbb területek: motiváció a képzésen való részvételre; gyakorlati használhatóság; új, innovatív módszerek, ismeretek; tematikus tervek, óratervek; új ötletek a tanításban; értékelés, tanulói portfólió; internet; tanári együttműködés.

Tanulmányomban és előadásomban az eddigi két kérdőív eredményeit kívánom ismertetni.

A szövegértési képesség fejlesztése az alkalmazás aspektusában, funkcionális modellben, mintafeladatokkal

Zs. Sejtes Györgyi

Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, Szeged
sejtes@hung.u-szeged.hu

Az országos kompetenciamérés (OKM 2013) szövegértés tartalmi kerete a tanulók szövegértési képességvizsgálatát társadalmi dimenzióba helyezi, a társadalom elemi feladataként és érdekeként határozza meg; a *Miért kell fejlesztenünk a szövegértési képességet?* kérdést járja körül. A Nemzeti alaptanterv (NAT 2012) és a kerettanterv (KTT 2012) alapidokumentumok a *Mit? Kinek? Hogyan?* kérdések felől közelítik meg a szövegértés, szövegalkotás problémáját.

Jelen munkámban olyan szóbeli és írott szövegértési képesség fejlesztését segítő elméleti megközelítést és feladatsort szeretnék összeállítani, amely az OKM tartalmi keretével, valamint az alapidokumentumokkal harmonizál, és az alkalmazási dimenziót helyezi a fókuszba. A feladatsor összeállításakor a mindennapi iskolai gyakorlatban hatékonyan alkalmazható, funkcionális nyelvészeti modellt használtam.

A fejlesztés alapelvei (modellelemei), a mintafeladatok összeállítási szempontjai az előbbiek figyelembe vételével:

- a) a szövegértési képesség hasznosíthatósága, mindennapi életben való alkalmazhatósága: a tudástranszfer a szövegértés folyamatában
- b) a szövegek célja: a szöveg fogalma, szövegtípusok, szövegfajták (a kommunikációra általában vonatkozó szempontok: szándékolttság, elfogadhatóság, hírérték, helyzetszerűség, intertextualitás)
- c) a szövegek formai elkülönítése (folyamatos, nem folyamatos, kevert): külső és belső forma (a szövegek anyagára utaló szempontok: kohézió, koherencia)
- d) a szövegértési képesség gondolkodási műveletei (a szöveg információinak azonosítása, visszakeresése, logikai és tartalmi kapcsolatok, összefüggések felismerése, a szövegek üzenetének értelmezése) szintjei
- e) feladattipológia (a válaszok meghatározottsága alapján: zárt és nyílt; a válaszok megadása alapján: feleletválasztó és feleletalkotó).

Az elméleti megközelítés és a feladatsor összeállításának egyik alappillére ugyan az OKM tartalmi kerete, amely az írott szövegértés mérését célozza, a fejlesztés a tanórai közegben a hallás utáni szövegértéstől halad az írott felé.

Munkámat akkor tekintem eredményesnek, ha az alkalmazási dimenziót középpontba állítva azonosítani tudom a tanórai szövegértés-fejlesztéshez szükséges elemeket, azok gyakorlati alkalmazását egy, a 7-8. osztályos magyar nyelv órán használható mintafeladatsoron keresztül be tudom mutatni.

Része-e a tanári professzióknak az olvasás-szövegértés tanítása?

Zsolnai Józsefné Mátyási Mária
Pannon Egyetem MFTK Neveléstudományi Intézet, Pápa
matyasi@almos.vein.hu

Közismert a magyar iskoláskorú népesség körében mérésekkel többszörösen bizonyított hiányosság: az olvasás és szövegértés gyenge színvonala. A Pannon Egyetem Neveléstudományi Intézet Pedagógiai Oktató- és Kutató Központjában 2009. és 2011. között akciókutatást végeztünk annak feltárására, milyen kihasználatlan pedagógiai lehetőségek rejlnek az olvasás-, a szövegértés-, az önművelés- és az internetpedagógiában. Egy tanéven keresztül kísérletet folytattunk 2., 4., 6., és 8. évfolyamokon, 800 tanuló körében. A kísérletbe bevontuk nemcsak a magyar nyelv és irodalmat tanító pedagógusokat: tanítókat és tanárokat, hanem azokat a pedagógusokat is, akik a többi tantárgyat tanítják, vagyis a kultúra azon szegmenseit, amelyek írott szöveghez, sajátos jelrendszerhez kötöttek. A kísérleti program részét képezte – többek között – a) az olvasásra fordított idő tanórai megnövelése valamennyi tantárgyból, b) a hangos és néma olvasás különböző képességeinek: blattoló hangos olvasás, felkészülés utáni hangos olvasás, felolvasás, gyorsolvasás, szövegértő olvasás, néma-szövegértő olvasás, meditatív olvasás arányos gyakoroltatása, c) a szakszerű kézikönyv (szótár- és lexikonhasználat), d) valamint a helyes internethasználat tanórai és iskolán kívüli gyakoroltatása. A kiinduló helyzetet rögzítettük mind a kísérleti, mind a kontroll osztályokban. A kísérletet lezáró tanulói teljesítmények adatai rámutattak az iskolai pedagógiai kultúra azon gyenge pontjaira, amelyek a tanári professzió olvasáspedagógiai kiegészítésével felszámolhatók lennének.